

Piotr Żbikowski
(1935–2011)

Uczony i wykładowca

Piotr Żbikowski
(1935–2011)

Uczony i wykładowca

Piotr Żbikowski

(1935–2011)

Uczony i wykładowca

Opracowała Lucyna Żbikowska

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu Rzeszowskiego
RZESZÓW 2012

Opracowanie redakcyjne i korekta
BOGDAN STRYCHARZ

Opracowanie techniczne i projekt okładki
WOJCIECH PĄCZEK

Fotografie
IRENA GAŁUSZKA, DARIUSZ WLIZŁA,
ELŻBIETA WÓJCIKIEWICZ, LUCYNA ŻBIKOWSKA

Skany dokumentów i zdjęć
JACEK RUTKOWSKI

© Copyright by
Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rzeszów 2012

ISBN 978-83-7338-751-5

770

WYDAWNICTWO UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO
35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigonia 6, tel. 17 872 13 69, tel./faks 17 872 14 26
e-mail: wydaw@univ.rzeszow.pl; <http://wydawnictwo.univ.rzeszow.pl>
wydanie I; format B5; ark. wyd. 11; ark. druk. 11,375; zlec. red. 11/2012

Druk i oprawa: Drukarnia Uniwersytetu Rzeszowskiego

*Wdzięcznej pamięci mojego Męża
i oddanego Przyjaciela*

Lucyna

Spis treści

Piotr Żbikowski: badacz Oświecenia – człowiek Oświecenia (<i>Anna Kupiszewska</i>)	9
Bibliografia podmiotowa prof. dr. hab. Piotra Żbikowskiego (<i>Alicja Bułdak</i>)	24
Wykaz ważniejszych publikacji, w których przywoływane są prace prof. dr. hab. Piotra Żbikowskiego (<i>Alicja Bułdak</i>)	49
Nagrody i odznaczenia przyznane prof. dr. hab. Piotrowi Żbikowskiemu (<i>Lucyna Żbikowska</i>)	59
Odwiedziny Przyjaciela (<i>Anna Kupiszewska</i>)	62
Pożegnanie Przyjaciela, pożegnanie Profesora (<i>Iga Sobina</i>)	70
Wszyscy mamy dług wdzięczności (<i>Stanisław Uliasz</i>)	74
Ogień gorejący (<i>Kazimierz Ożóg</i>)	76
Podziękowanie (<i>Lucyna Żbikowska</i>)	78
Profesor Piotr Żbikowski – jak Go znałem (<i>Adam Lityński</i>)	79
Zapamiętane (<i>Lucyna Żbikowska, Bogdan Strycharz</i>)	82

Anna Kupiszewska

Piotr Żbikowski: badacz Oświecenia – człowiek Oświecenia

*Nie umrę wszystek; ujdzie śmierci częśćka jaka
Dogodna prawdzie, zdatna rozwadze Polaka¹*

20 stycznia 2011 r. odszedł Profesor Piotr Żbikowski, wybitny historyk literatury, wspaniały Nauczyciel, wielki Humanista. Strata po takim Człowieku jest wielka, zwłaszcza dla rodziny i bliskich. Ale jednocześnie taki Człowiek zostawia po sobie trwałe ślad – w sercach, umysłach i pamięci ludzi, z którymi się stykał, oraz w historii nauki i kultury polskiej, której przez całe życie był oddany.

Swoją pracą naukową udowodnił, że był wytrawnym badaczem Oświecenia, swoim życiem – że był człowiekiem Oświecenia: wybitnym naukowcem, wspaniałym organizatorem, szczerym patriotą i życzliwym pedagogiem, któremu nie brakowało jednak czasu na spotkania z ludźmi i – przede wszystkim – nie brakowało czasu dla rodziny, z której był dumny i z której zawsze się cieszył.

Piotr Żbikowski urodził się 1 sierpnia 1935 r. we Włocławku na Kujawach. Już od dzieciństwa w życiu nieustannie towarzyszyła mu literatura, do której zamilowanie obudziło się w nim za sprawą ojca – pierwszego nauczyciela, który w latach okupacji sam uczył syna historii Polski i zachęcał do obcowania z literaturą. Początek przygody z czytaniem był imponujący i symboliczny zarazem, bo pierwszą lekturą podsunietą przez rodzica był *Potop* Henryka Sienkiewicza. Dzieło, które od tej pory będzie towarzyszyć Profesorowi przez całe życie i które z pewnością miało nie mały wpływ na jego zainteresowanie dziejami ojczystymi oraz powieścią historyczną, której Piotr Żbikowski był miłośnikiem. Wśród młodzieńczych lektur Piotra Żbikowskiego znalazły się m.in. następujące: *Trzej muszkietierowie* oraz *Dwadzieścia lat później* Dumasa, *Serce Amicisa*, *Ben Hur* Wallace’a, *Han z Islandii* Hugo, powieści i opowiadania Conan Doyle’a, *Kim* Kiplinga, *Klub Pickwicka* Dickensa, *Tajemnice Paryża* Eugeniusza Suego, ale także westerny Courwilli czy

¹ Hugona Kołłątaja *Prace poetyczne*, wybrane przez niego samego rękopism, którymi się bawił podczas swej niewoli w Józefstadzie i później, Bibl. PAN w Krakowie, rkps 232, k. 4.

powieści Curwooda, Londona, Maya; utwory Waltera Scotta i Juliusza Verne'a. Nieobca mu była również twórczość polskich pisarzy: Rodziewiczówny, Makuszyńskiego, Mniszkówny, Bunscha, Kaczkowskiego, Przyborowskiego, Gąsiorowskiego i wielu innych. W późniejszym czasie wyrobiony przez rodzica nawyk czytania zainspirował ucznia wrocławskiego Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej do własnych poszukiwań i sięgnięcia po coraz ambitniejsze pozycje: głównie literaturę Młodej Polski, zwłaszcza Żeromskiego, Przybyszewskiego i Tetmajera, oraz arcydzieła literatury francuskiej.

Na okres gimnazjalny przypada także „debiut pedagogiczny” Piotra Żbikowskiego. Miało to miejsce w klasie maturalnej i spowodowane było faktem aresztowania przez UB ze względów politycznych Włodzimierza Gniazdowskiego, cenionego przez uczniów polonisty wrocławskiego gimnazjum. W tej trudnej sytuacji, do czasu zatrudnienia nowego nauczyciela, dyrektor szkoły prowadzenie zajęć z języka polskiego powierzył Piotrowi Żbikowskiemu i jego koledze z klasy. Nauczycielski epizod utwierdził ostatecznie przyszłego maturzystę w przekonaniu o słuszności dokonanego znacznie wcześniej wyboru filologii polskiej jako kierunku studiów.

Po otrzymaniu świadectwa dojrzałości w 1951 r. szesnastoletni Piotr złożył dokumenty i przystąpił do egzaminu wstępnego na filologię polską na Uniwersytecie Wrocławskim. Jako „syn wroga klasowego” przyszły profesor nie został przyjęty na studia. Nie zniechęciło go to jednak do polonistyki. Za namową kolegi z klasy Piotr Żbikowski postanowił jeszcze raz spróbować spełnić swoje wieloletnie marzenie o studiach polonistycznych. Tym razem, z sukcesem, złożył egzamin na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Został przyjęty na pierwszy rok filologii polskiej i – jak pisał – „rozpoczął się niezapomniany, najpiękniejszy okres w moim życiu”².

„Kult wiedzy oraz wielki autorytet naukowy i moralny”³ pracowników sprawiały, iż na uczelni panowała niezwykła atmosfera sprzyjająca owocnym studiom. Dlatego po wielu latach Profesor mógł napisać, że: „Wszystko, co było i jest nadal ważne w moim życiu, miało swój początek na studiach”⁴. Dla Piotra Żbikowskiego szczególnie cenne były kontakty z nauczycielami akademickimi. Językoznawca Tadeusz Brajerski, romanista Kalikst Morawski, anglista Przemysław Mroczkowski, historyk filozofii Stefan Świeżawski oraz historyk Henryk Zins – to osoby, które bardzo często wracały we wspomnieniach z lat studenckich. Jednak z biografią naukową, a także z osobowością Piotra Żbikowskiego najściślej byli związani: Czesław Zgorzelski, Irena Sławińska, Feliks Araszkiewicz, Stefan Sawicki oraz Jerzy Starnawski, o których zawsze wyrażał się z wielkim szacunkiem i podkre-

² P. Żbikowski, *Kilka wspomnień z lat dalszych i bliższych [w:] Z naszego półwiecza: wspomnienia absolwentów filologii polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego rocznik 1951–1955* pod red. B. Królikowskiego, Lublin 2005, s. 352.

³ *Ibidem*, s. 352.

⁴ *Ibidem*, s. 345.

ślał, iż był kimś między innymi dzięki nim⁵. Dzięki profesor Irenie Sławińskiej młody adept zdobył sprawność swobodnego posługiwania się narzędziami analizy i interpretacji tekstu literackiego – umiejętność niezbędną dla historyka literatury, w ciągu lat doprowadzoną do mistrzostwa. Jerzy Starnawski natomiast jako znawca literatury staropolskiej zaszczerpił w swoim studencie zainteresowanie piśmiennictwem epok dawnych. Mimo to Piotr Żbikowski, stając przed wyborem seminarium magisterskiego, zdecydował się na napisanie pod kierunkiem profesora Feliksa Araszkiewicza pracy poświęconej Bolesławowi Prusowi. Stefana Sawickiego późniejszy wydawca *Ziemiaństwa polskiego* wspominał nie tylko jako pedagoga, ale przede wszystkim jako prawdziwego przyjaciela, który wielokrotnie służył swemu uczniowi radą i pomocą. Przyszły autor pracy o Kajetanie Koźmianie przyznaje się jednak, że nie wszystkich wskazówek słuchał z jednakową radością. Przywołuje sytuację, gdy podczas jednego ze spacerów Stefan Sawicki zasugerował mu, że ze względu na swój temperament po ukończeniu studiów powinien jako zawód wybrać publicystykę. Na szczęście, przy ogromnym szacunku, jakim student darzył swojego nauczyciela, rady nie posłuchał i wybrał pracę naukową.

Z perspektywy lat, patrząc na dokonania Profesora Piotra Żbikowskiego, z całą pewnością można stwierdzić, iż temperament i talent publicystyczny nie tylko nie przeszkodziły mu w pracy naukowej, ale przeciwnie – pomogły. Zdolność obserwacji, wyczulenie na sprawy społeczne, odwaga w podejmowaniu trudnej i nowej tematyki oraz celność sformułowań, które cechują wytrwanego publicystę i jakie bez wątpienia posiadał Piotr Żbikowski, doskonale współgrały z ideami polskiego Oświecenia, któremu Profesor poświęcił niemal życie. To właśnie w tej epoce patrioci i reformatorzy podnieśli publicystykę do rangi sztuki. Z drugiej strony „publicystyczny temperament” uczonego skierował jego uwagę ku „białym plamom” w historii literatury polskiej, co doprowadziło do przełomowych odkryć, które całkowicie zmieniły nie tylko obraz piśmiennictwa polskiego doby porobiorowej, ale także epok następnych.

Piotr Żbikowski przez całe życie zachował pamięć i wielki szacunek dla swoich akademickich nauczycieli i wychowawców. W gabinecie Profesora na rzeszowskiej polonistyce przez lata wisiały ich zdjęcia, im też dedykował jedną ze swoich najważniejszych prac, „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805*. Ten piękny gest ze strony dawnego ucznia został odebrany przez profesora Jerzego Starnawskiego z miłym zaskoczeniem, a jednocześnie nieukrywaną radością, którym dał wyraz w liście do Autora z 21 kwietnia 1998 r., gdzie czytamy: „Drogi Panie Piotrze, wzruszył mnie Pan. Po raz pierwszy otrzymałem »drukowaną« dedykację, i to w tak zaszczytnym towarzystwie. Przecież ja dla Pana byłem chyba tylko »mamką« (ćwiczenia na I r.). Dziękuję za dobroć Pańską. Cieszę się każdym nowym tomem Pańskim. Serdeczności dla Pani Lucyny i dla Pana”.

⁵ *Ibidem*, s. 354.

Spośród wszystkich wybitnych osobowości spotkanych podczas studiów bezsprzecznie mistrzem dla Piotra Żbikowskiego był Czesław Zgorzelski. Autor *Ballady polskiej* ostatecznie ukształtował go jako historyka literatury i ukierunkował jego zainteresowania badawcze⁶. Piotr Żbikowski pamiętał o swoim nauczycielu przez całe życie, sam będąc już uznanym naukowcem. Świadectwem tej niezwykle więzi jest m.in. referat *Czesław Zgorzelski jako badacz polskiego Oświecenia*⁷, wygłoszony na sesji naukowej „Czesław Zgorzelski – Uczony i Wychowawca”, zorganizowanej 5 i 6 maja 1997 r. ku czci zmarłego niemal rok wcześniej Profesora. Jeszcze piękniejsze są niezwykle wzruszające słowa przywołane we wspomnieniu o mistrzu w 10. rocznicę jego śmierci:

„My wszyscy, jego uczniowie i wychowankowie, winniśmy Mu pamięć i wdzięczność nie tylko za to, że przekazał nam podczas studiów wszechstronną, pogłębianą własnymi wieloletnimi badaniami wiedzę o epoce oświecenia i romantyzmu, ale nade wszystko, że w wyniku swej wszechstronnej działalności pedagogicznej, a w jeszcze większym stopniu poprzez własny przykład uformował naszą osobowość, dał podstawy osobistej etyki i ciągle żywy przykład postępowania w stosunkach międzyludzkich”⁸.

Lubelskiego profesora wspominał jego wybitny uczeń jeszcze dwa miesiące przed własną śmiercią podczas październikowej wizyty na Uniwersytecie Rzeszowskim. Czesław Zgorzelski był dla Piotra Żbikowskiego niekwestionowanym autorytetem zarówno jako naukowiec, jak i wychowawca. Ideałom humanizmu i patriotyzmu ukształtowanym m.in. pod wpływem osobowości mistrza wielki uczeń był wierny w swojej pracy naukowej i dydaktycznej, która rozpoczęła się w 1956 r. Wtedy to Piotr Żbikowski został zatrudniony na stanowisku asystenta w Zakładzie Historii Literatury Polskiej UMCS w Lublinie. Dwa lata później nastąpił jego formalny debiut naukowy – publikacja w *Annales UMCS* pracy magisterskiej zatytułowanej *Program literacki Bolesława Prusa*. Książkę Piotr Żbikowski dedykował rodzicom, wyrażając tym sposobem wdzięczność wobec nich, a jednocześnie zapewniając, że takich podziękowań będzie w przyszłości więcej. Do spełnienia obietnicy młody naukowiec przystąpił szybko, zaczął bowiem zbierać materiały do rozprawy doktorskiej przygotowywanej pod kierunkiem profesora Uniwersytetu Warszawskiego Juliusza Nowaka-Dłużewskiego, który wcześniej był recenzentem pracy magisterskiej Piotra Żbikowskiego. Pracy nad doktoratem nie przerwał, mimo iż po pięciu latach zrezygnował z asystentury na UMCS-ie i powrócił w rodzinne strony, by podjąć pracę nauczyciela języka polskiego.

Nowy etap w życiu Piotra Żbikowskiego, przez niego samego nazywany rzeszowskim, rozpoczął się w 1966 r., kiedy żona Profesora dr Lucyna Żbikowska, wówczas

⁶ *Ibidem*, s. 353.

⁷ P. Żbikowski, *Czesław Zgorzelski jako badacz polskiego Oświecenia* [w:] Czesław Zgorzelski. *Uczony i Wychowawca* pod red. D. Paluchowskiej i M. Maciejewskiego, Lublin 2002, s. 79–89.

⁸ P. Żbikowski, *O Czesławie Zgorzelskim wspomnienie*, „Akcent” 2007, nr 1, s. 177.

studentka filologii polskiej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, uczennica Artura Hutnikiewicza, natknęła się na ogłoszenie informujące, iż w Rzeszowie została utworzona Wyższa Szkoła Pedagogiczna i władze uczelni poszukują pracowników naukowo-dydaktycznych. Jak wspominał Profesor w jednym z wywiadów: „Nie zastanawiałem się długo, złożyłem potrzebne dokumenty i w 1966 r. podjąłem pracę w Zakładzie Literatury Polskiej WSP, którego organizatorem i pierwszym kierownikiem był Stanisław Frycie, wówczas doktor nauk humanistycznych”⁹, o którym Piotr Żbikowski, podobnie jak o swoich nauczycielach, zawsze wypowiadał się z szacunkiem należnym nie tylko jako przełożonemu, ale także jako przyjacielowi, podkreślając jego ogromne zasługi dla rzeszowskiej polonistyki¹⁰. W rozwój nowego kierunku włączył się aktywnie także Profesor Żbikowski, w związku z czym uznawany jest za jednego z „ojców polonistyki” w Rzeszowie.

Za cezurę w swoim życiu naukowym Piotr Żbikowski uznał rok następny po przyjeździe do Rzeszowa, gdy Zbigniew Goliński, będący wówczas dyrektorem Instytutu Badań Literackich PAN – za pośrednictwem Aliny Aleksandrowicz – zaprosił rzeszowskiego badacza do uczestnictwa w roboczych zebraniach Pracowni Historii Literatury Polskiego Oświecenia Instytutu Badań Literackich PAN. „Śmiało mogę powiedzieć – pisał we wspomnieniach adresat zaproszenia – że poza studiami było to wydarzenie najważniejsze dla ostatecznego ukształtowania się mojej sylwetki naukowej, a także dla kierunku przyszłej pracy badawczej jako historyka literatury. Mój związek z Oświeceniem został odąd definitywnie przesądzony, i to na zawsze”¹¹.

Dla badacza będącego dopiero u progu kariery naukowej, na dodatek pracującego w zupełnie nowym ośrodku akademickim, oddalonym od głównych centrów naukowo-kulturalnych, była to niezwykle szansa, która umożliwiła mu także cenny kontakt z innymi naukowcami podejmującymi badania nad Oświeceniem. Profesor Żbikowski przez wiele lat regularnie uczestniczył w prowadzonych najpierw przez Zbigniewa Golińskiego, a potem Teresę Kostkiewiczową zebraniach naukowych, które odbywały się co dwa miesiące w Warszawie lub we Wrocławiu. Kilkakrotnie wystąpił na nich z referatami, m.in. przedstawiając hasła do *Słownika literatury polskiego Oświecenia*: „wzory literackie”, „klasycyzm postanisławowski”. Zwłaszcza ostatnie w środowisku naukowym zawsze będzie kojarzone z jego osobą. Ponadto Profesor brał czynny udział w innych przedsięwzięciach Pracowni, jak np. w redakcji

⁹ Prof. nauk hum. Piotr Żbikowski po raz piąty laureatem Nagrody Naukowej Ministra, czyli uczonego-nauczyciela wizerunek własny, rozmowę przeprowadził M. Nalepa, „Gazeta Uniwersytecka Pracowników i Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego” 2006, nr 6–7, s. 10.

¹⁰ Zob. m.in. P. Żbikowski, *Początki polonistyki uniwersyteckiej, czyli Stanisław Frycie*, tekst dostępny jest na stronie Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego, <http://www.univ.rzeszow.pl/wfil/ifp/historiaifp.php>

¹¹ P. Żbikowski, *Kilka wspomnień...*, op. cit., s. 363. W kontaktach z IBL PAN do dyrektora Zbigniewa Golińskiego rekomendował Piotra Żbikowskiego prof. Artur Hutnikiewicz.

biogramów w serii *Pisarze polskiego Oświecenia* (opracowanie sylwetek Kajetana Koźmiana, Leona Borowskiego, Ludwika Osińskiego i Euzebiusza Słowackiego) oraz pracach nad wydawnictwem *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*. Poza tym Piotr Żbikowski utrzymywał kontakty naukowe z Komisją Historycznoliteracką PAN z siedzibą w Krakowie oraz był trzykrotnie wybierany do Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN. Długoletnie kontakty z jedną z najważniejszych polskich instytucji naukowych Profesor zawsze uznawał za bardzo ważne i inspirujące do dalszej pracy. Tym bardziej należy w tym miejscu wspomnieć, na zasadzie *memento*, o smutnym nieporozumieniu, którego całkowicie nieświadomie Uczony stał się bohaterem. Otóż 1 lutego 1992 r. na łamach „Gazety Wyborczej” opublikowany został artykuł pt. *Co z tym PAN-em?*, krytycznie oceniający tę instytucję. Autorem artykułu był Piotr Żbikowski, ale nie Profesor Piotr Żbikowski, lecz absolwent polonistyki na Uniwersytecie Warszawskim o takim samym nazwisku. Owa nieszczęśliwa zbieżność nazwisk i brak jakiegokolwiek wyjaśnienia ze strony autora artykułu przyczyniły się do tego, że pomimo zamieszczonej – już tym razem przez Profesora – odpowiedzi wyjaśniającej nieporozumienie rzeszowski badacz przez wiele lat niesłusznie identyfikowany był z krytycznym artykułem. Było to dla Profesora bolesne wspomnienie, tym bardziej że PAN jako instytucję, podobnie jak osoby z nią związane, zawsze darzył szacunkiem. Uczony miał też świadomość, jak wiele naukowych i intelektualnych profitów przyniosły mu właśnie wspólne prace w IBL.

Poza już wspomnianymi była to bez wątpienia publikacja dysertacji doktorskiej *Kajetan Koźmian. 1. Poeta i obywatel (1797–1814)* w Ossolineum w 1972 r., za którą rok później Autor został uhonorowany Nagrodą Indywidualną III stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Książka ta jednocześnie wyznacza jeden z ważniejszych tematów badawczych podejmowanych przez Profesora. Postać tego wybitnego przedstawiciela klasycyzmu postanisławowskiego przewijała się bowiem niemal przez wszystkie lata pracy naukowej Piotra Żbikowskiego, czego rezultatem są kolejne publikacje książkowe: *Kostium antyczny „Mowy Katona Cenzora” Kajetana Koźmiana*, Rzeszów 1988; *Kajetan Koźmian: szkic do portretu*, Rzeszów 1991, oraz liczne artykuły. W 2000 r. natomiast ukazała się publikacja Uczonego szczególnie przez niego ceniona, a mianowicie pełna wersja *Ziemiaństwa polskiego* Kajetana Koźmiana, którą Piotr Żbikowski odnalazł w czasie kwerendy prowadzonej w krakowskiej Bibliotece Umiejętności. Odkrycie to okazało się dużym zaskoczeniem dla historyków literatury, ale jednocześnie przyniosło jego Autorowi duże uznanie w środowisku polskich oświeceniowców. Dla Profesora książka ta była wyjątkowa także z innego względu. Oto bowiem po wielu latach Uczony mógł zadośćuczynić woli swojego mistrza Czesława Zgorzelskiego, który – jak wspominał Piotr Żbikowski – bardzo ubolewał nad faktem, że jego uczeń w swojej dysertacji doktorskiej poświęconej poezji Kajetana Koźmiana nie zajął się poematem klasyka.

Problematykę późnego Oświecenia zapoczątkowaną w pracy doktorskiej Piotr Żbikowski rozwinął w swej pracy habilitacyjnej. Tym razem rzeszowski Uczony podjął trud odtworzenia świadomości estetycznoliterackiej klasyków wspomnianego

okresu. Kolokwium habilitacyjne, poprzedzone przedłożeniem rozprawy *Doktryna estetycznoliteracka klasycyzmu postanisławowskiego*, odbyło się w październiku 1979 r. przed Radą Naukową Instytutu Badań Literackich PAN. Rada Naukowa jednomyślnie wystąpiła do Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej z wnioskiem o nadanie Piotrowi Żbikowskiemu stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych. Zatwierdzenie wniosku nastąpiło 26 maja 1980 r., a wraz z początkiem roku akademickiego, 1 października, minister powołał Uczonego na docenta Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Cztery lata później, w 1984 r., praca habilitacyjna zatytułowana *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka* ukazała się drukiem w Państwowym Wydawnictwie Naukowym i utrwaliła pozycję jej Autora jako wybitnego znawcy Oświecenia. Potwierdza to fakt, że pod koniec dekady książka Profesora została włączona do kanonu lektur dla studentów polonistyki większości polskich uczelni. Uzupełnione i znacznie poszerzone drugie wydanie monografii pod nieco zmienionym tytułem – *Klasycyzm postanisławowski: zarys problematyki* ukazało się w 1999 r., także nakładem PWN.

Dziesięć lat po habilitacji, w 1990 r., Piotr Żbikowski otrzymał tytuł profesora nauk humanistycznych, a 1 lipca 1995 r. został mianowany przez Ministra Edukacji Narodowej na stanowisko profesora zwyczajnego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie. Dwa lata przedtem ukazała się dwutomowa monografia poświęcona postaci Hugona Kołłątaja: dedykowana żonie Lucynie – *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, Wrocław 1993, oraz *Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*, Rzeszów 1993. Profesor uznał tę publikację za szczególnie ważną w swoim dorobku naukowym. Zdecydowało o tym kilka względów. Po pierwsze, jak pisała profesor Alina Aleksandrowicz: „Książka profesora Piotra Żbikowskiego o poezjach więziennych księdza Hugona Kołłątaja jest naukową rewelacją, składa się zaś na to kilka okoliczności. Jedną z nich jest wydobywanie wreszcie na światło dzienne i dokładne opisanie wierszy Kołłątaja, które funkcjonowały dotąd w świadomości historyków trochę na zasadzie bajki o żelaznym wilku – niemal wszyscy o nich słyszeli, ale nikt ich nie znał”. Monografia Piotra Żbikowskiego wypełnia bardzo istotną lukę w badaniach nad literaturą i kulturą polskiego Oświecenia. Rzuca bowiem całkiem nowe światło na postać jednego z najwybitniejszych jej przedstawicieli i weryfikuje utrwalone od lat, a błędne opinie na temat podkanclerzego koronnego. Praca nad *Smutkami* dostarczyła Badaczowi nie tylko dużej satysfakcji naukowej spowodowanej odnalezieniem zupełnie nowych tekstów, ale także wielu wzruszeń.

Za monografię poświęconą Kołłątajowi Piotr Żbikowski został uhonorowany w 1994 r. Nagrodą Ministra. Jednak za szczególnie wyjątkowe wyróżnienie rzeszowski Uczony uznał list gratulacyjny od Ojca Świętego, otrzymany po tym, jak ks. bp Kazimierz Górny zawiózł monografię do Rzymu. Jan Paweł II pisał w nim:

„Watykan, 19 marca 1994. Szanowny i Drogi Panie Profesorze! Pragnę serdecznie podziękować za dwutomową monografię poezji więziennych księdza podkanclerzego Hugona Kołłątaja. Bardzo dobrze, że podjął Pan Profesor tę inicjatywę

ukazania wielkości jego postaci na tle współczesnej mu historii Narodu. Wielu ludzi nie wiedziało nawet, że ten wielki mąż stanu w tym trudnym życiu – był też poetą.

Korzystam z okazji, by przesłać wraz z błogosławieństwem dla Pana Profesora i Jego Rodziny serdeczne życzenia radości Świąt Wielkanocnych. Jan Paweł II, papież”.

List Ojca Świętego, jakże dla Profesora wyjątkowy, nie był jedynym zagranicznym echem po publikacji monografii. W 1994 r. Piotr Żbikowski wraz z żoną otrzymali od profesor Marii Sobotkovej z Uniwersytetu w Ołomuńcu zaproszenie do udziału w sesji naukowej poświęconej Hugonowi Kołłątajowi, podczas której Profesor został poproszony o wygłoszenie prelekcji o poezjach więziennych podkanclerzego koronnego. Podczas pobytu w Czechach Państwo Żbikowscy mieli także okazję zwiedzić twierdzę, gdzie Kołłątaj był więziony. Lucyna Żbikowska pamięta ów wyjazd jako niezwykle wzruszającą i pouczającą podróż. Zupełnie niezwykłą reminiscencją „kołłątajowskich prac” Profesora był tomik poetycki Roberta Czopa zatytułowany *Hugo Kołłątaj*, Rzeszów 1998. Jest to sytuacja absolutnie wyjątkowa, że praca naukowa, i to na dodatek traktująca o epoce Oświecenia, stała się inspiracją dla twórczości poetyckiej współczesnego pisarza.

Może nieco mniejsze będzie zdziwienie, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, iż „monografię kołłątajowską”, podobnie zresztą jak wcześniejsze, ale także i późniejsze prace Profesora Żbikowskiego, cechuje, z jednej strony, piękny, a jednocześnie precyzyjny i klarowny język, z drugiej natomiast – jego sugestywność wskazuje, iż swoje prace tworzył Profesor z pasją i wkładał w nie wiele serca. Co koniecznie należy podkreślić, wcale nie wpływa to na rzetelność i obiektywizm naukowego dyskursu. Taki sposób wypowiedzi jest zdolnością niezwykłą i świadczy o mistrzostwie we władaniu polszczyzną. Piotr Żbikowski jak rzadko kto umiał odpowiednie dać rzeczy słowo... zarówno w tekstach pisanych, jak i w codziennej komunikacji międzyludzkiej.

Koniec lat dziewięćdziesiątych oraz początek nowego stulecia był dla Profesora okresem szczególnie intensywnej pracy naukowej. W 1998 r. nakładem Fundacji na rzecz Nauki Polskiej opublikował monografię „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805*. Praca jest rezultatem wieloletnich żmudnych badań nad piśmiennictwem polskim powstałym po rozbiorach. Pierwsze plany publikacji powstały jeszcze w latach osiemdziesiątych i zostały przychylnie przyjęte w środowisku naukowym. W napisanej przez profesor Teresę Kostkiewiczową recenzji konspektu przyszłej pracy czytamy: „Projekt poddania wielostronnemu badawczemu oglądowi poezji polskiej po roku 1795 należy powitać z dużym zadowoleniem i uznaniem. Istnieje bowiem wyraźna luka w tym zakresie, brak nie tylko nowszych opracowań szczegółowych twórczości wierszowanej tych lat, ale również syntetycznych ujęć podręcznikowych”¹². Podstawowym celem, jaki sobie założył Autor pracy, jest

¹² T. Kostkiewiczowa, *Recenzja konspektu pracy Piotra Żbikowskiego „Poezja polska po utracie niepodległości kraju w r. 1795”*, Warszawa 1986, mps.

udowodnienie, że wbrew powszechnym wśród historyków literatury opiniom wielka tragedia narodu polskiego, jaką była utrata niepodległości w 1795 r., nie spowodowała, że „poezja oniemiała”. Potwierdzają to liczne, choć pomijane w badaniach, utwory poetyckie, będące bezpośrednią reakcją na upadek państwa. Podczas badań Piotr Żbikowski odkrył, że stanowią całkiem spory zbiór tekstów oraz – co bardzo ważne – są świadectwem istotnych przeobrażeń i poszukiwań artystycznych, które można uznać za „pierwiosnki polskiego romantyzmu”. To doprowadziło Uczzonego do wniosków, iż pierwsze lata narodowej niewoli – okres 1793–1830 – „to epoka oświeceniowo-romantycznego przełomu, w której krzyżują się i nakładają na siebie wpływy klasycyzmu, sentymentalizmu, rokoka i romantyzmu, tworząc wyjątkowy klimat kulturalny i umysłowy”¹³.

Jak widać, było to odkrycie przełomowe, które całkowicie zmieniałoby pejzaż polskiej literatury porozbiorowej. Dlatego też początkowo wywoływało opór wśród niektórych historyków literatury. „Obecnie jednak niemal całe środowisko badaczy Oświecenia, szczególnie ze średniego i młodego pokolenia, podziela ten punkt widzenia. Mówi się nawet w związku z tym o »szkole Piotra Żbikowskiego“¹⁴. Fakt ten Profesor uznał – słusznie – za swój największy sukces naukowy. Ogromnym walorem pracy Uczzonego jest – na co zwracał uwagę profesor Wiesław Pusz – również to, że Autor załączył do niej *Wykaz wierszy i poematów lat 1793–1807*, który jest bezcennym źródłem dla tych, którzy zainspirowani pracą Profesora, zechcą w przyszłości w tym kierunku poprowadzić własne badania. Trudno też nie zgodzić się z opinią łódzkiego badacza, iż „...*bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...*” jest jedną z najcenniejszych prac literaturoznawczych ostatniego dziesięciolecia¹⁵.

Problematykę podjętą w monografii poezji porozbiorowej Piotr Żbikowski kontynuował i rozwinął w opublikowanej w Wydawnictwie Uniwersytetu Wrocławskiego nakładem Fundacji na rzecz Nauki Polskiej monumentalnej pracy *W pierwszych latach narodowej niewoli: schyłek polskiego Oświecenia i zwiastuny Romantyzmu*, Wrocław 2007, którą dedykował swoim dzieciom – Patrycji i Jarkowi. Dr Jolanta Kowal, uczennica Profesora, słusznie nazwała publikację swego Mistrza „prawdziwym dziełem życia”. Praca nawiązuje do wcześniejszej monografii, jednak zostały w niej znacznie poszerzone ramy czasowe. Autor wzbogacił ją również o nowe konteksty. Stanowi nie tylko syntezę historycznoliteracką, ale studium ogólnokulturowe i historiozoficzne okresu 1793–1830.

¹³ Prof. nauk hum. Piotr Żbikowski po raz piąty laureatem Nagrody Naukowej Ministra..., op. cit., s. 10.

¹⁴ J. Kowal, Wprowadzenie [w:] P. Żbikowski, *Horyzonty polskiego Oświecenia: wykłady z epoki 1740–1830*, oprac. J. Kowal, Kraków 2010, s. 8.

¹⁵ W. Pusz, *Opinia o książce Piotra Żbikowskiego „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805* (Wrocław 1998). Wydruk komputerowy.

Omawiając dzieło Piotra Żbikowskiego, profesor Jacek Lyszczyzna z Uniwersytetu Śląskiego podkreślił, iż jest to książka ważna, „gdyż zmienia nasze widzenie pewnego okresu literackiego [...]. Prezentuje bowiem epokę, która jakby nie istniała dotąd w pełni w naszej świadomości [...], była to [...] epoka w pewnym sensie kluczowa dla rozumienia tego, co działo się w dalszych dziesięcioleciach wieku XIX”. Natomiast profesor Aleksander Bobko zauważył, że książka *W pierwszych latach narodowej niewoli...* za sprawą tego, iż Profesor Żbikowski stworzył w niej nowe konteksty do badań nad historią idei – może stać się punktem wyjścia do rozważań i własnych poszukiwań nie tylko dla historyków literatury, ale także przedstawicieli innych dyscyplin humanistyki, jak choćby dla badaczy zajmujących się filozofią, do których grona on sam się zalicza.

Warto zwrócić uwagę, iż monografię swą, za którą po raz szósty został uhonorowany Nagrodą Ministra i która to nagroda została uznana przez dyrekcję Instytutu Filologii Polskiej za największe osiągnięcie naukowe 2008 r., Profesor wydał, będąc już na zasłużonej emeryturze. Stan spoczynku zawodowego nie wiązał się z finiszem pracy naukowej: „Nie znaczy to, abym myślał o zakończeniu pracy naukowej. Bez niej moje życie nie miałoby żadnego sensu. Jest to bowiem nie tylko zawód. To powołanie”¹⁶ – pisał we wspomnieniach. I rzeczywiście, powołanie to realizował niemal do ostatnich chwil życia. Nawet po powrocie do gniazda, jak nazywał Włocławek, Profesor nie zerwał kontaktów ze środowiskiem naukowym oraz z uczelnią, której przez tyle lat był pracownikiem. Wręcz odwrotnie – z właściwą sobie pracowitością Piotr Żbikowski przystąpił do żmudnych badań nad czasopiśmiennictwem późnego Oświecenia. Początków zainteresowania tą problematyką badawczą szukać należy jeszcze w latach osiemdziesiątych, kiedy Profesor założył, a następnie przez kilka lat prowadził zespół badawczy, którego celem było prześledzenie zawartości czasopism warszawskich i wileńskich doby Królestwa Kongresowego. Z powodów finansowych zarzucono realizację planu, co niezwykle martwiło kierownika zespołu. Piotr Żbikowski zdawał sobie bowiem doskonale sprawę, że zbadanie zawartości czasopism epoki jest kluczem do jej rozumienia. Dlatego jeszcze przed śmiercią wyraził swoją wolę, by utworzony został nowy zespół, którego kierownikiem widział swoją uczennicę Jolantę Kowal, by kontynuować zaniechane w przeszłości zadania. Niezależnie od tego Profesor podjął indywidualną tytaniczną pracę nad materiałem czasopiśmienniczym późnego Oświecenia. Jej pokłosiem jest złożona już do druku publikacja *Mit Zachodu po rozbiorach – recepcja kultury zachodnioeuropejskiej na ziemiach polskich w okresie późnego Oświecenia*. Niestety, nie było dane Profesorowi ukończyć ostatniej monumentalnej pracy, choć ogromna jej część została już zrobiona. W zamyśle Autora miała to być podzielona na trzy części – według zaborów – charakterystyka czasopism doby porozbiorowej. Dwie części: *Pod rządami Franciszka Józefa* oraz *Monarchia pruska* zostały ostatecznie dopracowane. Niestety, nie starczyło czasu

¹⁶ P. Żbikowski, *Kilka wspomnień...*, op. cit., s. 375.

na autorskie „doszlifowanie” trzeciej z nich, zatytułowanej *W imperium carów*. Mimo to dr Lucyna Żbikowska planuje w przyszłości wydać dzieło, nad którym jej mąż pracował przed samą śmiercią.

Mówiąc o dokonaniach naukowych Piotra Żbikowskiego, należy wspomnieć, że choć jego zainteresowanie epoką Oświecenia było dominujące, nie stanowiło jedyne go kierunku badań. Wydawca *Ziemiaństwa polskiego* jest również autorem prac poświęconych lokalnym twórcom wywodzącym się z Podkarpacia: Wilhelmmowi Machowi (1968), Stanisławowi Piętałkowi (1969), Tadeuszowi Kubasowi (1988), Wiesławowi Kulikowskiemu (1988), o. Cherubinowi Pająkowi OFM (1993, 1994) oraz Edwardowi Zolowskiemu (1995). Jest też redaktorem m.in. publikacji poświęconej inspiracjom religijnym w literaturze – *Z Bogiem przez wieki: inspiracje i motywy religijne w literaturze polskiej i literaturach zachodnioeuropejskich XIX i XX wieku: zbiór artykułów i rozpraw*, Rzeszów 1998, oraz ponad 160 artykułów, publikowanych zarówno w czasopismach lokalnych, jak i renomowanych periodykach ogólnopolskich, jak „Ruch Literacki” czy „Pamiętnik Literacki”.

Sprawą niezwykłą jest, iż osiągnięcia naukowe Piotra Żbikowskiego znane i cenione były nie tylko w hermetycznym na ogół środowisku naukowym badaczy literatury i studentów polonistyki. Bardzo częstymi gośćmi spotkań autorskich i promocji książek Profesora byli ludzie ze świata kultury, przedstawiciele Kościoła oraz politycy. Co potwierdza, z jednej strony, ważkość podejmowanej przez Piotra Żbikowskiego problematyki, z drugiej natomiast – posiadanie przez Autora cennej umiejętności trafiania, głównie za sprawą mistrzowskiego posługiwania się językiem, ze swoimi opiniami i ideami do ludzi spoza wąskiego kręgu specjalistów.

Zasługi Piotra Żbikowskiego jako historyka literatury dla rozwoju oraz aktualnego stanu świadomości naukowej i wiedzy o piśmiennictwie polskiego Oświecenia są trudne do przecenienia. Będąc autorem prac o przełomie oświeceniowo-romantycznym, sam stał się sprawcą przełomu – przełomu w badaniach nad piśmiennictwem doby porozbiorowej. Opierając swoje badania na rzetelnej analizie i interpretacji tekstu, stosując – w ślad za swoim mistrzem Czesławem Zgorzelskim – założenia poetyki historycznej, ustrzegł się „romantycznej subiektywizacji” dyskursu historycznoliterackiego. Był dzięki temu jednym z tych badaczy, którzy przywrócili epoce Oświecenia należną jej rangę nie tylko w historii polskiej literatury, ale w dziejach kultury.

Przez ponad 40 lat swojej pracy na uczelni Piotr Żbikowski był nie tylko naukowcem, ale również nauczycielem akademickim. Do dydaktyki podchodził z równą powagą jak do swojej pracy naukowej, traktując ją także jako misję. W rozmowie przeprowadzonej z dr. hab. prof. UR Markiem Nalepą, notabene swoim uczniem, Profesor ze skromnością wyznał, „że ma pewne osiągnięcia w pracy dydaktycznej...”¹⁷. Uczony wypromował ponad 400 magistrów oraz 10 doktorów

¹⁷ Prof. nauk hum. Piotr Żbikowski po raz piąty laureatem Nagrody Naukowej Ministra..., op. cit., s. 10.

nauk humanistycznych, niektórzy z nich są już po habilitacji. Recenzował 8 prac doktorskich i 6 habilitacyjnych. Profesor doczekał się także kontynuatorów – uczniów, którzy zainspirowani badaniami Mistrza, podobnie jak on podejmują badania nad późnym Oświeceniem. Ponadto jako człowiek związany z uczelnią od jej początków był nauczycielem tysięcy studentów, absolwentów filologii polskiej. Większości z nich utkwili na trwałe w pamięci, dlatego dr Jolanta Kowal we *Wprowadzeniu* do opracowanych przez siebie wykładów Profesora zastanawia się nad „fenomenem osobowości” Piotra Żbikowskiego¹⁸, bo o takim zjawisku bez wątpienia można mówić. Dla wielu studentów Profesor był nie tylko wybitnym historykiem literatury, ale przede wszystkim „człowiekiem o ugruntowanym, niewzruszonym systemie wartości, wysokiej osobistej kulturze [co zawsze przekładało się na relacje interpersonalne]”¹⁹. W stosunku do swoich studentów nauczyciel miał konkretne wymagania. Zapytany podczas jednego ze spotkań z młodzieżą, w jakie cechy intelektualne, umiejętności praktyczne i zasady etyczne musi być wyposażony jego absolwent, Profesor odpowiedział: „przede wszystkim w tradycyjny system wartości. To znaczy ten system wartości, w którym na szczycie hierarchii walorów stoi miłość Ojczyzny, osobista uczciwość i religijność, szeroko rozumiana. To znaczy religijność, która pozwala kierować się w życiu zasadami dobra, która broni przed egotyzmem i egoizmem [...]; poza tym wysoko cenię inteligencję i równie wysoko poczucie humoru”²⁰.

Są to więc – jak widać – wartości uniwersalne, którymi Nauczyciel sam się kierował i pragnął, by jego studenci też tak czynili. W stosunku do swoich studentów Piotr Żbikowski, choć nieraz bywał surowy, zawsze reprezentował postawę humanisty. Dlatego dla wielu studentów był nie tylko wybitnym nauczycielem, ale również wychowawcą i autorytetem osobowym. Taka postawa wobec studentów jest konsekwencją jego własnych relacji ze swoimi mistrzami.

Piotr Żbikowski ponadto niezwykle troszczył się o to, aby słuchacze jego wykładów po ich wysłuchaniu byli wyposażeni w podstawową wiedzę o epoce Oświecenia. Nie chciał jednocześnie, by sprowadzały się one jedynie do prostego przedstawienia stanu badań, ale zawierały także jego własne odkrycia i przemyślenia. Dzięki temu cotygodniowe prelekcje Piotra Żbikowskiego były niezwykle erudycyjnym i klarownym zarazem wywodem, wzbogacanym o szeroki kontekst kulturowy i historyczny,

¹⁸ J. Kowal, *Wprowadzenie...*, op. cit., s. 15.

¹⁹ Wypowiedź dr J. Kowal podczas promocji książki Piotra Żbikowskiego *Horyzonty polskiego Oświecenia. Wykłady z epoki 1740–1830*, oprac. J. Kowal, Kraków 2010, cyt. za: A. Kupiszewska, *Odwiedziny Przyjaciela*, „Gazeta Uniwersytecka Pracowników i Studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego” 2010, nr 6, s. 23.

²⁰ Słowa wypowiedziane przez Profesora Żbikowskiego podczas spotkania z młodzieżą w Zespole Szkół nr 4 we Włocławku 4 listopada 2008 r. P. Żbikowski, *Ptaki zawsze wracają do gniazd*, rozmowę przeprowadził M. Głowacki. Wywiad dostępny jest w Internecie: http://www.zs4wloclawek.q4.pl/NovaLO/ZycieLO/Zycie_szk/Expres/Wywiad.htm

a niejednokrotnie urozmaicanym interesującymi i/lub dowcipnymi anegdotami, co istotne – zawsze związanymi z omawianą problematyką. Wymienione tu czynniki zadecydowały o tym, że wykłady prowadzone przez Piotra Żbikowskiego na długo pozostawały w pamięci słuchaczy. O autorytecie, jakim cieszył się Profesor, może świadczyć również fakt, że jedna z jego najbliższych uczennic, później współpracownic, dr Jolanta Kowal postanowiła opracować wykłady swego Mistrza w formie książkowej, wzbogacając kanon lektur polonistycznych o niezwykle wartościową pozycję: *Horyzonty polskiego Oświecenia: wykłady z epoki (1740–1830)*, którą z całą pewnością można nazwać ukoronowaniem dydaktycznej pracy Pedagoga-Humanisty. O jej wyjątkowości w dorobku naukowym decyduje także to, iż powstawała przez dziesiątki lat, przy współudziale słuchaczy, oraz że jej opracowanie było – jak to określiła pomysłodawczyni publikacji – darem wdzięczności dla Mistrza. Jest to tym cenniejsza inicjatywa, że nigdy już nie będziemy mieli okazji wysłuchać kolejnych wykładów Piotra Żbikowskiego.

Pisząc o dydaktycznej działalności Profesora, nie można także zapomnieć, że przez wiele lat pracował w Centrum Kultury i Języka Polskiego dla Polaków z Zagranicy „Polonus”. Jako wykładowca popularyzował polską kulturę i historię oraz rozbudzał uczucia patriotyczne, uczestnicząc w kształceniu ponad 500 młodych Polaków ze Wschodu.

Aktywny udział Piotra Żbikowskiego w życiu uczelni ogólnie, a polonistyki w szczególności nie ograniczał się do pracy naukowo-dydaktycznej. Profesor w 1980 r., po uzyskaniu habilitacji, został kierownikiem Katedry Literatury i Języka Polskiego w rzeszowskiej WSP. Gdy w następnym roku przekształcono ją w Instytut Filologii Polskiej, wybitny znawca Oświecenia został pierwszym dyrektorem z wyboru. Ponownie na to stanowisko został wybrany w 1991 r. i piastował je do roku 1993.

Jako dyrektor rzeszowskiej polonistyki dał się Profesor Żbikowski poznać jako doskonały organizator i energiczny inicjator wielu istotnych przedsięwzięć naukowych. Wynikało to z zamierzonego planu, który jako dyrektor starał się konsekwentnie realizować. Podstawowym celem, który sobie wyznaczył, było nawiązanie i utrzymywanie kontaktów z różnymi krajowymi ośrodkami akademickimi oraz popularyzacja własnego Instytutu w środowisku naukowym. Piotr Żbikowski ze swojego doświadczenia wiedział bowiem, jak istotne dla rozwoju czy to jednostki, czy grupy były wzajemne kontakty naukowe oraz możliwość obcowania z wybitnymi przedstawicielami świata nauki.

Ważnym elementem realizacji owych zamiarów była organizacja ogólnopolskich sesji naukowych. Jako dyrektor lub wieloletni kierownik utworzonego przez siebie Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia zorganizował ich pięć: „Cyprian Kamil Norwid. W stulecie śmierci poety” (1983), „Ku reformie państwa i moralnemu odrodzeniu człowieka. W 200. rocznicę Konstytucji 3 maja 1791” (1991), „Wśród starych i nowych lektur szkolnych” (1993), „Inspiracje i motywy religijne w literaturze polskiej i zachodnioeuropejskiej XIX i XX wieku” (1996), „Od Oświecenia do Romantyzmu. O sytuacji w literaturze polskiej lat 1793–1830” (1998).

Profesor dążył również do tego, by systematycznie i możliwie jak najczęściej sprowadzać do Rzeszowa z odczytami wybitnych historyków literatury z innych uczelni. W czasie jego kadencji Instytut gościł na spotkaniach z młodzieżą studencką i z pracownikami naukowo-dydaktycznymi następujących badaczy: Czesława Zgorzelskiego (kilkakrotnie), Irenę Sławińską (kilkakrotnie), Stefana Sawickiego (kilkakrotnie) i Stanisława Fitę – z KUL, Jana Trzynadlowskiego, Jacka Kolbuszewskiego i Mieczysława Inglota (kilkakrotnie) – z Uniwersytetu Wrocławskiego, Tadeusza Ulewicza, Henryka Markiewicza i Juliana Maślankę – z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Zbigniewa Sudolskiego – z Uniwersytetu Warszawskiego, Romana Kaletę – z Instytutu Badań Literackich, Jerzego Starnawskiego i Wiesława Pusza – z Uniwersytetu Łódzkiego, Jerzego Święcha – z UMCS, Ireneusza Opackiego – z Uniwersytetu Śląskiego, Stanisława Burkota – z krakowskiej WSP.

W ten sposób Profesor w istotny sposób przyczynił się do rozwoju Instytutu, za co dostał trzy (z dziewięciu w ogóle otrzymanych) Nagrody Rektora (pozostałe sześć to nagrody naukowe).

Szeroko pojęta praca na uczelni nie przeszkadzała Piotrowi Żbikowskiemu w aktywnej działalności także poza jej murami. Profesora chętnie zapraszano na różne uroczystości o charakterze kulturalno-oświatowym, a on z jeszcze większą chęcią zaproszenia przyjmował. Był zaangażowany w życie kulturalne lokalnej społeczności. Jako pedagog i człowiek hołdujący ideom oświeceniowym szczególnie cenił sobie kontakty z młodzieżą, dlatego nigdy nie odmówił przybycia na spotkanie z młodymi ludźmi. Bywał częstym gościem w rzeszowskich i wrocławskich bibliotekach, gdzie podczas spotkań z czytelnikami prezentował swoje prace naukowe, popularyzując w ten sposób wiedzę o dawnej kulturze polskiej lub swoje wiersze, bywał bowiem także Profesor poetą. Utwory poetyckie tworzył przez dziesiątki lat, od 1958 r., i publikował m.in. w lubelskim czasopiśmie „Kamena”, rzeszowskim „Widnokregu”, „Głosie Nauczycielskim” czy „Tygodniku Kulturalnym”, jednak dopiero w 2002 r. zdecydował się, pod wpływem sugestii otoczenia, na wydanie samodzielnego tomiku. Tak powstał zbiór *Po własnych śladach*, który daje możliwość poznania Piotra Żbikowskiego – wielkiego Uczonego, wspaniałego Pedagoga – od zupełnie innej strony. Dopełnieniem tej społecznej działalności była wieloletnia owocna współpraca Państwa Żbikowskich z duszpasterstwem akademickim.

Mimo rozlicznych zajęć Piotr Żbikowski nie zapomniał o swojej rodzinie. Wielokrotnie przy różnych okazjach podkreślał, jak duże znaczenie miała dla niego bliskość żony Lucyny. W zapiskach *Kilka wspomnień z lat dalszych i bliższych* Profesor pisał: „Wiele zawdzięczam tu mojej żonie Lucynie, która najpierw zwróciła mi uwagę na Rzeszów i nakłoniła mnie, abym się przeniósł do tego miasta, a potem przez długie lata nie tylko stała niezmiennie przy moim boku, ale w życiu rodzinnym brała na swoje barki dziesiątki codziennych obowiązków, aby stworzyć mi jak najlepsze warunki do pracy. Bez niej i jej pomocy nigdy

nie dokonałbym tego, czego dokonałem”²¹. Profesor zawsze z dumą mówił też o swoich dzieciach i wnukach.

Te krótkie rozważania pozwalają spojrzeć na Profesora Piotra Żbikowskiego z wielu perspektyw: naukowca, pedagoga, patriotę, społecznika, popularyzatora nauki i czytelnictwa, poety, a także męża, ojca i dziadka. Wszystkie te perspektywy zbiegają się w jednym punkcie, jak na obrazach mistrzów renesansu, dając wrażenie pełni i harmonii, tak bliskie również klasykom, których twórczość Profesor badał i cenił. Punktem tym był głęboki humanizm Piotra Żbikowskiego, który przejawiał się we wszystkich jego poczynaniach. Jednym ze źródeł tej postawy było ukształtowane najpierw przez ojca, a potem akademickich mistrzów przywiązanie do tradycji i poczucie zakorzenienia. W wierszu *Po pięćdziesięciu latach*, który można uznać za poetycki bilans życia, Profesor napisał:

I narastała pewność
potrzebna jak chleb i powietrze
ze starych murów płynąca i od nauczycieli
nie jesteśmy nasieniem
przyniesionym na tę ziemię przez obce wiatry
nie jesteśmy ludźmi znikąd
jesteśmy jak nici mocne choć niewidoczne
wplątane od dziesięcioleci w przędzę polskiej historii²².

W czytelnikach powyższego wiersza i w ludziach, którzy mieli szczęście zetknąć się w swoim życiu z Piotrem Żbikowskim, wspomniana w tekście pewność także narasta – pewność, że Profesor swoim życiem i pracą wplótł się nierozzerwalnie w tę „przędzę polskiej historii”.

²¹ P. Żbikowski, *Kilka wspomnień...*, op. cit., s. 374.

²² Fragment wiersza Profesora Piotra Żbikowskiego *Po pięćdziesięciu latach*, napisanego w 2001 r. z okazji zjazdu zorganizowanego w 50. rocznicę rozpoczęcia studiów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Utwór dedykowany jest koleżankom i kolegom polonistom z KUL. Zob. P. Żbikowski, *Po latach pięćdziesięciu* [w:] *idem, Po własnych śladach*, Rzeszów 2002, s. 68.

Bibliografia podmiotowa prof. dr. hab. Piotra Żbikowskiego*

Książki

1. *Program literacki Bolesława Prusa* // „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F. Nauki Filozoficzne i Humanistyczne”.- 1955, vol. 10, s. 253–284. [Praca magisterska].
2. *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydaw. PAN, 1972.- 419, [3] s. [Praca doktorska].
3. *Klasycyzm postanisławowski: próba definicji*.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1974.- 110, [1] s.
4. *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*.- Warszawa: Państwowe Wydaw. Naukowe, 1984.- 375 s. [Rozprawa habilitacyjna].
5. *Kostium antyczny „Mowy Katona Cenzora” Kajetana Koźmiana*.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1988.- 110 s.
6. *Pod znakiem klasycyzmu: w kręgu świadomości literackiej późnego Oświecenia*.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1989.- 251 s.
7. *Kajetan Koźmian: szkic do portretu*.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1991.- 126 s.
8. *Wybrane zagadnienia literatury polskiej XX wieku: (przewodnik bibliograficzny i problemowy)*.- Rzeszów: Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, 1992.- 31, [2] s.
9. *Hugo Kołłątaj: więzień i poeta*.- Lublin: Instytut Wydawniczy „Daimonion”, 1993.- 246 s. ISBN 83-85839-08-9.
Rec.: *Nowe spojrzenie na księdza podkanclerzego Hugona Kołłątaja* / Stanisława Sojowa // „Źródło Diecezji Rzeszowskiej” [dod. do Tygodnika Rodzin Katolickich „Źródło”].- 1994, nr 34, s. 2.
Rewelacje o Kołłątaju / Marek Czarnota // „Nowiny”.- 1994, nr 106, s. 4.
Krzysztof Dmitruk // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 12, (1996), s. 227–228.
10. *Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1993.- 178 s. ISBN 83-01-12818-6.
Rec.: *Nowe spojrzenie na księdza podkanclerzego Hugona Kołłątaja* / Stanisława Sojowa // „Źródło Diecezji Rzeszowskiej” [dod. do Tygodnika Rodzin Katolickich „Źródło”].- 1994, nr 34, s. 2.

* Układ chronologiczny, zapis katalogowy.

- Rewelacje o Kołłątaju* / Marek Czarnota // „Nowiny”.- 1994, nr 106, s. 4.
Przez tradycję do miłości... / Zdzisław Łączkowski // „Słowo. Dziennik Katolicki”.- 1995, nr 61, s. 1.
 Krzysztof Dmitruk // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 12, (1996), s. 227–228.
11. *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*.- Wrocław: „Wiedza o Kulturze”, 1993.- 202 s. ISBN 83-7044-067-3.
 Rec.: *Nowe spojrzenie na księdza podkanclerzego Hugona Kołłątaja* / Stanisława Sojowa // „Źródło Diecezji Rzeszowskiej” [dod. do Tygodnika Rodzin Katolickich „Źródło”].- 1994, nr 34, s. 2.
Rewelacje o Kołłątaju / Marek Czarnota // „Nowiny”.- 1994, nr 106, s. 4.
Przez tradycję do miłości... / Zdzisław Łączkowski // „Słowo. Dziennik Katolicki”.- 1995, nr 61, s. 1.
 Krzysztof Dmitruk // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 12, (1996), s. 227–228.
12. *Droga krzyżowa Polaków: motyw zsyłek na Sybir i do łagrów sowieckich w literaturze polskiej*.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1996.- 31 s. ISBN 83-86246-13-8.
13. „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805*.- Wrocław: Fundacja na rzecz Nauki Polskiej: „Leopoldinum”, 1998.- 344 s. [Seria: Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej] ISBN 83-85220-82-8.
 Rec.: Teresa Kostkiewiczowa // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 15, (1999), s. 412–414.
14. *Klasycyzm postanisławowski: zarys problematyki*. Wyd. 2 uzup. i popr.- Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 1999.- 252 s. ISBN 83-01-12818-6.
 Rec.: *Promocja książki Profesora Piotra Żbikowskiego* / Marek Nalepa // „Gazeta Uczelniana WSP w Rzeszowie”.- 2000, nr 2, s. 15.
15. *Ziemiaństwo polskie: rękopiśmienna wersja poematu w pięciu pieśniach* / Kajetan Koźmian; tekst odnalazł, oprac., uwagami wstępnymi oraz komentarzem historycznoliterackim opatrzył Piotr Żbikowski; skolacjonowanie tekstu, objaśnienia rzeczowe, filologiczne i historyczne Marek Nalepa.- Kraków: Collegium Columbinum, 2000.- 411 s. [Seria: Biblioteka Tradycji Literackich; nr 37] ISBN 83-87553-26-3.
 Rec.: *Wokół „Ziemiaństwa Polskiego” Kajetana Koźmiana* / Jolanta Kowal // „Gazeta Uczelniana WSP w Rzeszowie”.- 2001, nr 4, s. 18, 20.
 Roman Dąbrowski // „Ruch Literacki”.- 2001, z. 4, s. 516–518.
 Zbigniew Goliński // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 18, (2002), s. 209–211.
16. *Między rozpaczą i nadzieją: antologia poezji porzobiorowej lat 1793–1806* / wstęp napisał Piotr Żbikowski; zebrał i oprac. Marek Nalepa.- Kraków: Collegium Columbinum, 2006.- XIX, [1], 462 s. [Seria: Biblioteka Tradycji; nr 56] ISBN 83-89973-16-2.
 Rec.: Tomasz Chachulski // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 23, (2007), s. 201–202.
17. *W pierwszych latach narodowej niewoli: schyłek polskiego oświecenia i zwiastuny romantyzmu* / Piotr Żbikowski; Fundacja na rzecz Nauki Polskiej.- Wrocław:

Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2007.- 631, [1] s. [Seria: Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. Seria Humanistyczna] ISBN 978-83-229-2819-6. Rec.: *W pierwszych latach narodowej niewoli* / Jacek Lyszczyzna // „Ruch Literacki”.- 2008, R. 49, z. 3, s. 376–379.

W pierwszych latach narodowej niewoli / Wiesław Pusz // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 24 (2008), s. 216–227.

Prawdziwe dzieło życia, czyli rzecz o najnowszej książce Piotra Żbikowskiego / Jolanta Kowal // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2008, nr 1, s. 20–23.

18. *Horyzonty polskiego Oświecenia: wykłady z epoki 1740–1830* / Piotr Żbikowski; oprac. Jolanta Kowal.- Kraków: Collegium Columbinum, 2010.- 317 s. [Seria: Biblioteka Badań nad Oświeceniem; nr 8] ISBN 978-83-89973-025-1. Rec.: Roman Magryś // „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Historia Literatury”.- 2010, z. 5, s. 261–267.

Wykłady z literatury przełomu / Jacek Lyszczyzna // „Ruch Literacki”.- 2011, nr 3, s. 341–343.

19. *Mit Zachodu po rozbiorach: recepcja kultury zachodnioeuropejskiej na ziemiach polskich w okresie późnego Oświecenia* / Piotr Żbikowski.- Kraków: Collegium Columbinum, 2012 [w druku].

Prace redakcyjne

1. *Cyprian Kamil Norwid: interpretacje i konteksty* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1986.- 193, [3] s.
2. *Ku reformie państwa i odrodzeniu moralnemu człowieka: zbiór rozpraw i artykułów poświęconych dwusetnej rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 maja 1791 roku* / red. i wstęp. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1992.- 270, [12] s. ISBN 83-900933-1-6.
3. *Wśród starych i nowych lektur szkolnych: zbiór analiz i interpretacji* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1994.- 746 s. ISBN 83-900933-8-3.
4. *Słowa wybrane z ziemi* / Edward Zolowski; wyboru dokonał i wstępem poprzedził- Rzeszów: „Alkas”, 1995.- 131 s. ISBN 83-86214-08-2.
5. *Mysł, słowo i milczenie: wokół zagadnień świadomości literackiej i praktyki twórczej* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1997.- 319 s. ISBN 83-86246-79-0. Rec.: Magdalena Górka // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 15, (1999), s. 418–422.
6. *Z Bogiem przez wieki: inspiracje i motywy religijne w literaturze polskiej i literaturach zachodnioeuropejskich XIX i XX wieku: zbiór rozpraw i artykułów* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998.- 440 s. [Prace z sesji naukowej, Rzeszów 28–31 maja 1996 r.] ISBN 83-87288-42-X.

7. *Na przełomie Oświecenia i Romantyzmu: o sytuacji w literaturze polskiej lat 1793–1830* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1999.- 303 s. ISBN 83-7262-048-2.
8. „Prace Humanistyczne. Komisja Historycznoliteracka”, z. 6 / pod red. ...- Rzeszów: Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie, 2004.- 219 s. [Seria I; nr 31] ISSN 0137-5598.
9. „Prace Humanistyczne. Komisja Historycznoliteracka”, z. 7 / pod red. Piotra Żbikowskiego i Marka Nalepy.- Rzeszów: Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie, 2006.- 270 s. [Seria I; nr 32] ISSN 0137-5598.

Artykuły i rozprawy

1. *O formach i literaturze współczesnej* // „Kamena”.- 1958, nr 7/8, s. 7–8.
2. *O wiatrakach i szarżach na wiatraki* [Polem. z A. Markową i J. Opackim na temat współczesnej prozy] // „Kultura i Życie”.- 1958, nr 22, s. 1–2.
3. *„Odwa palce od serca czułem sępa szpony...”* // „Kamena”.- 1959, nr 3.
4. *Gawęda o lubelskim klasyku* [K. Koźmianie] // „Kamena”.- 1960, nr 21, s. 4–5.
5. *Udatna inscenizacja kiepskiej sztuki* // „Kamena”.- 1960, nr 12.
6. *Od Narola do Sandomierza: Ziemia Rzeszowska w „Potopie” Henryka Sienkiewicza* // „Kwartalnik Rzeszowski”.- 1966, [R. 1], nr 3, s. 20–28.
7. *Pokłosie sławy H. Sienkiewicza* // „Widnokrąg”.- 1966, nr 43, s. 3.
8. *Spółeczna kontrola czy integracja*. [Problemy środowiska studenckiego Rzeszowa] // „Widnokrąg”.- 1966, [R. 6], nr 43, s. 3. [Polem. ze S. Gębałą: *Potrzeba społecznej kontroli* // „Widnokrąg”.- 1966, [R. 6], nr 41, s. 3].
9. *Udany jubileusz: 10-lecie Rzeszowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza* / Lesław Forczek, Piotr Żbikowski // „Kwartalnik Rzeszowski”.- 1966, [R. 1], nr 3, s. 123–124.
10. *Refleksje niezbyt optymistyczne*. [Analiza przebiegu egzaminów wstępnych na polonistykę w Rzeszowie] // „Widnokrąg”.- 1967, nr 33, s. 1–2.
11. *Śladami Sienkiewicza i Karola Gustawa: o realiach rzeszowskich w Sienkiewiczowskiej epopei*. [Porównanie pochodzącego szwedzkiego przez Rzeszowszczyznę u H. Sienkiewicza z realiami historycznymi] // „Widnokrąg”.- 1967, [R. 7], nr 7, s. 2–3.
12. *Anons o najmłodszej szopce rzeszowskiej* [Andrzeja Listwana i Karola Niezgody] // „Widnokrąg”.- 1968, [R. 8], nr 9, s. 4–5.
13. *W kręgu poetyki ody: z dziejów świadomości literackiej gatunku* // „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Nauki Humanistyczne”.- 1968, z. 3, s. 225–256.
14. [Ósme] *VIII Rzeszowskie Spotkania Teatralne* // „Profile”.- 1969, nr 5, s. 41–46.
15. *„Widzę sens i potrzebę dyskusji, ale...”* [Głos w dyskusji na temat najmłodszej poezji rzeszowskiego Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy] // „Widnokrąg”.- 1969, nr 5, s. 7.

16. *Kierunki rozwoju poezji polskiej po roku 1800*. [fragm.] // „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Filologia Polska”.- 1970, z. 8, s. 9–25.
17. *Z dziejów kariery literackiej i urzędniczej Kajetana Koźmiana* // „Prace Humanistyczne Rzeszowskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”.- 1970, R. 1, nr 1, s. 45–120.
18. *Katedra Literatury i Języka Polskiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie*. [Sprawozdanie, wykaz prac] // „Biuletyn Polonistyczny”.- 1971, R. 14, nr 40, s. 31–38.
19. *Kontakty C.K. Norwida z klasykami warszawskimi* // „Profile”.- 1971, nr 12, s. 40–43.
20. *W poszukiwaniu źródeł poetyckiej inspiracji* [Omówienie dorobku korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy przy ASMP w Rzeszowie] // „Profile”.- 1971, [R. 6], nr 3, s. 26–28.
21. *O stylu retorycznym ód napoleońskich K. Koźmiana* // „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Nauki Humanistyczne. Filologia Polska”.- 1972, z. 6 (13), s. 7–48.
22. *Na tropach wielkiej polityki i miłosnego skandalu* [O funkcji społecznej czasopism w XVIII w.] // „Widnokrąg”.- 1973, nr 6, s. 2.
23. *Poezja okolicznościowa Kajetana Koźmiana: 1800–1814* // „Biuletyn Polonistyczny”.- 1973, R. 16, z. 47, s. 76–80.
24. *Ave atque vale* [Wspomnienia o aktorze Wincentym Zawirskim] // „Widnokrąg”.- 1974, nr 4, s. 2–3.
25. *Debiuty poetyckie* [Studencki Jarmark Poezji o „Laur Prometeja”] // „Prometej”.- 1974, nr, 5 s. 15.
26. *Wspomnienie pośmiertne a aktorze Teatru im. Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie – Wincentym Zawirskim, zm. 24 XII 1973 r.* // „Widnokrąg”.- 1974, nr 4, s. 2–3.
27. *Kategoria pięknych wzorów w myśli estetycznej polskiego Oświecenia* // „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Filologia Polska”.- 1975, z. 8 (19), s. 7–27.
28. *Ody napoleońskie Kajetana Koźmiana jako panegiryk* // „Prace Humanistyczne Rzeszowskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”.- 1975, nr 4, s. 101–154.
29. *Zjazd [XIII] Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza w Rzeszowie [z okazji 20-lecia Oddziału, połączony z sesją naukową poświęconą A. Fredrze, Rzeszów, 17–19. IX. 1976]* // „Biuletyn Polonistyczny”.- 1977, R. 20, z. 1, s. 115–119.
30. *Retoryczność w poezji polskiego Oświecenia* // „Prace Humanistyczne Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie”.- 1979, R. 13, nr 13, s. 67–101.
31. *Stanisław Pigoń* [W 10. rocznicę śmierci] // „Nowiny”.- 1979, nr 4, s. 3.
32. *Z problemów teorii genologicznej polskiego Oświecenia* // „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie”. Filologia Polska.- 1980, z. 13 (46), s. 9–35.
33. *Koźmianowskie paszkwile na powstanie listopadowe* // „Pamiętnik Literacki”.- 1981, z. 4, s. 233–260.

34. *Poemat dydaktyczny w świadomości estetycznoliterackiej polskiego Oświecenia* // „Prace Humanistyczne Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie”.- 1982, nr 23, s. 263–289.
35. *Wstęp do badań nad klasycyzmem postanisławowskim* // „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Filologia Polska”.- 1982, z. 15(54), s. 23–54.
36. „Mowa Katona Cenzora” *Kajetana Koźmiana: próba interpretacji* // „Prace Humanistyczne Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie”.- 1986, nr 27, s. 7–73.
37. *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”* // „Pamiętnik Literacki”.- 1987, z. 3, s. 25–56.
38. *Rzeszowska WSP przed inauguracją roku akademickiego 1990/91: próba bilansu* // „Ad hoc”.- 1990, nr 2, s. 3–5.
39. *Czy rzeczywiście kres poczucia wspólnoty narodowej?: próba odpowiedzi na niektóre tezy Marcina Króla postawione w miesięczniku „Res Publica” 1990, nr 10* // „Ad hoc”.- 1991, nr 5, s. 5–7.
40. *Historia i historiozofia w poezjach więziennych ks. Hugona Kołłątaja* // „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Historia Literatury”.- 1991, z. 1, s. 31–53.
41. „*Ziemianstwo polskie*” *Kajetana Koźmiana jako poemat dydaktyczny: próba tożsamości gatunkowej* // „Pamiętnik Literacki”.- 1991, z. 3, s. 15–30.
42. *Co z PAN-em?* // „Gazeta Wyborcza”.- 1992, nr 55, s. 12. [Sprostowanie nadesłane przez prof. dr. hab. Piotra Żbikowskiego dotyczące niesłusznie kojarzonego z nim w środowisku naukowym artykułu postulującego likwidację Polskiej Akademii Nauk pt. *Co z PAN-em?*, zamieszczonego w „Gazecie Wyborczej” (1992, nr 27, s. 9), którego autorem był dziennikarz tej gazety o takim samym nazwisku jak Profesor].
43. *Przemówienie nad grobem dr Janiny Kurczabowej w dniu 5 grudnia 1990 r.* // „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Dydaktyka”.- 1992, z. 2, s. 21–23.
44. *Listy do redakcji* // „Gazeta Wyborcza” [dod. Rzeszów].- 1993, nr 17, s. 2. [Polem. z (nic): *Trzeba umrzeć, by dostać nagrodę. Literackie Nagrody Miasta Rzeszowa* // „Gazeta Wyborcza” [dod. Rzeszów].- 1993, nr 8, s. 1.
45. *Księdza podkanclerzego Hugona Kołłątaja żywot i sprawy* // „Resovia Sacra”.- 1994, nr 1, s. 169–182.
46. *Księdza podkanclerzego Hugona Kołłątaja żywot i sprawy* // „Zwiastowanie”.- 1994, nr 2, s. 93–105.
47. *O rozważę i ostrożność w pomawianiu: w obronie ks. podkanclerzego Hugona Kołłątaja* // „Źródło Diecezji Rzeszowskiej” [dod. do Tygodnika Rodzin Katolickich „Źródło”].- 1994, nr 35, s. 1.
48. *Pomawiany Hugo Kołłątaj* // „Tygodnik Powszechny”.- 1994, nr 25, s. 15.
49. „...*Serce poddane opatrności wyrokom*”: *Bóg i religia w spuściźnie literackiej Hugona Kołłątaja* // „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Historia Literatury”.- 1994, z. 2, s. 29–60.

50. *O insurekcji kościuszkowskiej i jej przywódcach* // „Zeszyty Historyczne” [Paryż].- 1995, T. 113, nr 490, s. 221–235.
51. „Polacy! Jedna rozpacz nam tylko została!”: *poezja polska po utracie niepodległości Kraju w roku 1795* // „Ruch Literacki”.- 1995, z. 6, s. 709–734.
52. *Przeżywanie Boga i prawowanie się z Bogiem w polskiej poezji porozbiorowej (1793–1805)* // „Resovia Sacra”.- 1995, nr 2, s. 185–215.
53. *Oświeceniowe antecedencje Wielkiej Improwizacji* // „Ruch Literacki”.- 1996, z. 6, s. 699–711.
54. *Polemika z not. Stanisława Dłuskiego „Boski temat”* [„Nowiny”.- 1996, nr 118, s. 4] // „Nowiny”.- 1996, nr 128, s. 4.
55. *Początki romantyzmu w Polsce: próba rekapitulacji stanu badań* // „Roczniki Humanistyczne”.- 1998, T. 46, z. 1 [z. spec.: *Prace ofiarowane Profesorowi Stefanowi Sawickiemu*], s. 311–324.
56. *Kategoria poezji w refleksji estetycznoliterackiej polskiego Oświecenia i wczesnego Romantyzmu* // „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Historia Literatury”.- 1999, z. 5, s. 7–30.
57. *Romantyczne kreacje bohatera we wczesnej twórczości Juliana Ursyna Niemcewicza* // „Prace Polonistyczne”.- Seria 55 (2000), s. 25–80.
58. *Stanisław Konarski: w trzechsetlecie urodzin* // „Ruch Literacki”.- 2000, z. 2, s. 155–169.
59. *W 209. rocznicę Konstytucji 3 maja* // „Gazeta Uczelniana”.- 2000, nr 2, s. 3–4.
60. *Rękopis klasycystycznego poematu odnaleziony po 200 latach* // „Gazeta Uczelniana WSP”.- 2001, nr 4, s. 19–20.
61. *Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie redivivus* // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2001, nr 4, s. 8.
62. *Adam Jerzy Czartoryski jako krytyk literacki* // „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FF, Philologiae”.- (2002/2003), vol. 20/21, s. 175–196.
63. *Irena Sławińska: w oddali i z bliska* // „Fraza”.- (2004), R. 11[14], nr 2, s. 292–297.
64. *O tragedii i tragizmie raz jeszcze* // „Prace Humanistyczne. Komisja Historycznoliteracka”.- (2004), z. 6, s. 9–44.
65. *Dr hab. Marek Stanisław Nalepa* // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2005, nr 1, s. 6–7. [Sylwetka i dorobek naukowy pracownika Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia] http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/makieta_32.pdf.
66. *Przełom, który się do końca nie spełnił* // „Prace Humanistyczne”. Seria 1.- nr 32, (2006), z. 7, s. 7–34.
67. *O Czesławie Zgorzelskim wspomnienie* // „Akcent”.- 2007, R. 28, nr 1, s. 177–180.
68. *Poezja porozbiorowa 1793–1806: próba opisowej definicji* // „Pamiętnik Literacki”.- 2008, R. 99, z. 3, s. 125–160.
69. *Słowo o książce Marka Stanisza „Przedmowy romantyków...”* [głos prof. P. Żbikowskiego w dyskusji dot. promocji książki] / Czesław Kłak // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2008, nr 2, s. 11–13.
70. <http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta.marzec.2008.pdf>.

71. *Teatr i początki krytyki teatralnej w Polsce* // „Pamiętnik Literacki”.- 2011, R. 102, z. 4, s. 107–139.

Rozdziały w książkach

1. *Ziemia Łukowska w życiu i twórczości Henryka Sienkiewicza* // W: *Z przeszłości Ziemi Łukowskiej: materiały sesji naukowej poświęconej przeszłości m. Łukowa i Ziemi Łukowskiej, 28 IX 1958* / pod red. Ryszarda Orłowskiego i Józefa Ryszarda Szaflika.- Lublin: Lubelska Spółdzielnia Wydawnicza, 1959.- s. 155–159.
2. *Lenin o literaturze* // W: *Lenin – człowiek myśli i czynu: materiały seminarium teoretycznego zorganizowanego w dniach 26–27 IV 1960 przez WOPP i WUML w Lublinie.*- [Lublin]: Wojewódzki Ośrodek Propagandy Partyjnej: Wieczorowy Uniwersytet Marksizmu-Leninizmu, 1960.- s. 151–155. [głos w dyskusji dot. „uwag Lenina o literaturze sformułowanych [...] w latach 1905–1920”].
3. *Jeziński Feliks* // W: *Polski słownik biograficzny*. T. 11, *Kapliński Seweryn* / [red. nacz. Emanuel Rostworowski]; Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.- Wrocław [etc.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydaw. Polskiej Akademii Nauk, 1965.- s. 199–200.
4. *Z problematyki i kompozycji „Jaworowego domu”* [W. Macha] // W: *Wilhelm Mach: człowiek i pisarz: zbiór artykułów i rozpraw* / pod red. Stanisława Fryciego; Rzeszowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie.- Rzeszów: [TPN], 1968.- s. 153–162.
5. *Kilka uwag o narratorze w powieściach powojennych* [S. Piętaka] // W: *Stanisław Piętak: poeta i prozaik: zbiór rozpraw i artykułów* / pod red. Stanisława Fryciego; Rzeszowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie.- Rzeszów: Rzeszowskie Zakłady Graficzne, 1969.- s. 105–144.
6. *Klasycyzm postanisławowski* // W: *Słownik literatury polskiego Oświecenia* / pod red. Teresy Kostkiewiczowej.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977.- s. 257–265.
7. *Wzory literackie* // W: *Słownik literatury polskiego Oświecenia* / pod red. Teresy Kostkiewiczowej.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977.- s. 790–797.
8. *Zagadnienia klasycyzmu postanisławowskiego* // W: *Problemy literatury polskiej okresu Oświecenia*. Seria 2 / pod red. Zbigniewa Golińskiego; Polska Akademia Nauk. Instytut Badań Literackich.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977.- s. 129–215.
9. *Nieznane wiersze Kajetana Koźmiana* // W: *Miscellanea z doby Oświecenia*. 6 / pod red. Zbigniewa Golińskiego; Polska Akademia Nauk. Instytut Badań Literackich.- Wrocław [etc.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1982.- s. 361–399. [Seria: Archiwum Literackie, t. 25].

10. *Brązownik i brązoburca: spór Stanisława Pigonia z Tadeuszem Żeleńskim (Boyem) o Mickiewicza* // W: *Wokół Stanisława Pigonia: nad warsztatem naukowym i literackim Uczonego* / [pod red. Czesława Kłaka].- Rzeszów: Krajowa Agencja Wydawnicza, 1983.- s. 23–44.
11. *O krytykach i recenzentach warszawskich* // W: *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*. T. 2, N-Ż / [kom. red. (przewodn.) Julian Krzyżanowski, od 1976 Czesław Hernas, (członkowie) Artur Hutnikiewicz et al.].- Warszawa: Państwowe Wydaw. Naukowe, [1985].- s. 53.
12. *O poezji dramatycznej Franciszka Wężyka* // W: *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*. T. 2, N-Ż / [kom. red. (przewodn.) Julian Krzyżanowski, od 1976 Czesław Hernas, (członkowie) Artur Hutnikiewicz et al.].- Warszawa: Państwowe Wydaw. Naukowe, [1985].- s. 54–55.
13. *„Okolice Krakowa” Franciszka Wężyka* // W: *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*. T. 2, N-Ż / [kom. red. (przewodn.) Julian Krzyżanowski, od 1976 Czesław Hernas, (członkowie) Artur Hutnikiewicz et al.].- Warszawa: Państwowe Wydaw. Naukowe, [1985].- s. 73.
14. *Romantyków z Klasykami walka* // W: *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*. T. 2, N-Ż / [kom. red. (przewodn.) Julian Krzyżanowski, od 1976 Czesław Hernas, (członkowie) Artur Hutnikiewicz et al.].- Warszawa: Państwowe Wydaw. Naukowe, [1985].- s. 297.
15. *Wężyk Franciszek* // W: *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*. T. 2, N-Ż / [kom. red. (przewodn.) Julian Krzyżanowski, od 1976 Czesław Hernas, (członkowie) Artur Hutnikiewicz et al.].- Warszawa: Państwowe Wydaw. Naukowe, [1985].- s. 578.
16. *Norwid i klasycy* // W: *Cyprian Kamil Norwid – interpretacje i konteksty* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1986.- s. 111–137.
17. *Od ascezy słowa do uroków wyobraźni: o poezji Tadeusza Kubasa* // W: *Pejzaże poetyckie: szkice o poetach rzeszowskiego środowiska literackiego* / pod red. Zbigniewa Andresa; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1988.- s. 109–126.
18. *Śladem poetyckiej wyobraźni Wiesława Kulikowskiego* // W: *Pejzaże poetyckie: szkice o poetach rzeszowskiego środowiska literackiego* / pod red. Zbigniewa Andresa; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1988.- s. 127–155.
19. *U źródeł poezji więziennych Hugona Kołłątaja* // W: *W kręgu Oświecenia i teatru: prace ofiarowane profesorowi Mieczysławowi Klimowiczowi w 70. rocznicę urodzin* / pod red. Andrzeja Cieńskiego.- Wrocław [etc.]: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1989.- s. 87–108.
20. *Liryki więzienne ks. Hugona Kołłątaja – zwiastun romantycznego przełomu* // W: *Antynomie Oświecenia: tom specjalny w 200. rocznicę Konstytucji 3 maja* / [pod red. Przemysławy Matuszewskiej i Bogdana Zakrzewskiego].- Wrocław:

- Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 1991 [Seria: Acta Universitatis Wratislaviensis, nr 1368; Prace Literackie, 31].- s. 261–276.
21. „Odpowiedź” C. Norwida i jej konteksty // W: *Cyprian Norwid – w setną rocznicę śmierci poety: materiały z sesji poświęconej życiu i twórczości C. Norwida (27–29 października 1983)* / [pod red. Stanisława Burkota].- Kraków: Wydaw. Literackie, 1991.- s. 195–219.
 22. *O Romanie Kalecie wspomnienie* // W: *Od Koźmiana do Czernika: studia i szkice o literaturze polskiej XIX i XX wieku* / pod red. Stanisława Kryńskiego; Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1992.- s. 223–230.
 23. *Potępienie i obrona Ustawy Rządowej z 3 maja 1791 roku. Wokół sporu Antoniego Trębickiego z Dyzmą Bończą Tomaszewskim* // W: *Ku reformie państwa i odrodzeniu moralnemu człowieka: zbiór rozpraw i artykułów poświęconych dwusetnej rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 maja 1791 roku* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1992.- s. 97–118.
 24. *Przedmowa do* // W: *Mgnienia* / Cherubin Pająk; [il. Zygmunt Czyż].- Rzeszów: [Klub Inteligencji Katolickiej], 1993.- s. 6–12.
 25. *Apokalipsa czy rozpad totalitarnego systemu?* // W: *Wśród starych i nowych lektur szkolnych: zbiór analiz i interpretacji* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1994.- s. 515–542.
 26. „Cud” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego – średniowiecznej kroniki ciąg dalszy czy autorska wizja świata? // W: *Wśród starych i nowych lektur szkolnych: zbiór analiz i interpretacji* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1994.- s. 361–373.
 27. *Obrachunków literackich Aleksandra Fredry ciąg dalszy* // W: *Księga w dwusetną rocznicę urodzin Aleksandra Fredry* / pod red. Jacka Kolbuszewskiego.- Wrocław: „Sudety”, 1994.- s. 91–98.
 28. *Sztuka przeżywania Boga, świata i samego siebie* // W: *W locie* / Cherubin Pająk; [oprac. graf. Zygmunt Czyż].- Rzeszów: „Mitel”, 1994.- s. 5–19.
 29. *Inspiracje religijne w poezji porozbiorowej (1793–1805)* // W: *Motywy religijne w twórczości pisarzy polskiego Oświecenia* / pod red. Teresy Kostkiewiczowej; Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Zakład Badań nad Literaturą Religijną KUL.- Lublin: TN KUL, 1995.- s. 241–272.
 30. *Powstanie Chmielnickiego w „Ogniem i mieczem” Henryka Sienkiewicza, w „Radzie Perejesławskiej” Natana Rybaka i w publicystyce historycznej Pawła Jasienicy* // W: *Stosunki kulturowo-literackie polsko-wschodniosłowiańskie* / pod red. Kazimierza Prusa.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1995.- s. 325–356.
 31. *Syndrom zdrady w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja* // W: *Bo insza jest rzecz zdradzić, insza dać się złudzić: problem zdrady w Polsce przełomu XVIII i XIX w.* / pod red. Anny Grześkowiak-Krwawicz.- Warszawa: Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, 1995.- s. 149–175.

32. *Tadeusz Kościuszko i powstanie kościuszkowskie w poezjach więziennych ks. Hugona Kołłątaja* // W: *W dwusetną rocznicę Powstania Kościuszkowskiego / przewodn. kom. red. Zdzisław Libera*.- Warszawa: Wydaw. Uniwersytetu Warszawskiego, 1995.- s. 43–64. [Seria: Wiek Oświecenia; 11].
33. *Euzebiusz Słowacki* [hasło] // W: *Pisarze polskiego Oświecenia*. T. 3 / pod red. Teresy Kostkiewiczowej i Zbigniewa Golińskiego; Polska Akademia Nauk. Wydział I Nauk Społecznych. Instytut Badań Literackich.- Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 1996.- s. 470–489.
34. *Kajetan Koźmian* [hasło] // W: *Pisarze polskiego Oświecenia*. T. 3 / pod red. Teresy Kostkiewiczowej i Zbigniewa Golińskiego; Polska Akademia Nauk. Wydział I Nauk Społecznych. Instytut Badań Literackich.- Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 1996.- s. 415–445.
35. *Leon Borowski* [hasła] // W: *Pisarze polskiego Oświecenia*. T. 3 / pod red. Teresy Kostkiewiczowej i Zbigniewa Golińskiego; Polska Akademia Nauk. Wydział I Nauk Społecznych. Instytut Badań Literackich.- Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 1996.- s. 490–504.
36. *Ludwik Osiński* [hasło] // W: *Pisarze polskiego Oświecenia*. T. 3 / pod red. Teresy Kostkiewiczowej i Zbigniewa Golińskiego; Polska Akademia Nauk. Wydział I Nauk Społecznych. Instytut Badań Literackich.- Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 1996.- s. 199–223.
37. *Początkowa redakcja Pieśni I „Ziemiaństwa polskiego” Kajetana Koźmiana* // W: *„W krainie pamiątek”: prace ofiarowane profesorowi Bogdanowi Zakrzewskiemu w osiemdziesiątą rocznicę urodzin* / pod red. Jacka Kolbuszewskiego; [Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej].- Wrocław: TPPW, 1996.- s. 55–71.
38. *Początki romantyzmu w Polsce w badaniach historycznoliterackich* // W: *Mysł, słowo i milczenie: wokół zagadnień świadomości literackiej i praktyki twórczej* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1997.- s. 99–174.
39. *Świadomość narodowa i społeczna ludu wiejskiego w Polsce na przełomie XVIII i XIX wieku* // W: *Chłopi – naród – kultura*. T. 3, *Oblicze duchowe* / pod red. Czesława Kłaka.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1997.- s. 9–36.
40. *Oświeceniowe antecedencje Wielkiej Improwizacji* // W: *Z Bogiem przez wieki: inspiracje i motywy religijne w literaturze polskiej i literaturach zachodnioeuropejskich XIX i XX wieku: zbiór rozpraw i artykułów* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998.- s. 49–61.
41. *Juliusz Słowacki wobec sarmatów i sarmatyzmu* // W: *Słowacki współczesny* / pod red. Marka Troszyńskiego.- Warszawa: Instytut Badań Literackich, 1999.- s. 250–274.
42. *Poezja oświeceniowo-romantyczna przełomu (1792–1830): próba periodyzacji* // W: *Na przełomie Oświecenia i Romantyzmu: o sytuacji w literaturze polskiej lat 1793–1830* / pod red. ...- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1999.- s. 23–46.

43. *Cztery redakcje początku Pieśni II „Ziemiaństwa polskiego” Kajetana Koźmiana* // W: *Od średniowiecza ku współczesności: prace ofiarowane Jerzemu Starnawskiemu w pięćdziesięciolecie doktoratu* / pod red. Jana Okonia, przy współpr. Michała Kurana.- Łódź: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 2000.- s. 357–371.
44. *Kilka luźnych uwag o kategorii poetyckiego geniuszu* // W: *Polonistyka zintegrowana* / pod red. Kazimierza Ożoga i Jolanty Pasterskiej.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 2000.- s. 203–208.
45. *Czesław Zgorzelski jako badacz polskiego Oświecenia* // W: *Czesław Zgorzelski: uczony i wychowawca* / pod red. Danuty Paluchowskiej i Mariana Maciejewskiego.- Lublin: Redakcja Wydaw. KUL, 2002.- s. 79–91.
46. *Opis przyrody w poezji Niemcewicz z początków XIX wieku jako zwiastun literackiego przełomu* // W: *Julian Ursyn Niemcewicz: pisarz, historyk, świadek epoki* / pod red. Jacka Wójcickiego.- Warszawa: „DiG”, 2002.- s. 189–216.
47. *Hugo Kołłątaj – współtwórca Gimnazjum Wołyńskiego w Krzemieńcu* // W: *Krzemieniec: Ateny Juliusza Słowackiego* / pod red. Stanisława Makowskiego.- Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2004.- s. 75–92.
48. *Sytuacja startowa polskiej powieści, czyli o strukturze genologicznej „Pana Podstolego”* // W: *Cykl i powieść* / pod red. Krystyny Jakowskiej, Dariusza Kuleszy i Katarzyny Sokołowskiej.- Białystok: Wydaw. Uniwersytetu w Białymstoku, 2004.- s. 75–94.
49. *Kilka wspomnień z lat dalszych i bliższych* // W: *Z naszego półwiecza: wspomnienia absolwentów filologii polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego: rocznik 1951–1955* / pod red. Bohdana Królikowskiego.- Lublin: Wydaw. KUL, 2005.- s. 345–375.
50. *Stanisław Frycie – współtwórca i organizator rzeszowskiej polonistyki* // W: *W kręgu literatury i języka* / pod red. Anny Grochulskiej.- Piotrków Trybunalski: Naukowe Wydaw. Piotrkowskie, 2005.- s. 525–538.
51. *Tragizm młodzieńca w „Bardzie polskim” Adama Jerzego Czartoryskiego* // W: *Problemy tragedii i tragizmu: studia i szkice* / pod red. Haliny Krukowskiej i Jarosława Ławskiego.- Białystok: Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu w Białymstoku, 2005.- s. 225–252.
52. *Jeszcze raz o dziejach Alfa Waltera i o przesłaniu mickiewiczowskiego poematu* // W: *W cieniu Mickiewicza* / pod red. Jacka Lyszczyny i Magdaleny Bąk.- Katowice: Agencja Artystyczna PARA, 2006.- s. 52–68.
53. *Księża podkanclerzego Hugona Kołłątaja żywot i sprawy* // W: *Wobec romantyzmu: studia i szkice ofiarowane profesor Danucie Zamącińskiej-Paluchowskiej* / pod red. Małgorzaty Łukaszuk i Mariana Maciejewskiego; Katedra Literatury Oświecenia i Romantyzmu KUL.- Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, 2006.- s. 321–336. [Seria: Źródła i Monografie; 297].
54. *Wstęp napisał ...* // W: *Miedzy rozpaczą i nadzieją: antologia poezji porozbiorowej z lat 1793–1806* / oprac. Marek Nalepa.- Kraków: Collegium Columbinum, 2006.- s. VII–XVIII [Seria: Biblioteka Tradycji / Collegium Columbinum; 56].

55. *Powstanie Chmielnickiego w „Ogniem i mieczem” Henryka Sienkiewicza, w „Radzie Perejesławskiej” Natana Rybaka i w publicystyce historycznej Pawła Jasienicy* // W: *Zbírnik prač. T. 3, Ukrains’ko-pol’s’ki vidnosini: včora i s’ogodni* / red. kol. Mihajlo Andrejčn, Oksana Veretúk, Ān Vol’s’kij, Bogdan Golovin, Arsen Gudima, Oleg Klimenko, Vasil’ Konča, Gustav Ostaš; Ternopil’s’kij mis’kij osередok Naukovogo tovaristva imeni Ševčenko (TMO NTŠ).- Ternopil’: „Rada”, 2007.- s. 267–307.
56. *O księdzu Władysławie Kowalu wspomnień kilka* / Lucyna Żbikowska, ... // W: *Ksiądz Dziekan Adolf Władysław Kowal* / [projekt tytułarny, układ tekstów, oprac. red. i korekta typograficzna Stanisław Drewniak].- Błażowa: [Gmina Błażowa], 2008.- s. 162–165.
57. *Pierwsze wystąpienia polskich klasyków w obronie swoich zasad i przekonań estetyczno-literackich* // W: *Wojciech Bogusławski – w 250. rocznicę urodzin* / [red. Hanna Cieniuszek].- Warszawa: Wydaw. Uniwersytetu Warszawskiego, 2008.- s. 55–70. [Seria: Wiek Oświecenia; 24].
58. *Motyw śmierci i umierania w poezji polskiego Oświecenia* // W: *Modernizm: zapowiedzi, krystalizacje, kontynuacje* / pod red. Agnieszki Grzelak, Marka Kurkiewicza i Piotra Siemaszki.- Bydgoszcz: Wydaw. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, cop. 2009.- s. 34–49.
59. *Budowanie pomnika, czyli mit Aleksandra I w „Gazecie Krakowskiej” z lat 1801–1806* // W: *W świecie myśli i wartości: prace z historii literatury i kultury ofiarowane profesorowi Julianowi Maślance* / pod red. Romana Dąbrowskiego i Andrzeja Waški.- Kraków: Księgarnia Akademicka, 2010.- s. 395–400.
60. *Kilka uwag o przedmowach autorskich... Jeszcze nie romantycznych* // W: *Romantyczne przemowy i przedmowy* / pod red. Jacka Lyszczyzny i Magdaleny Bąk.- Katowice: Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 2010.- s. 25–32. [Seria: Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; nr 2760] http://www.sbc.org.pl/Content/22782/romantyczne_przemowy.pdf.
61. *Licytacje i przetargi, czyli wywłaszczenie polskości pod zaborem austriackim w pierwszych latach narodowej niewoli* // W: *O prawie i jego dziejach księgi dwie: studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin. Księga 1* / kom. red. Marian Mikołajczyk [et al.].- Białystok: Wydaw. Uniwersytetu w Białymstoku, 2010.- s. 851–881.
62. *Poeci staropolscy w myśli genologicznej Oświecenia* // W: *Południe wieku* / [pod red. Marcina Cieńskiego et al.].- Warszawa: Wydaw. Uniwersytetu Warszawskiego, 2010.- s. 91–110. [Seria: Wiek Oświecenia; 26].
63. *Kołątaj Hugo: działalność literacka* // W: *Encyklopedia filozofii polskiej. T. 1, A–Ł* / [kom. nauk. Andrzej Maryniarczyk et al.; zespół red. Andrzej Maryniarczyk et al.; red. nauk. działów Marian Ciszewski et al.; aut. hasel Krystyna Ablewicz et al.].- Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, 2011.- s. 688–689.

64. *Początki narodowej niewoli pod zaborem austriackim w „Gazecie Krakowskiej”* // W: *Galicja 1772–1918: problemy metodologiczne, stan i potrzeby badań*. T. 3 / pod red. Agnieszki Kawalec, Wacława Wierzbieńca, Leonida Zaszkilniaka; wstępem opatrzył Jerzy Maternicki.- Rzeszów: Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2011.- s. 101–121.
65. *Poezja polska wobec katastrofy państwa i narodu w 1795 r.* // W: *Stolice i prowincje kultury: księga jubileuszowa ofiarowana prof. Alinie Kowalczykowej* / pod red. Jacka Brzozowskiego, Mirosława Skrzypczyka i Marka Stanisza.- Warszawa: IBL PAN, 2012 [w druku].
66. *Pierwsze polskie czasopiśmiennictwa po upadku Rzeczypospolitej* // W: *Byle w ludziach światło było* / pod red. Grzegorza Zająca.- Kraków: Księgarnia Akademicka, 2012 [w druku].
67. *Klasykistyczne reminiscencje we wczesnej twórczości Juliusza Słowackiego* // W: *Piękno Juliusza Słowackiego: idee – estetyka – recepcja* / W: *Piękno Juliusza Słowackiego*. T. 1 / pod red. Jarosława Ławskiego, Krzysztofa Korotkicha, Marcina Bajki i Grzegorza Kowalskiego.- Białystok: Wydaw. Uniwersytetu w Białymstoku, 2012 [w druku].

Promotor prac doktorskich

1. *Polskojęzyczna nauka o wymowie w dobie Oświecenia* / Roman Magryś; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 1996.- 244 k. [Publikowana rozprawa doktorska].
— *Retoryka polska w dobie Oświecenia* / Roman Magryś.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1998.- 239, [1] s. ISBN 83-87288-03-9.
2. *„Takie życie dziś nasze, gdy Polska ustaje...”: pisarze stanisławowscy wobec upadku Rzeczypospolitej* / Marek Nalepa; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 1998.- 372 k. [Publikowana rozprawa doktorska].
— *„Takie życie dziś nasze, gdy Polska ustaje...”: pisarze stanisławowscy a upadek Rzeczypospolitej* / Marek Nalepa; Fundacja na rzecz Nauki Polskiej.- Wrocław: Wydaw. Uniwersytetu Wrocławskiego, 2002.- 458, [3] s. [Seria: Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej. Seria Humanistyczna] ISBN 83-229-2300-7.
3. *Twórczość poetycka pijarów polskich w okresie Oświecenia ze szczególnym uwzględnieniem ostatniej fazy tego okresu, tj. lat 1793–1825/1830* / Henryk Bogdziewicz; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 1999.- 317 k. [Niepublikowana rozprawa doktorska].
4. *Religijny wymiar osoby i poezji Romana Brandstaettera: (w świetle „Pieśni o moim Chrystusie”, „Hymnów Maryjnych” oraz „Księgi modlitw dawnych*

- i nowych*”) / Jolanta Witek; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 2002.- 239 k. [Niepublikowana rozprawa doktorska].
5. *Tymon Zaborowski: poeta romantycznego przełomu* / Joanna Maternia; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 2002.- 396 k. [Niepublikowana rozprawa doktorska].
 6. *Na pograniczu sentymentalizmu i romantyzmu: twórczość Antoniego Goreckiego* / Jolanta Kowal; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 2005.- 294 s. [Publikowana rozprawa doktorska].
 - *Droga na Parnas: o twórczości poetyckiej Antoniego Goreckiego* / Jolanta Kowal.- Kraków: Collegium Columbinum, 2008.- 344 s. [Seria: Biblioteka Badań nad Oświeceniem; nr 4] ISBN 978-83-89973-90-0.
 7. *Twórczość zesłańców syberyjskich do 1823 roku* / Dariusz Zięba; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 2005.- 253 k. [Niepublikowana rozprawa doktorska].
 8. *Poezja jezuitów białoruskich po utracie niepodległości kraju* / Agata Demkowicz; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Filologiczny, 2006. [Publikowana rozprawa doktorska].
 - *Poezja białoruskich jezuitów po utracie niepodległości* / Agata Demkowicz.- Kraków: Collegium Columbinum, 2008.- 306 s. [Seria: Biblioteka Badań nad Oświeceniem; nr 3] ISBN 978-83-89973-89-4.
 9. *Późna poezja Kazimierza Brodzińskiego* / Magdalena Patro; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Filologiczny. Instytut Filologii Polskiej, 2007.- 232 k. [Publikowana rozprawa doktorska].
 - „... jest to głos Ojczyzny z jej serca i ducha wydobyty: o późnej twórczości poetyckiej Kazimierza Brodzińskiego” / Magdalena Patro-Kucab.- Rzeszów: Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2011.- 255 s. ISBN 978-83-7338-672-3.
 10. *Poetyka melodramatu polskiego Oświecenia 1790–1815* / Iga Sobina; prom. Piotr Żbikowski.- Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Filologiczny, 2008 [Niepublikowana rozprawa doktorska].

Recenzent prac doktorskich i habilitacyjnych

1. *Idea natury we wczesnej twórczości Adama Mickiewicza* / Andrzej Gurbiel; recenzent rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski.- Kraków: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej, 1983. [Niepublikowana rozprawa doktorska].
2. *Środki audiowizualne w teorii systemowego nauczania i uczenia się literatury* / Wojciech Pelczar; prom. Wojciech Pasterniak; recenzenci rozprawy doktor-

- skiej Piotr Żbikowski, Wacław Strycharski.- Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 1982. [Publikowana rozprawa doktorska].
- *Środki audiowizualne w nauczaniu i uczeniu się literatury* / Wojciech Pelczar.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1984.- 192 s.
3. *Epistolografia manipejska w Oświeceniu postanislawowskim* / Wiesław Pusz; recenzent pracy habilitacyjnej Piotr Żbikowski.- Łódź: Uniwersytet Łódzki, 1986. [Publikowana praca habilitacyjna].

— *Epistolografia manipejska w Oświeceniu postanislawowskim* / Wiesław Pusz.- Łódź: Uniwersytet Łódzki, 1985.- 340 s. [Seria: Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria].
 4. *Powieści historyczne dla dzieci i młodzieży po roku 1944* / Kazimierz Surowiec; prom. Czesław Kłak; recenzenci rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski, Józef Z. Białek, Lech Ludorowski.- Kraków: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej, 1982. [Publikowana rozprawa doktorska].

— *Powieści historyczne dla dzieci i młodzieży w latach 1945–1980* / Kazimierz Surowiec.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1987.- 183, [1] s.
 5. *Prowincja oświecona. Kultura literacka Ziemi Krakowskiej w dobie Oświecenia 1750–1815* / Jerzy Snopek; recenzent pracy habilitacyjnej Piotr Żbikowski.- Warszawa: Instytut Badań Literackich PAN, 1993. [Publikowana praca habilitacyjna].

— *Prowincja oświecona: kultura literacka Ziemi Krakowskiej w dobie Oświecenia 1750–1815* / Jerzy Snopek; Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk.- Warszawa: Wydaw. IBL, 1992.- 446 s. ISBN 83-85605-03-7.
 6. *Legenda Napoleona I Bonaparte w kulturze polskiego romantyzmu* / Andrzej Pochodaj; prom. Alina Joanna Kowalczyk; recenzenci rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski, Wiesław Wacław Pusz.- Wrocław: Uniwersytet Wrocławski; Wydział Filologiczny, 2002 [Niepublikowana rozprawa doktorska].
 7. „Ziemiaństwo polskie” *Kajetana Koźmiana. Zarys monograficzny* / Sławomir Kufel; prom. Józef Tomasz Pokrzywniak; recenzenci rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski, Zofia Trojanowiczowa.- Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, 1997. [Publikowana rozprawa doktorska].

— *Nad „Ziemiaństwem polskim” Kajetana Koźmiana: interpretacje i konteksty* / Sławomir Kufel.- Zielona Góra: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Tadeusza Kotarbińskiego, 2000.- 95 s. ISBN 83-7268-034-5.
 8. *Nieznana twórczość literacka Józefa Lipińskiego* / Izabela Filomena Bańcerowska; prom. Alina Aleksandrowicz-Ulrich; recenzenci rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski, Barbara Anna Czwóróg-Jadczak.- Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej; Wydział Humanistyczny, 1999. [Przedruki fragmentów pracy doktorskiej w formie artykułów].

— *Wizerunek Boga w symbolicznym kodzie znaczeń powieści preromantycznych* / Izabela Bańcerowska // W: *Bóg w językach, tekstach artystycznych*

- i narracjach* / pod red. Anny Różyło; Towarzystwo Naukowe Sandomierskie, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu.- Sandomierz: TNS: WSHP, 2006.- s. 77–91.
- *Polska recepcja gotycyzmu w literaturze przełomu XVIII i XIX w.* / Izabela Bańcerowska // W: *Dziedzictwo i teraźniejszość. Polsko-europejski dialog kultur* / pod red. Marzeny Marczewskiej i Zbigniewa Trzaskowskiego.- Kielce: Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Filologii Polskiej, 2009.- s. 13–28.
 - *W świecie uczuć heroiny sentymentalnej (Kochankowie powieści „czułych” w relacjach interpersonalnych)* / Izabela Bańcerowska // W: *Wizerunek kobiety na przestrzeni wieków* / pod red. Anety Pierścińskiej-Maruszewskiej, Barbary Bakalarz-Kowalskiej i Tadeusza Grudniewskiego.- Ostrowiec Świętokrzyski: Stowarzyszenie „Nauka, Edukacja, Rozwój”, 2009.- s. 301–322.
 - *Ocalone od zapomnienia – pierwsze polskie powieści sentymentalne Józefa Lipińskiego* / Izabela Bańcerowska // „Rocznik Ostrowieckiego Towarzystwa Naukowego”.- 2011, nr 1, s. 85–99.
9. *Polska elegia oświeceniowa* / Roman Doktór; recenzenci pracy habilitacyjnej Piotr Żbikowski, Alina Aleksandrowicz-Ulrich, Marian Maciejewski.- Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski. Wydział Nauk Humanistycznych, 1999. [Publikowana praca habilitacyjna].
 - *Polska elegia oświeceniowa: dzieje i model gatunku 1740–1822* / Roman Doktór.- Lublin: Redakcja Wydaw. KUL, 1999.- 256 s. ISBN 83-228-0794-5.
 10. *Legenda Napoleona I Bonaparte w kulturze polskiego romantyzmu* / Andrzej Pochodaj; prom. Alina Joanna Kowalczyk; recenzent rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski.- Wrocław: Uniwersytet Wrocławski; Wydział Filologiczny, 2002. [Niepublikowana rozprawa doktorska].
 11. *Twórczość poetycka Adama Jerzego Czartoryskiego* / Sławomir Kufel; recenzenci pracy habilitacyjnej Piotr Żbikowski, Krystyna Stasiewicz, Józef Tomasz Pokrzywniak.- Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, 2004. [Publikowana praca habilitacyjna].
 - *Twórczość poetycka Adama Jerzego Czartoryskiego* / Sławomir Kufel; Uniwersytet Zielonogórski.- Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza UZ, 2003.- 262 s. ISBN 83-89321-31-9.
 12. *Dwujęzyczna literatura polsko-litewska na Żmudzi i Wileńszczyźnie w latach 1795–1830* / Paweł Bukowiec; prom. Tadeusz Józef Bujnicki; recenzenci rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski, Julian Maślanka.- Kraków: Uniwersytet Jagielloński; Wydział Filologiczny; Instytut Polonistyki, 2003. [Publikowana rozprawa doktorska].
 - *Dwujęzyczne początki nowoczesnej literatury litewskiej: rzecz z pogranicza polonistyki* / Paweł Bukowiec.- Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2008.- 296 s. [Seria: Biblioteka Literatury Pogranicza; t. 16] ISBN 978-83-242-0818-0.

13. *Motyw zamku w polskiej literaturze preromantycznej i romantycznej* / Katarzyna Puzio; prom. Alina Aleksandrowicz-Ulrich; recenzent rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski.- Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej; Wydział Humanistyczny, 2003.
14. *Legiony i vitae lex. Problemy twórczości literackiej Cypriana Godebskiego* / Artur Ireneusz Timofiejew; recenzenci pracy habilitacyjnej Piotr Żbikowski, Alina Aleksandrowicz-Ulrich, Teresa Kostkiewicz.- Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej; Wydział Humanistyczny, 2004. [Publikowana praca habilitacyjna].
— *Legiony i vitae lex: problemy twórczości literackiej Cypriana Godebskiego* / Artur Timofiejew.- Lublin: Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2002.- 208 s. ISBN 83-227-1870-5.
15. *Rozpacz i próby jej przewyciężenia w poezji porozbiorowej (1793–1806)* / Marek Nalepa; recenzent pracy habilitacyjnej Piotr Żbikowski.- Kraków: Uniwersytet Jagielloński; Wydział Filologiczny, 2004. [Publikowana praca habilitacyjna].
— *Rozpacz i próby jej przewyciężenia w poezji porozbiorowej (1793–1806)* / Marek Nalepa.- Rzeszów: Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2003.- 422 s. ISBN 83-7338-062-0.
16. *Wileńskie debiuty literackie lat 1800–1822* / Halina Czernianin; prom. Przemysława Matuszewska; recenzenci rozprawy doktorskiej Piotr Żbikowski, Elżbieta Aleksandrowska.- Wrocław: Uniwersytet Wrocławski. Wydział Filologiczny, 2006. [Niepublikowana rozprawa doktorska].

Wywiady

1. *Trywializacja interpretacyjna* / rozm. przepr. Jacek Stachiewicz // „Widnokrąg”.- 1983, nr 30, s. 2
2. *Chciałem przypomnieć wielkiego męża. Wywiad z Piotrem Żbikowskim, profesorem nauk humanistycznych* / rozm. przepr. Zbigniew Lenart // „Aspekt”.- 1994, nr 6, s. 2–3.
3. *Teraz już można* / rozm. przepr. Andrzej Piątek // „Nowiny”.- 1996, nr 111, s. 6.
4. *Nadzieje oświeconych: rozmowa z prof. nauk hum. dr. hab. ..., historykiem literatury* / rozm. przepr. Wanda Mołoń // „Nowiny”.- 1999, nr 190, s. 13.
5. *Polski dom według wieszczu* / rozm. przepr. Piotr Samolewicz // „Nowiny”.- 1999, nr 212, s. 16.
6. *Koźmian na nowo odczytany. Odkrycie rzeszowskiego naukowca* / rozm. przepr. Krzysztof Szeliga // „Nowiny”.- 2001, nr 66, s. 19.
7. *Sienkiewicz do lamusa* / rozm. przepr. Jaromir Kwiatkowski // „Nowiny”.- 2003, nr 183, s. 10.
8. *Jestem rzeszowianinem z wyboru: rozmowa z prof. zw. nauk humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego Piotrem Żbikowskim* / rozm. przepr. Wiesław Zabierowski // „Dzień Rzeszowa”.- 2004, nr 32, s. 6.

9. *Prof. nauk hum. Piotr Żbikowski po raz piąty laureatem Nagrody Naukowej Ministra, czyli uczonego i nauczyciela wizerunek własny* / rozm. przepr. Marek Nalepa // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2006, nr 6–7, s. 8–10.
10. *W życiu wciąż jest miejsce na rozum* / rozm. przepr. Anna Koniecka // „Nowiny”.- 2007, nr 162, s. 14.
11. *Zapomniane wiersze: ani w oświeceniu, ani w romantyzmie* / rozm. przepr. Andrzej Piątek // „Nowiny”.- 2007, nr 241, s. 12.
12. *Ptaki zawsze wracają do gniazd* / rozm. przepr. Mateusz Głowacki // „Szkolny Express” [gazetka IV LO im. K.K. Baczyńskiego we Włocławku].- 2008. Wyd. spec.

Recenzje

1. *Pamięci Jana Lechonia* / Stanisław Baliński.- Londyn: Nakł. „Wiadomości”, 1958.- Rec.: ... // „Kamena”.- 1959, nr 3, s. 3–4.
2. *Henryka Sienkiewicza żywot i sprawy* / Julian Krzyżanowski.- Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1966.- Rec.: *Śladami pisarza i obywatela* // „Kwartalnik Rzeszowski”.- 1966, nr 3, s. 101–105.
3. *Okolicznościowa poezja polityczna w Polsce: czasy Zygmuntowskie* / Juliusz Nowak-Dłużewski.- Warszawa: PAX, 1966.- Rec.: ... // „Kwartalnik Rzeszowski”.- 1967, nr 5, s. 132–135.
4. *Sarabanda: powieść* / Jan Gerhard.- Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1970.- Rec.: *W poszukiwaniu wartości ostatecznych* // „Profile”.- 1970, nr 7, s. 47–49.
5. *Wykłęty* / Jan Maria Gisges.- Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1970.- Rec.: *Na pograniczu epiki i poezji* // „Profile”.- 1970, nr 11, s. 49–50.
6. *Oświeceni i sentymentalni: studia nad literaturą i życiem w Polsce w okresie trzech rozbiorów* / Roman Kaleta.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1971.- Rec.: *Ludzie żywi epoki Stanisława Augusta* // „Widnokrąg”.- 1971, nr 50, s. 2.
7. *Żywioł pokątny* / Władysław Włoch.- Warszawa: „Iskry”, 1971. Rec.: ... // „Profile”.- 1971, [R. 6], nr 5, s. 51–52.
8. *Poufne wieści z oświeconej Warszawy: gazetki pisane z roku 1782* / Teodor Ostrowski; oprac. i wstępem opatrzył Roman Kaleta.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1972.- Rec.: ... // „Widnokrąg”.- 1973, nr 6, s. 3.
9. *Sensacje z dawnych lat* / wyszukał i skomentował Roman Kaleta.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1974.- Rec.: ... // „Widnokrąg”.- 1975, nr 42, s. 2.
10. *„Nowy Parnas” przedromantycznej Warszawy: Bruno Kiciński i grono jego współpracowników* / Wiesław Pusz; Polska Akademia Nauk. Instytut Badań Literackich.- Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1979.- Rec.: ... // „Pamiętnik Literacki”.- 1980, z. 4, s. 415–431.

11. *Wibracje* / Tadeusz Kubas; [oprac. graf. Stanisław Kucia].- Rzeszów: Krajowa Agencja Wydawnicza, 1979.- Rec.: ... // „Regiony”.- 1980, nr 2, s. 155–158.

Recenzje przedstawień teatralnych

1. Zapolska Gabriela: *Ich troje*. [Teatr im. Juliusza Osterwy. Lublin. 1960].- Rec.: ..., „Kamena”.- 1960, nr 12, s. 7–8.
2. Abramow J.: *Derby w pałacu*; Anouilh J.: *Antygona*; Brecht B.: *Opera za trzy grosze*; Czechow A.: *Trzy siostry*; Sienkiewicz H.: *Ogniem i mieczem*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: *Migawki z teatralnego sezonu* // „Kwartalnik Rzeszowski”.- 1967, [R. 2], nr 2, s. 109–111.
3. Wesker A.: *Cztery pory roku*; Krasiński J.: *Czapa*; Potocki J.: *Cyganie z Andaluzji*; Arbuzow A.: *Irkucka historia*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: *Od negacji do afirmacji: migawek teatralnych ciąg dalszy* // „Kwartalnik Rzeszowski”.- 1967, [R. 2], nr 5, s. 128–130.
4. Brecht Bertolt: *Kariera Artura Ui*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: „*Kariera Artura Ui*” B. Brechta // „Profile”.- 1968, [R. 3], nr 2, s. 124–126.
5. Listwan Andrzej, Niezgoda K.: *Szopka* [rzeszowska]; reż. E. Buchelt.- Rec.: ... // „Widnokrąg”.- 1968, nr 9, s. 4–5.
6. Mrożek Sławomir: *Tango*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: „*Tango*” S. Mrożka // „Profile”.- 1968, [R. 3], nr 2, s. 124–126.
7. Słowacki Juliusz: *Mazepa*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: *Karnawałowe rozrywki i dramat* // „Profile”.- 1968, [R. 3], nr 1, s. 104–107.
8. Tirso de Molina: *Zielony Gil*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: *Karnawałowe rozrywki i dramat* // „Profile”.- 1968, [R. 3], nr 1, s. 104–107.
9. Arbuzow A.: *Miasto o świcie*. [Państwowy Teatr Młodego Widza im. M. Gorkiego. Lwów].- Rec.: ... // „Profile”.- 1969, nr 5, s. 46. [Występ w Rzeszowie w 1969 na VIII Rzeszowskich Spotkaniach Teatralnych].
10. Norwid Cyprian Kamil: *Kleopatra i Cezar*. [Teatr im. Juliusza Osterwy. Lublin].- Rec.: ... // „Profile”.- 1969, nr 5, s. 43–44. [Występ w Rzeszowie w 1969 na VIII Rzeszowskich Spotkaniach Teatralnych].
11. Różewicz Tadeusz: *Moja córeczka*. [Stary Teatr im. Heleny Modrzejewskiej. Kraków].- Rec.: ... // „Profile”.- 1969, nr 5, s. 44–45. [Występ w Rzeszowie w 1969 na VIII Rzeszowskich Spotkaniach Teatralnych].
12. Wyspiański Stanisław: *Legenda*; *Bolesław Śmiały*. [Teatr Ziemi Opolskiej. Opole].- Rec.: ... // „Profile”.- 1969, nr 5, s. 41–43. [Występ w Rzeszowie w 1969 na VIII Rzeszowskich Spotkaniach Teatralnych].
13. Fredro Aleksander: *Pan Jowialski*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: *Pan Jowialski, czyli „sfinks naszej literatury”* // „Profile”.- 1969, [R. 4], nr 8/9, s. 79–83.

14. Kruczkowski Leon: *Odwety*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: „Odwety” w *Teatrze im. Wandy Siemaszkowej* // „Profile”.- 1969, [R. 4], nr 3, s. 55–56.
15. Ruszkowski Ryszard: *Jadzia wdowa*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: „Jadzia wdowa” w *Teatrze im. Wandy Siemaszkowej* // „Profile”.- 1969, [R. 4], nr 3, s. 55–56.
16. Shakespeare William: *Hamlet*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: ... // „Profile”.- 1969, [R. 4], nr 1, s. 127–130.
17. Corneille Pierre: *Cyd*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: *Bohaterowie Piotra Corneille’a w Teatrze im. Wandy Siemaszkowej* // „Profile”.- 1970, [R. 5], nr 1, s. 46–47.
18. Rachmanow Leonid: *Niespokojna starość*. [Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Rzeszów].- Rec.: *Wspomnienie o rewolucji* // „Profile”.- 1970, [R. 5], nr 2, s. 49–51.

Wiersze

1. *Po własnych śladach* / Piotr Żbikowski; [oprac. graf. Stanisław Ożóg].- Rzeszów: Stowarzyszenie Literacko-Artystyczne „Fraza” przy współudziale Księgarni Akademickiej „Libra”, 2002.- 71 s. ISBN 83-909154-3-X.
2. *Exodus* // „Widnokrąg”.- 1966, nr 49, s. 1.
3. *Zaduma* // „Widnokrąg”.- 1966, nr 47, s. 1.
4. *Spotkanie* // „Widnokrąg”.- 1967, nr 19, s. 2.
5. *Zabawy* // „Widnokrąg”.- 1967, nr 48, s. 1.
6. *Fuga w godzinie zmierzchu; Dedykacja na twojej starej fotografii; Podzwonne* // „Profile”.- 1968, nr 4, s. 97–99.
7. *Odyseusz; Sen* // „Widnokrąg”.- 1968, nr 5, s. 1, 2.
8. *Patrzę z bliska ci w twarz* // „Widnokrąg”.- 1968, nr 52, s. 5.
9. *Fuga w godzinie zmierzchu; Zabawy; Erotyk współczesny; Odyseusz; Odpust w małym miasteczku; Krawędź* // W: *Almanach poetów rzeszowskich. 2, Gwoźnica* / pod red. Józefa Nowakowskiego.- Rzeszów: Korespondencyjny Klub Młodych Pisarzy przy Zarządzie Wojewódzkim ZMW w Rzeszowie, 1969.- s. 147–155.
10. *Fragment biografii* // „Widnokrąg”.- 1970, nr 52, s. 5.
11. *Spełnienie* // „Widnokrąg”.- 1970, nr 50, s. 24.
12. [Wiersze] // W: *Almanach literacki Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy przy Związku Młodzieży Wiejskiej* / wstępy Bronisław Gołębiowski, Roch Sulima.- [Warszawa]: KKMP przy ZG ZMW: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1970.- s. 500.
13. *Spełnienie* // „Prometej”.- 1975, nr 3, s. 24.
14. *Kamień* // „Głos Nauczycielski”.- 1977, nr 50, s. 10.

15. *Kabała* [Patrycji] // W: *Dla siebie i osiedla: przegląd możliwości kulturalnych osiedla 1000-lecia, Rzeszów, 5–12 luty 1979 r.* / [przygot. katalogu i oprac. graf. Andrzej Zabierowski].- Rzeszów: Miejski Ośrodek Kultury. Osiedlowy Dom Kultury, 1979.- s. 10.
16. *W dniu 22 listopada 1976 roku w Warszawie zmarła Natalia Gałczyńska* // „Nowiny”.- 1979, nr 260, s. 5.
17. *Koszmar; Krawędź* // „Fraza”.- 1992, nr 2, s. 6–7.
18. *Modlitwa do Matki Najświętszej z Zalesia [Rzeszów-Zalesie, 30 I – 2 II ’94]* / słowa Piotr Żbikowski; muzyka o. Cherubin Pająk // „Głos Rzeszowa”.- 1996, nr 5 (45), s. 2.
19. *To wszystko już było* // „Fraza”.- 1996, nr 13, s. 232–233. [W odpowiedzi na wiersz Tadeusza Różewicza „Bez”, czytany na spotkaniu autorskim w Rzeszowie] // Toż: „Źródło Diecezji Rzeszowskiej”.- 1996, nr 17, s. 18.
20. *Bez tytułu* // „Fraza”.- 1997, nr 3, s. 185.
21. *Kim jestem; Na ulicy Chłodnej* // „Fraza”.- 1999, nr 1, s. 123–124.
22. *Czy to już koniec?* // „Nowa Okolica Poetów”.- 2000, nr 2, s. 94.
23. *Po latach pięćdziesięciu* // „Fraza”.- 2001, nr 4, s. 299–300.
24. *Po latach pięćdziesięciu* // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2004, nr 8–9, s. 17.
25. *Pamięci Karola Wojtyły [Im gedenken an Karol Wojtyła]; Postscriptum [Mein volk]* / Piotr Żbikowski; przekł. na j. niem. Jan Wolski; oprac. graf. Stach Ożóg.- Rzeszów: [Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego], 2005.- s. I–IV.
26. *To wszystko już było* // W: *Z naszego półwiecza: wspomnienia absolwentów filologii polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego: rocznik 1951–1955* / pod red. Bohdana Królikowskiego.- Lublin: Wydaw. KUL, 2005.- s. 366–367.
27. *W dniu 22 listopada 1976 roku w Warszawie zmarła Natalia Gałczyńska* // W: *Srebrna Natalia / Kira Gałczyńska*.- Warszawa: Świat Książki - Bertelsmann Media, 2006.- s. 310.

Bibliografia przedmiotowa

1. *Radziejów* [w] / Zygmunt Dmochowski // W: *Potargane anioły* / Zygmunt Dmochowski.- Opole: „Wers”, 1994.- s. 29–30. [Wiersz dedykowany Piotrowi Żbikowskiemu].
2. *Dziesięciu laureatów* / Dorota Krowiak // „Gazeta Wyborcza” [dod. „Gazeta w Rzeszowie”].- 1995, nr 19, s. 2. [Nagrody Miasta Rzeszowa w dziedzinie kultury i sztuki].
3. *Od oświecenia do romantyzmu: prace ofiarowane Piotrowi Żbikowskiemu* / pod red. Gustawa Ostasza i Stanisława Uliasz.- Rzeszów: Wydaw. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, 1997.- [2], 283 s.
Rec.: Teresa Kostkiewiczowa // „Wiek Oświecenia”.- [T.] 15 (1999), s. 416–418.

4. *Tryptyk Włocławski* [w] / Zygmunt Dmochowski // W: *Wezbrana rzeka* / Zygmunt Dmochowski.- Opole: „Wers”, 1997.- s. 52–53. [Wiersz dedykowany Piotrowi Żbikowskiemu].
5. *Piotr Żbikowski* [Pracownik naukowy] / AS // „Gazeta Wyborcza” [dod. „Gazeta w Rzeszowie”].- 2000, nr 74, s. 2.
6. *Nieznany manuskrypt: odkrycie rzeszowskiego naukowca* / (SL) // „Nowiny”.- 2001, nr 62, s. 5. [Dot. rękopisu poematu *Ziemiaństwo polskie* K. Koźmiana].
7. *Odkrycie profesora: promocja książki Piotra Żbikowskiego* / M.Ż. // „Gazeta Wyborcza” [dod. „Gazeta w Rzeszowie”].- 2001, nr 76, s. 4. [Dot. rękopisu poematu *Ziemiaństwo polskie* K. Koźmiana].
8. *Piotr Żbikowski* [Pracownik naukowy] / MŻ // „Gazeta Wyborcza” [dod. „Gazeta w Rzeszowie”].- 2001, nr 76, s. 4.
9. *Kondolencje dla dr. Lucyny Żbikowskiej i dr. hab. Piotra Żbikowskiego* // „Nowiny”.- 2003, nr 177, s. 4, 5.
10. *Nie tylko radni nagradzają* / Antoni Adamski // „Nowiny”.- 2004, nr 195, s. 21.
11. *Radni nagradzają sami* / Antoni Adamski // „Nowiny”.- 2004, nr 191, s. 5.
12. *Wieczór z Profesorem. Biblioteka Publiczna we Włocławku zorganizowała wieczór poetycki Piotra Żbikowskiego* // „Gazeta Kujawska”.- 2005, nr z 2.04, s. 11.
13. *Usłyszymy Vox Angeli* / (LUCY) // „Gazeta Wyborcza” [dod. „Gazeta w Rzeszowie”].- 2006, nr 260, s. 2.
14. *Nowości historii literatury* / (łap) // „Super Nowości”.- 2007, nr 237, s. 14.
15. *Czterdziesta (Jubileuszowa) Olimpiada Literatury i Języka Polskiego* / Zenon Ożóg // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2010, nr 4, s. 46–47. [Dot. prof. Piotra Żbikowskiego jako przewodniczącego Komitetu Okręgowego w Rzeszowie w latach 80.] http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta_czerwiec2010.pdf.
16. *Odwiedziny Przyjaciela: wizyta Profesora Piotra Żbikowskiego w Uniwersytecie Rzeszowskim z okazji promocji książki „Horyzonty polskiego Oświecenia. Wykłady z epoki (1740–1830)”* / Anna Kupiszewska // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2010, nr 6, s. 18–23. <http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/index.php?id=1011gazetka>
17. *Nade wszystko czuję się nauczycielem* / Gustaw Ostasz // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2010, nr 4, s. 21–23. [Dot. przyjaźni z prof. Piotrem Żbikowskim] http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta_czerwiec2010.pdf.
18. *Znamienny jubileusz* / Andrzej Jagusztyn // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2010, nr 1, s. 7–8. [Dot. redakcji „Prac Humanistycznych. Komisja Historycznoliteracka”, z. 6 z 2004 r. pod red. Piotra Żbikowskiego] <http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta.2010.02.pdf>.
19. *Dla Taty – córka Patrycja* [w] / Patrycja Żbikowska // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2011, nr 2, s. 7. http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta_marzec_2011.pdf.

Biogramy

1. *Piotr Żbikowski* [notka biograficzna] // „Profile”.- 1968, [R. 3], nr 4, s. 97.
2. *Piotr Żbikowski* [biogram] // W: *Dla siebie i osiedla: przegląd możliwości kulturalnych osiedla 1000-lecia, Rzeszów, 5–12 luty 1979 r.* / [przygot. katalogu i oprac. graf. Andrzej Zabierowski].- Rzeszów: Miejski Ośrodek Kultury. Osiedlowy Dom Kultury, 1979.- s. 10.
3. *Piotr Żbikowski* [biogram] / AS // „Gazeta Wyborcza” [dod. „Gazeta w Rzeszowie”].- 1998, nr 238, s. 2.
4. *Żbikowski Piotr Stanisław* [biogram] // W: *Kto jest kim w Polsce* / [zespół red. Beata Cynkier i in.]- Ed. 4.- Warszawa: Polska Agencja Informacyjna, 2001.- s. 1101–1102.
5. *Żbikowski Piotr Stanisław* [biogram] // W: *Współcześni uczeni polscy: słownik biograficzny*. T. 4, S–Ż / pod red. Janusza Kapuścika; red. tomów Marek Halawa.- Warszawa: Ośrodek Przetwarzania Informacji, 2002.- s. 901.
6. *Żbikowski Piotr* [biogram] // W: *Słownik biograficzny profesorów Uniwersytetu Rzeszowskiego 2001–2006* / pod red. Włodzimierza Bonusiaka.- Rzeszów: Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2006.- s. 166.
7. *Piotr Żbikowski (1935–2011)* [biogram] / Józef Boczarski // W: *Włocławski słownik biograficzny*. T. 6 / pod red. Stanisława Kunikowskiego; Włocławskie Towarzystwo Naukowe.- Włocławek: „Lega” Oficyna Wydawnicza, 2011.- s. 175–177.

Nekrologi i wspomnienia pośmiertne

1. *Nekrolog śp. Piotra Żbikowskiego* // „Super Nowości”.- 2011, nr 14, s. 6.
2. *Nekrolog śp. Prof. Piotra Żbikowskiego* // „Gazeta w Rzeszowie”.- 2011, nr 19, s. 5.
3. *Nekrolog śp. Prof. Piotra Żbikowskiego* // „Nowiny”.- 2011, nr 14, s. 4.
4. *Nekrologi śp. Piotra Żbikowskiego* // „Gazeta w Rzeszowie”.- 2011, nr 16, s. 9.
5. *Odszedł Profesor Piotr Żbikowski* // Polskie Radio Rzeszów [20 stycznia 2011] http://www.radio.rzeszow.pl/index.php?option=com_k2&view=item&id=10857:odszed%C5%82-profesor-piotr-%C5%BCbikowski&Itemid=75
6. *Ogień gorejący: przemówienie profesora Kazimierza Ożoga, dziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, we Włocławku (24 stycznia 2011 r.)* / Kazimierz Ożóg // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2011, nr 2, s. 8. http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta_marzec_2011.pdf.
7. *Piotr Żbikowski – wytrawny uczony (1 sierpnia 1935 – 20 stycznia 2011)* / Magdalena Patro-Kucab // „Kwartalnik Edukacyjny”.- 2011, nr 1, s. 93–97.
8. *Piotr Żbikowski (1 sierpnia 1935 – 20 stycznia 2011)* / Jolanta Kowal // „Pamiętnik Literacki”.- 2011, z. 2, s. 251–257.
9. *Piotr Żbikowski* [Nasza Galeria Zasłużonych] // „Echo Rzeszowa”.- 2011, nr 4(184), s. 7.

10. *Pożegnanie Przyjaciela, pożegnanie Profesora* / Iga Sobina // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2011, nr 2, s. 6–7. [Zawiera wiersz *Dla Taty – córka Patrycja*], s. 7. http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta_marzec_2011.pdf.
11. *Profesor Piotr Żbikowski (1 sierpnia 1935 — 20 stycznia 2011)* / Magdalena Patro // „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym”.- 2011, nr 15, s. 3–5. [Wspomnienia o zmarłych członkach Towarzystwa] <http://www.wiekosiemnasty.pl/Biuletyn%2015.pdf>.
12. *Wszyscy mamy dług wdzięczności: wystąpienie prof. Stanisława Uliasa, rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego, podczas uroczystości pogrzebowych 24 stycznia we Włocławku* / Stanisław Uliasz // „Gazeta Uniwersytecka”.- 2011, nr 2, s. 9. http://www.univ.rzeszow.pl/gazeta/gazeta_marzec_2011.pdf.
13. *Zmarł profesor Żbikowski* / (ac) // „Super Nowości”.- 2011, nr 14, s. 4.
14. *Piotr Żbikowski (1935–2011)* / Julian Maślanka // „Ruch Literacki”.- 2011, nr 3, s. 331–334.

Strony internetowe

1. TVP Rzeszów. „Zmarł prof. Piotr Żbikowski”. 2011. <http://www.tvp.pl/rzeszow/aktualnosci/spoleczne/zmarl-prof-piotr-zbikowski/3832135> [18 stycznia 2012]
 2. Polskie Radio Rzeszów. „Odszedł profesor Piotr Żbikowski”. 2011. http://www.radio.rzeszow.pl/index.php?option=com_k2&view=item&id=10857:odszed%C5%82-profesor-piotr-%C5%BCbikowski&Itemid=75 [18 stycznia 2012]
 3. „Wspomnienie Zygmunta Dmochowskiego o przyjacielu prof. Piotrze Żbikowskim”. 2011. <http://wlodlawskie24.pl/articles/8300-wspomnienie-zygmunta-dmochowskiego-o-przyjacielu-prof-piotrze-zbikowskim> [18 stycznia 2012]
- * Sprostowanie dr Lucyny Żbikowskiej – przyjaciele pracowali w Radziejowie Kujawskim w latach 1963–1965.

Wykaz ważniejszych publikacji, w których przywoływanie są prace prof. dr. hab. Piotra Żbikowskiego

Podręczniki, słowniki, kompendia naukowe

1. *Literatura polska: przewodnik encyklopedyczny*, t. 1. Warszawa: PWN, 1984, s. 444, 488; t. 2, Warszawa: PWN, 1985, s. 329, 408, 514 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postaniśławowski: próba definicji*, op. cit.; idem: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
2. *Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławińskiego. Wyd. 2, poszerzone i poprawione. Wrocław: Ossolineum, 1988 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Kajetan Koźmian*, op. cit.; idem: *Zagadnienia klasycyzmu postaniśławowskiego*, op. cit.).
3. *Słownik literatury polskiego Oświecenia*, pod red. T. Kostkiewiczowej, Wrocław: Ossolineum. 1977, s. 389 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
4. Julian Krzyżanowski, *Historia literatury polskiej: alegoryzm-preromantyzm*. Warszawa: PWN, 1986, s. 636, 640 (odwołania do: P. Żbikowski: *Zagadnienia klasycyzmu postaniśławowskiego*, op. cit.; idem: *Z dziejów kariery literackiej i urzędniczej K. Koźmiana*, op. cit.; idem: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.; idem: *Ody napoleońskie K. Koźmiana jako panegiryk*, op. cit.; idem: *O stylu retorycznym ód napoleońskich K. Koźmiana*, op. cit.).
5. Zdzisław Libera, Jadwiga Pietrusiewiczowa, Jadwiga Rytel, *Od średniowiecza do oświecenia*. Warszawa: PWN, 1988, s. 365 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
6. Alina Witkowska, *Literatura romantyczna*. Warszawa: PWN, 1986, s. 335, 341 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
7. Halina Stankowska, *Historia literatury polskiego Oświecenia. Skrypt pomocniczy dla studentów studium dla pracujących*. Wyd. 2. Opole: Wydaw. Wyższej Szkoły

Pedagogicznej w Opolu, 1987, s. 150 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).

8. *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, pod red. J. Bachórze i A. Kowalczykowej. Warszawa, 1991, s. 412, 710, 727 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
9. *Słownik literatury polskiej XX wieku*. Zespół redakcyjny: A. Brodzka. M. Puchalska (...). Wrocław, 1992, s. 1036 (odwołanie do: P. Żbikowski, *O stylu retorycznym ód napoleońskich Kajetana Koźmiana*, op. cit., s. 13).

Publikacje książkowe, studia i rozprawy

1. Stefan Melkowski, *Poglądy estetyczne i działalność historycznoliteracka Bolesława Prusa*. Warszawa: PIW, 1963, s. 19–20, 274 (odwołania do: P. Żbikowski: *Program literacki Bolesława Prusa*, op. cit.).
2. Roman Kaleta, *Oświeceni i sentymentalni. Studia nad literaturą i życiem w Polsce w okresie trzech rozbiorów*. Wrocław: Ossolineum, 1971, s. 620 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
3. W. Walecki, *Jan Kochanowski w „szkole” pseudoklasyków // „Rocznik Komisji Historycznoliterackiej”*, R. XIII, Wrocław 1975, s. 19 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
4. Andrzej Feliks Grabski, *Mysł historyczna polskiego Oświecenia*. Warszawa, 1976 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
5. Janusz Termer, *Wilhelm Mach*. Warszawa: PIW, 1978, s. 21–29 (odwołania do: P. Żbikowski: *Z problematyki i kompozycji „Jaworowego domu” W. Macha*, op. cit.).
6. Teresa Kostkiewiczowa, *Klasycyzm, sentymentalizm, rokoko. Szkice o prądach literackich polskiego Oświecenia*. Warszawa: PWN, 1979, s. 164, 183 i 186–187 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
7. Wiesław Pusz, *„Nowy Parnas” przedromantycznej Warszawy. Bruno Kiciński i grono jego współpracowników*. Wrocław: Ossolineum, 1979, s. 13, 110, 121, 137, 140, 143 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: próba definicji*, op. cit.; idem: *Zagadnienia klasycyzmu postanisławowskiego*, op. cit.).
8. Józef Tomasz Pokrzywniak, Jan Gorczyzewski. *Tłumacz i satyryk*. Poznań: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 1981, s. 36, 38 i 150 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*; idem: *Zagadnienia klasycyzmu postanisławowskiego*, op. cit.).
9. Andrzej Cieński, *Pamiętnikarstwo polskie XVIII wieku*. Wrocław: Ossolineum, 1981, s. 176 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).

10. Ryszard Przybylski, *Klasycyzm czyli Prawdziwy koniec Królestwa Polskiego*. Warszawa: PIW, 1983, s. 417 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
11. Ziemowit Skibiński, *Przedmowa* do: Maurycy Mochnacki, *O literaturze polskiej w wieku dziewiętnastym*, oprac. Z. Skibiński. Łódź: Wydaw. Łódzkie, 1985, s. 12 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
12. Tomasz Kizwalter, *Ludzie i idee Oświecenia w Polsce porozbiorowej*. Warszawa: WSiP, 1987, s. 173 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
13. Tomasz Kizwalter, *Kryzys oświecenia i początki konserwatyzmu polskiego* // „Prace Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego”, Warszawa 1987 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit., s. 123).
14. Krystyna Staszewska, *O przedromantycznym rozumieniu imaginacji i mechanizmów jej działania* // „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Lublin 1989, s. 46, 49 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Zagadnienia klasycyzmu postanisławowskiego*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postanisławowski: próba definicji*, op. cit.).
15. Artur Timofiejew, *Pogranicze ody w „Wierszu do Legiów polskich” C. Godebskiego* // „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Lublin 1989, s. 134–136 (odwołania do: P. Żbikowski, *Kierunki rozwoju poezji polskiej po roku 1800*, op. cit.; idem: *Ody napoleońskie Kajetana Koźmiana jako panegiryk*, op. cit.).
16. Maria Janion, *Życie pośmiertne Konrada Wallenroda*. Warszawa: PIW, 1990, s. 164, 206 (odwołania do: P. Żbikowski: *Koźmianowskie paszkwile na powstanie listopadowe*, op. cit.).
17. Jerzy Ziomek, *Retoryka opisowa*. Wrocław 1990: Ossolineum, s. 164, 206 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
18. *Z problemów preromantyzmu i romantyzmu. Studia i szkice*, pod red. A. Aleksandrowicz. Lublin 1991, s. 102, 120, 125, 126, 131, 144 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit.).
19. Jacek Wójcicki, *Zapomniany „List Katona Utyckiego do Cezara” z czasów konfederacji barskiej* // „Meander” 1991, nr 11–12, s. 505 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kostium antyczny „Mowy Katona Cenzora” Kajetana Koźmiana*, op. cit.).
20. Zbigniew Przychodniak, *U progu romantyzmu: przemiany warszawskiej krytyki teatralnej w latach 1815–1825*. Wrocław: „Wiedza o Kulturze”, 1991, s. 8, 10, 64, 68, 189 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).

21. Dobrochna Ratajczak, *Wstęp do: Polska tragedia neoklasycystyczna*. Wybór i opracowanie D. Ratajczak. Wrocław 1988, BN I/22, s. CLXXV (odwołanie do: P. Żbikowski, *Zagadnienia klasycyzmu postaniśławowskiego*, *op. cit.*; *idem: Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
22. Barbara Czwórnoś-Jadczak, „Omamiony klasyk”, czyli Franciszek Wężyk wśród naśladowców Mickiewicza // „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio FP. Philologiae”, vol. IV, 1986, Lublin 1989, s. 64, 72 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
23. Ewa Rzadkowska, *Francuskie wzorce oświeconych. Studium o recepcji J.F. Marmontela w XVIII wieku*. Warszawa: PWN, 1989, s. 12, 215, 223, 239, 261 i 265 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
24. Anna Nasiłowska, *Poezja opisowa Stanisława Trembeckiego*. Wrocław: Ossolineum, 1990, s. 7, 279 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
25. Marcin Cieński, *Formacja oświeceniowa w literaturze Polski i Niemiec*. Wrocław: „Wiedza o Kulturze”, 1992, s. 25, 125, 130–132 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
26. Zofia Sinko, *Twórczość Johna Milтона w oświeceniu polskim*. Wrocław: Ossolineum, 1992, s. 130 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
27. Bogusław Dopart, *Mickiewiczowski romantyzm przedlistopadowy*. Kraków: Wydaw. „Universitas”, 1992, s. 197, 242 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: próba definicji*, *op. cit.*).
28. Jerzy Snopek, *Prowincja oświecona: kultura literacka Ziemi Krakowskiej w dobie Oświecenia 1750–1815*. Warszawa: IBL, 1992 s. 238, 307 (odwołania do: P. Żbikowski: *W kręgu poetyki ody: z dziejów świadomości literackiej gatunku*, *op. cit.*; *idem: Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, *op. cit.*).
29. *Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1740–1800*. Oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński. Warszawa 1993, s. 37 (odwołania do: P. Żbikowski: *Poemat dydaktyczny w świadomości estetycznoliterackiej polskiego Oświecenia*, *op. cit.*; *idem: Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
30. Barbara Czwórnoś-Jadczak, *Klasyk aż do śmierci. Twórczość literacka Franciszka Wężyka*. Lublin 1994, s. 100, 180, 252–253, 279, 299, 313 (odwołania do: P. Żbikowski: „*Ziemiaństwo polskie*” K. Koźmiana jako poemat dydaktyczny, *op. cit.*; *idem: Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
31. Mirosław Strzyżewski, *Działalność krytyczna Maurycyego Mochnackiego*. Toruń 1994, s. 159, 282 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, *op. cit.*).
32. *Oświeceni o literaturze. Wypowiedzi pisarzy polskich 1801–1830*, oprac. T. Kostkiewiczowa i Z. Goliński. Warszawa 1995, s. 26, 36, 154, 282, 292, 284, 393

- (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
33. Teresa Kostkiewiczowa, *Kwestie sporne w badaniach nad Oświeceniem* // W: *Wiedza o literaturze i edukacja: księga referatów Zjazdu Polonistów*, Warszawa 1995, pod red. T. Michałowskiej, Z. Golińskiego i Z. Jarosińskiego. Warszawa 1996, s. 226 (odwołania do: P. Żbikowski: *Zagadnienia klasycyzmu postaniśławowskiego*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, rozdz.: *Liryki więzienne – zwiastun romantycznego przełomu*, op. cit.).
 34. *Pisarze polskiego Oświecenia*, t. 3, pod red. T. Kostkiewiczowej i Z. Golińskiego. Warszawa 1996, s. 33, 152, 508, 861 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.).
 35. Teresa Kostkiewiczowa, *Oda w poezji polskiej. Dzieje gatunku*. Wrocław 1996, s. 174, 176, 209, 213, 215, 217 (odwołanie do: P. Żbikowski, *W kręgu poetyki ody. Z dziejów świadomości literackiej gatunku*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Kajetan Koźmian*, op. cit.).
 36. Stanisław Balbus, *Między stylami*. Kraków 1996, s. 207 (odwołania do: P. Żbikowski: *Wzory literackie* // W: *Słownik literatury polskiego Oświecenia*, op. cit.).
 37. Heinz Kneip, *O normie i tradycji literackiej w przededniu romantyzmu* // W: *Kultura polska około 1800 roku*, pod red. J.Z. Lichańskiego oraz B. Scholtze i H. Rothego. Warszawa 1997, s. 367, 368, 374 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
 38. Jerzy Starnawski, *Z dziejów polskiej nauki o literaturze w wieku XIX i XX: cztery studia*. Częstochowa 1997, s. 125, 131 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.; idem: *Pod znakiem klasycyzmu: w kręgu świadomości literackiej polskiego Oświecenia*, op. cit.).
 39. Marek Stanisław, *Wczesnoromantyczne spory o poezję*. Kraków 1998: Wydaw. „Universitas”, s. 19, 20, 37, 48, 227, 304 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kategoria pięknych wzorów w myśli estetycznej polskiego Oświecenia* // W: *Pod znakiem klasycyzmu: w kręgu świadomości literackiej polskiego Oświecenia*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
 40. Marian Śliwiński, *Szkice o Norwidzie*. Warszawa: Wydaw. IBL PAN, 1998. 8 (odwołanie do: P. Żbikowski, „Odpowiedź” C.K. Norwida i jej konteksty // W: *Cyprian Norwid. W setną rocznicę śmierci poety. Materiały z sesji poświęconej życiu i twórczości C. Norwida (27–29 października 1983)*, pod red. S. Burkota, Kraków 1991).
 41. Janusz Tazbir, *W pogoni za Europą*. Warszawa 1998, s. 207 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Początki romantyzmu w Polsce w badaniach historycznoliterackich* // W: *Myśl, słowo, milczenie. Wokół zagadnień świadomości literackiej i praktyki twórczej*, pod red. P. Żbikowskiego, Rzeszów 1997).

42. Alina Aleksandrowicz, *Izabela Czartoryska. Polskość i europejskość*. Lublin: Wydaw. UMCS, 1998, s. 53, 293 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.).
43. Jerzy Wojtowicz, *Spółeczeństwo polskie po trzecim rozbiórze. Opór – przystosowanie – kolaboracja* // W: *Oświeceni wobec rozbiórów Polski*, pod red. J. Grobisa. Łódź 1998, s. 232 (odwołania do: P. Żbikowski: *Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*, op. cit.).
44. Jerzy Snopek, *Oświecenie. Szkic do portretu epoki*. Warszawa 1999, s. 251 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postanisławowski: zarys problematyki*, op. cit.).
45. Roman Doktor, *Polska elegia oświeceniowa. Dzieje i model gatunku 1740–1822*. Lublin: Wydaw. KUL, 1999, s. 44, 54, 67, 81, 135–136, 142–146, 151–153, 156–157, 238, 240 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: *Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*, op. cit.).
46. Bogusław Dopart, *Romantyzm polski: pluralizm prądów i synkretyzm dzieła*. Kraków 1999, s. 39, 147 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
47. Teresa Kostkiewiczowa, *Notatki do syntezy historii literatury polskiej po rozbiórach* // W: *Na przełomie oświecenia i romantyzmu: o sytuacji w literaturze polskiej lat 1793–1830*, pod red. P. Żbikowskiego. Rzeszów 1999, s. 12, 15 (odwołania do: P. Żbikowski: „... bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805*. Wrocław 1998).
48. Roman Magryś, *Retoryka polska w dobie Oświecenia*. Rzeszów, 1999, s. 225, 226, 229, 230 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Pod znakiem klasycyzmu: w kręgu świadomości literackiej późnego Oświecenia*, op. cit.; idem: *Wzory literackie*, op. cit.).
49. Artur Timofiejew, *Kategoria „przekonania wewnętrzne” i jej wpływ na oświeceniowe struktury wypowiedzi w twórczości Cypriana Godebskiego* // W: *Na przełomie oświecenia i romantyzmu*, op. cit., s. 89, 96 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Pod znakiem klasycyzmu: w kręgu świadomości literackiej późnego Oświecenia*, op. cit.).
50. Krystyna Maksimowicz, *Poezja polityczna na Sejm Czteroletni*. Gdańsk 2000, s. 8, 9, 48, 54, 224 (odwołania do: P. Żbikowski: *Potępienie i obrona Ustawy Rządowej z 3 maja 1791 roku: wokół sporu Antoniego Trębieckiego i Dyżmy Bończy-Tomaszewskiego*, op. cit.).

51. Henryk Bogdziewicz, *Dwie odmiany liryki osobistej w utworach pijarów doby Oświecenia: Marcina Eysymonta „Job z gruntu nieszczęśliwy” i Piotra Celestyna Tyszyńskiego „Duma w starości”* // „Pamiętnik Literacki”, R. XCI 2000, z. 3, s. 97, 103, 105 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit.).
52. Magdalena Górską, *Konieczność śmierci: refleksje na temat upadku Polski w piśmiennictwie końca XVIII wieku* // „Pamiętnik Literacki”, R. XCI 2000, z. 3, s. 117, 118, 127, 132, 140 (odwołania do: P. Żbikowski, „*Polacy! Jedna rozpacz nam tylko została*”: *poezja polska po utracie niepodległości Kraju w roku 1795*, op. cit.; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: *Początki romantyzmu w Polsce w badaniach historycznoliterackich*, op. cit.; idem: *Tadeusz Kościuszko i powstanie kościuszkowskie w poezjach więziennych ks. Hugona Kołłątaja*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit.).
53. Danuta Zawadzka, *Pokolenie klęski 1812 roku: o Antonim Malczewskim i odludkach*. Warszawa: Wydaw. IBL, 2000, s. 60, 61, 112, 207 (odwołania do: P. Żbikowski: „*Polacy! Jedna rozpacz nam tylko została*”..., op. cit.; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.).
54. Marcin Cieński, *Pejzaże oświeconych. Sposoby przedstawiania krajobrazu w literaturze polskiej w latach 1770–1830*. Wrocław 2000, s. 158 (odwołania do: P. Żbikowski: „...*bolem śmiertelnym ściśnione mam serce*”: *rozpacz oświeconych*, op. cit.).
55. Maria Janion, *Do Europy tak, ale z naszymi umarłymi*. Warszawa 2000, s. 187 (odwołanie do: P. Żbikowski, *Brązownik i brązoburca: spór o Stanisława Pigonia z Tadeuszem Żeleńskim (Boyem)*, op. cit.).
56. Sławomir Kufel, *Nad „Ziemiaństwem polskim” Kajetana Koźmiana: interpretacje i konteksty*. Zielona Góra 2000, s. 7, 8, 13, 14, 16, 88, 93 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian: szkic do portretu*, op. cit.; *Kajetan Koźmian* [hasło] // W: *Pisarze polskiego Oświecenia*, op. cit.; idem: „*Ziemiaństwo polskie*” *Kajetana Koźmiana jako poemat dydaktyczny: próba tożsamości gatunkowej*, op. cit.; idem: *Poemat dydaktyczny w świadomości estetycznoliterackiej polskiego Oświecenia*, op. cit.; idem: *Kajetan Koźmian. 1, Poeta i obywatel 1797–1814*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
57. Marek Nalepa, *Żałobny orszak poetów*. Rzeszów 2001, s. 27–28, 42–46, 71, 214 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: „...*bolem śmiertelnym ściśnione mam serce*”: *rozpacz oświeconych*..., op. cit.; idem: *Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*, op. cit.).

58. Krzysztof Maćkowiak, *Słownik a poezja. Z zagadnień świadomości leksykalno-stylistycznej polskiego Oświecenia*. Zielona Góra 2001, s. 87, 136, 137, 196, 216, 217, 230, 231 (odwołania do: P. Żbikowski: *Kajetan Koźmian. 1. Poeta i obywatel*, op. cit.; idem: *Kostium antyczny „Mowy Katona Cenzora” Kajetana Koźmiana*, op. cit.; idem: *Poezja oświeceniowo-romantycznego przełomu (1792–1830)*, op. cit.; idem: *Zagadnienia klasycyzmu oświeceniowego*, op. cit.).
59. Mirosław Strzyżewski, *Mickiewicz wśród krytyków. Studia o przemianach i formach romantycznej krytyki w Polsce*. Toruń 2001, s. 24, 43, 48–49, 92, 95, 103, 259 (odwołania do: P. Żbikowski: *Euzebiusz Słowacki (1773–1814)*, op. cit.; idem: *Leon Borowski (1748–1846)*, op. cit.; idem: „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych*, op. cit.; idem: *Poezja oświeceniowo-romantycznego przełomu (1792–1830)*, op. cit.; [hasło] *O krytykach i recenzentach warszawskich*, op. cit.).
60. Barbara Jedynek, „Aby potomkowie byli Palakami”: z historii refleksji nad obyczajem w Oświeceniu (S. Konarski – J.J. Rousseau – S. Staszic). Lublin 2001, s. 12, 16, 64, 146, 281 (odwołania do: P. Żbikowski: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych...*, op. cit.; idem: *Zagadnienia klasycyzmu postanisławowskiego*, op. cit.).
61. Artur Timofiejew, *Legiony i vitae lex: problemy twórczości literackiej Cypriana Godebskiego*. Lublin 2002, s. 10, 15, 23, 26, 29, 39, 48, 54, 57, 69, 81, 151, 152, 154, 155, 158, 198, 202 (odwołania do: P. Żbikowski: „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce”: *rozpacz oświeconych*, op. cit., s. 154; idem: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit., s. 74–76, 81–82, 290, 295–296; idem: *Pod znakiem klasycyzmu: w kręgu świadomości literackiej późnego Oświecenia*, op. cit., s. 193–196, 193–194, 218–219; idem: *Kierunki rozwoju poezji polskiej po roku 1800*, op. cit., s. 14, 25; idem: *Ody napoleońskie Kajetana Koźmiana jako panegiryk*, op. cit., s. 71; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit., s. 76–77, 79; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: *Poezja oświeceniowo-romantycznego przełomu (1792–1830)*, op. cit.).
62. Teresa Kostkiewiczowa, *Polski obraz świata: obszary swoistości*. Wrocław 2002, Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, s. 376 (odwołania do: P. Żbikowski: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja. Studia i teksty*, op. cit., s. 63–87, 144).
63. Marek Nalepa, „Takie życie dziś nasze, gdy Polska ustaje...”: pisarze stanisławowscy a upadek Rzeczypospolitej. Wrocław 2002, Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, s. 9, 11, 59, 79, 85, 100, 101, 119, 125, 152, 158, 345, 384, 407, 415 (odwołania do: P. Żbikowski: *Inspiracje religijne w poezji porozbiorowej (1793–1805)* op. cit., s. 261; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja*, op. cit., s. 122, 127, 142, 148, 159, 177; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.; idem: „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych...*, op. cit.).

- bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...*”: rozpacz oświeconych: u źródeł poezji polskiej lat 1793–1805, op. cit., s. 258; idem: Hugo Kołłątaj: więzień i poeta, op. cit., s. 23–25; idem: Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja, op. cit., s. 9–10; idem: Z problemów teorii genologicznej polskiego Oświecenia, op. cit., s. 23–24; idem: „...serce poddane opatrności wyrokom...”: Bóg i religia w spuściźnie literackiej Hugona Kołłątaja, op. cit., s. 59).
64. Marek Nalepa, *Rozpacz i próby jej przewyciężenia w poezji porozbiorowej (1793–1806)*. Rzeszów 2003, s. 5, 21, 29, 27, 30, 32, 34, 35–37, 48, 65, 78, 84–85, 91, 162, 207, 235, 297, 342–343, 369, 379–380 (odwołania do: P. Żbikowski: „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805, op. cit.; idem: Poezja oświeceniowo-romantycznego przełomu (1792–1830), op. cit.; idem: Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”, op. cit.; idem: Romantyczne kreacje bohatera we wczesnej twórczości Juliana Ursyna Niemcewicza, op. cit.; idem: Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty, op. cit.; Inspiracje religijne w poezji porozbiorowej (1793–1805), op. cit.; idem: „Serce poddane opatrności wyrokom...”: Bóg i religia w spuściźnie literackiej Hugona Kołłątaja, op. cit.; idem: Syndrom zdrady w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja, op. cit.; idem: Obrazy przyrody w poezji Niemcewicza początków XIX wieku jako zwiastuny literackiego przełomu, op. cit.; idem: Komentarz historycznoliteracki do: K. Koźmian, *Ziemiaństwo polskie: rękopiśmienna wersja poematu w pięciu pieśniach*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postanisławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.).
65. Sławomir Kufel, *Twórczość poetycka Adama Jerzego Czartoryskiego*. Zielona Góra 2003, s. 7, 11, 17, 19, 26, 58, 63, 64, 70, 73, 78, 79, 83–90 (odwołania do: P. Żbikowski, „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805, op. cit.; idem: Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”, op. cit.).
66. Jolanta Kowal, *Droga na Parnas: o twórczości poetyckiej Antoniego Goreckiego*. Kraków 2008, s. 7, 13, 54, 66, 67, 71, 82, 113, 135, 137, 152, 169, 199, 221, 299–300 (odwołania do: P. Żbikowski: *Klasycyzm postanisławowski: zarys problematyki*, op. cit.; idem: *W pierwszych latach narodowej niewoli: schyłek polskiego oświecenia i zwiastuny romantyzmu*, op. cit.; idem: *Poezja oświeceniowo-romantycznego przełomu (1792–1830)*, op. cit.; idem: *Mędzy rozpaczą i nadzieją: antologia poezji porozbiorowej lat 1793–1806*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postanisławowski: próba definicji*, op. cit.; Kajetan Koźmian: *szkic do portretu*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit.).
67. Roman Magryś, *Bohater literacki powieści stanisławowskiej: poszukiwanie współczesnej interpretacji artystycznego fenotypu*. Rzeszów 2007, s. 379, 380 (odwołania do: P. Żbikowski: *Sytuacja startowa polskiej powieści, czyli o strukturze genologicznej „Pana Podstolego”*, op. cit.).

68. Magdalena Patro-Kucab, „...jest to głos Ojczyzny z jej serca i ducha wydobyty: o późnej twórczości poetyckiej Kazimierza Brodzińskiego”. Rzeszów 2011. s. 37, 40, 46, 47, 142, 145, 146, 157, 213 (odwołania do: P. Żbikowski: *Poezja oświeceniowo-romantycznego przełomu (1792–1830)*, op. cit.; idem: *Klasycyzm postaniśławowski: doktryna estetycznoliteracka*, op. cit.; idem: „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805*, op. cit.; idem: *Ziemiaństwo polskie: rękopiśmienna wersja poematu w pięciu pieśniach*, op. cit.).
69. Marek Nalepa, *Między żarliwością a zdradą: studia i szkice o literaturze późnego polskiego Oświecenia*. Kraków 2010, s. 15, 23, 36, 85, 105, 112, 209, 220, 222, 417, 418, 426, 428, 429, 441 (odwołania do: P. Żbikowski: *Między rozpaczą i nadzieją: antologia poezji porozbiorowej lat 1793–1806*, op. cit.; idem: *Opis przyrody w poezji Niemcewicza z początków XIX wieku jako zwiastun literackiego przełomu*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit.; idem: *Poezja oświeceniowo-romantycznego przełomu (1792–1830): próba periodyzacji*, op. cit.; idem: *Nieznane wiersze Kajetana Koźmiana*, op. cit.; idem: „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit.; idem: *Kiedy rozpacz staje się rzeczywistością: uwagi o poemacie Adama Jerzego Czartoryskiego „Bard polski”*, op. cit.).
70. Marek Nalepa, „Płyną godziny pomiędzy nadzieją i bojaźnią czułą”: *polityczne i egzystencjalne rany Polaków epoki porozbiorowej: studia i teksty*. Rzeszów 2010, s. 15, 17, 33, 136, 150, 184, 209, 210 (odwołania do: P. Żbikowski: *Między rozpaczą i nadzieją: antologia poezji porozbiorowej lat 1793–1806*, op. cit.; idem: *Ziemiaństwo polskie: rękopiśmienna wersja poematu w pięciu pieśniach*, op. cit.; idem: *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, op. cit.; idem: *W pierwszych latach narodowej niewoli: schyłek polskiego oświecenia i zwiastuny romantyzmu*, op. cit.; idem: *Syndrom zdrady w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*, op. cit.).

Nagrody i odznaczenia przyznane prof. dr. hab. Piotrowi Żbikowskiemu

Nagrody Ministra

Warszawa, 1 października 1973 r.

Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki

Indywidualna III stopnia za szczególne osiągnięcie w dziedzinie badań naukowych – za pracę doktorską *Poezja okolicznościowa Kajetana Koźmiana* [dr Piotr Żbikowski]

Warszawa, 1 października 1979 r.

Nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa i Techniki

Indywidualna III stopnia za szczególne osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych, a szczególnie za prace poświęcone epoce polskiego Oświecenia [dr Piotr Żbikowski]

Warszawa, 1 października 1994 r.

Nagroda Ministra Edukacji Narodowej

indywidualna za dwutomową monografię *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty oraz Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja* [prof. dr hab. Piotr Żbikowski]

Warszawa, 1 października 1999 r.

Nagroda Ministra Edukacji Narodowej

Indywidualna za książkę „...bolem śmiertelnym ściśnione mam serce...”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej w latach 1793–1805* [prof. dr hab. Piotr Żbikowski]

Warszawa, 2 października 2006 r.

Nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Indywidualna za całokształt osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych [prof. dr hab. Piotr Żbikowski]

Warszawa, 24 września 2008 r.

Nagroda Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Indywidualna II stopnia za osiągnięcia naukowe, za książkę *W pierwszych latach narodowej niewoli: schyłek polskiego oświecenia i zwiastuny romantyzmu* [prof. dr hab. Piotr Żbikowski]

Nagrody Rektora

Rzeszów, 4 października 1980 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

Indywidualna I stopnia za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych, a w szczególności za pracę habilitacyjną *Doktryna estetycznoliteracka klasycyzmu postanisławowskiego* [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 1981 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

I stopnia za działalność naukową i organizacyjną [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 14 października 1982 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

II stopnia za działalność naukową i organizacyjną [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 27 października 1983 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

I stopnia za działalność organizacyjną na stanowisku dyrektora Instytutu Filologii Polskiej [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 14 października 1984 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

II stopnia za osiągnięcia w dziedzinie organizacji procesu dydaktycznego [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 10 października 1985 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

I stopnia za osiągnięcia w dziedzinie pracy naukowej [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 14 października 1987 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

III stopnia za osiągnięcia w dziedzinie prac badawczych-umownych [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 14 października 1989 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

II stopnia za osiągnięcia w dziedzinie naukowej; prac badawczych zleconych [doc. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 14 października 1992 r.

Nagroda Rektora WSP w Rzeszowie

II stopnia za osiągnięcia naukowe [prof. dr hab. Piotr Żbikowski]

Inne nagrody

Toruń, 8 czerwca 1962 r.

Komitet Festiwalów Teatrów Polski Północnej w Toruniu

I Nagroda dla Piotra Żbikowskiego za pracę *Czego żądam od współczesnego teatru*

Rzeszów, 1994 r.

Nagroda Miasta Rzeszowa w Dziedzinie Nauki i Techniki

I stopnia dla Piotra Żbikowskiego za całokształt działalności naukowej, ze szczególnym uwzględnieniem wydanych książek: *Hugo Kołłątaj: więzień i poeta* oraz *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty* [prof. dr hab. Piotr Żbikowski]

Rzeszów, 1996 r.

Nagroda Prezydenta Miasta Rzeszowa

Za całokształt działalności naukowej, oświatowej i kulturalnej [prof. dr hab. Piotr Żbikowski]

Tytuł profesora

Tytuł profesora nauk humanistycznych – 1990 r.

Tytuł profesora zwyczajnego – 1995 r.

Nominacje

2008 r.

Nominacja do nagrody w Konkursie im. Jana Długosza dla Piotra Żbikowskiego za książkę *W pierwszych latach narodowej niewoli: schyłek polskiego oświecenia i zwiastuny romantyzmu*

Odnaczenia

Złoty Krzyż Zasługi – 1978 r.

Odnaka „Zasłużony dla Województwa Rzeszowskiego” – 1981 r.

Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski – 1989 r.

Medal za Zasługi dla Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie – 1989 r.

Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski – 2000 r.

Medal Komisji Edukacji Narodowej – 2003 r.

Anna Kupiszewska

Odwiedziny Przyjaciela¹

*Przyjaźń prawdziwa tym się odznacza, że trwa
prawie nieporuszona przez czas; ileż to razy
zdarzało się nam w naszym wieku nomadycznym
zobaczyć przyjaciela po wielu latach niewidzenia
i natychmiast przyjaźń i porozumienie wracają,
jakby tych lat nie było, jakby przyjaźń na czas
była odporna!*

Leszek Kołakowski

Czwartek 21 października 2010 r. W auli prof. Stanisława Pigonia gwar, ruch, wszystkie miejsca zajęte, studenci siedzą na schodach. Nieczęsto można oglądać podobne widoki, ale też i nieczęsto nadarza się okazja do spotkania z tak wybitną osobowością, jaką niewątpliwie jest prof. dr hab. Piotr Żbikowski – wytrawny humanista, dociekliwy badacz, doskonały pedagog, a przede wszystkim – wielki Przyjaciel Uniwersytetu Rzeszowskiego (wcześniej Wyższej Szkoły Pedagogicznej), jeden z ojców rzeszowskiej polonistyki i żywa jej legenda.

Zgodnie z niepisanym, ale jakże głęboko zakorzenionym w naszej kulturze zwyczajem, że odwiedzając przyjaciół, obdarowujemy ich prezentami, Profesor Piotr Żbikowski także przybył do swojej macierzystej uczelni z darem. Dar to najpiękniejszy, jaki może ofiarować wybitny naukowiec swoim przyjaciołom, uczniom, studentom – nowa książka *Horyzonty polskiego Oświecenia: wykłady z epoki (1740–1830)*. Została ona opracowana przez uczennicę Profesora Jolantę Kowal i opublikowana przez krakowskie wydawnictwo Collegium Columbinum.

Warto nadmienić, iż nie jest to pierwsza publikacja tej oficyny wydawniczej przygotowana z udziałem prof. Piotra Żbikowskiego. W 2000 r. wydane zostało opracowane przez niego oraz Marka Nalepę *Ziemiaństwo polskie* Kajetana Koź-

¹ Relacja z wizyty Profesora Piotra Żbikowskiego w Uniwersytecie Rzeszowskim z okazji promocji książki *Horyzonty polskiego Oświecenia: wykłady z epoki (1740–1830)* – przedruk z „Gazety Uniwersyteckiej” 2010, nr 6, s. 18–23.

miana, a 6 lat później ukazała się *Między rozpaczą i nadzieją: antologia poezji porozbiorowej 1793–1806*, zebrana i opracowana przez prof. Marka Nalepę, którą Piotr Żbikowski opatrzył wstępem.

Organizatorem uroczystości byli pracownicy Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Spotkanie promocyjne zaszczylicili swoją obecnością m.in.: dziekan Wydziału Filologicznego UR prof. dr hab. Kazimierz Ożóg, ks. bp Edward Białogłowski, poseł do Parlamentu Europejskiego poprzedniej kadencji dr Mieczysław Janowski, wicedyrektorzy Instytutu Filologii Polskiej: dr hab. prof. UR Jolanta Pasterska oraz dr Magdalena Patro-Kucab.

Oficjalnego otwarcia i powitania zaproszonych gości dokonała prowadząca spotkanie dr hab. prof. UR Jolanta Pasterska. Rozpoczynając spotkanie, przypomniała słowa Piotra Żbikowskiego, który mówił, że „kochał swoich studentów miłością surową, która po latach wyszła im na dobre”. Potwierdzeniem ich prawdziwości była opisywana uroczystość – oto bowiem uczniowie i przyjaciele Pana Profesora postanowili przygotować promocję nowej książki Uczonego. Następnie Bohater spotkania został serdecznie przywitany przez prof. Kazimierza Ożoga, dziekana Wydziału Filologicznego i przyjaciela Piotra Żbikowskiego. „Nasz Wydział wzbo-gacił się o piękną książkę” – rozpoczął Dziekan i z nieukrywaniem wzruszeniem dodał, iż Profesor wraz ze swą małżonką dr Lucyną Żbikowską są na uczelni stale obecni – pozostają w pamięci współpracowników i przyjaciół.

Promocja nowej książki Piotra Żbikowskiego stała się także okazją do refleksji nad współczesną humanistyką. Kazimierz Ożóg uznał, iż nowa publikacja Uczonego przeczy powszechnej opinii, jakoby kondycja nauk humanistycznych była zła. Jest wręcz przeciwnie – stwierdził wybitny językoznawca, a dzięki takim książkom jest nadzieja, iż odzyska ona należną sobie pozycję „korony nauk”, wszakże „humanistyka jest rdzeniem, podstawą do zachowania własnej osobowości i poczucia tożsamości narodowej, osobistej, kulturowej, religijnej” – jak zapisano w motcie *Wstępu do Horyzontów polskiego Oświecenia*.

Równie ciepłe słowa o Piotrze Żbikowskim zebrani na promocji mogli usłyszeć od JE ks. biskupa Edwarda Białogłowskiego. Szanowny Gość rozpoczął swoją mowę od przypomnienia wieloletniej i owocnej współpracy Państwa Żbikowskich z duszpasterstwem akademickim. Następnie ks. Biskup, charakteryzując działalność naukową Profesora, stwierdził, iż mało kto zanurzył się tak jak on w trudny czas epoki Oświecenia. Trudny szczególnie dla naszej Ojczyzny, która chyliła się ku upadkowi. Oświecenie polskie wyrastało z przekonania patriotów o konieczności ratowania kraju. Owo „zanurzenie się” nie było dla Piotra Żbikowskiego jedynie sztuką dla sztuki, on ideały Oświecenia wcielał w życie. Jest bowiem ta epoka ważnym memento na dzień dzisiejszy, gdyż – jak zauważył biskup Białogłowski – tak niewielu chce robić użytek z rozumności, a przecież sztuka myślenia, choć jest trudna, decyduje o naszym człowieczeństwie. Spotkanie z Profesorem było według Jego Ekscelencji zachętą, ale i wezwaniem do tego, by robić użytek z rozumu.

Na czwartkowym spotkaniu przemawiał także pan dr Mieczysław Janowski, który stwierdził, że Piotr Żbikowski w swej pracy naukowej i dydaktycznej po mistrzowsku realizuje postulat Cypriana Kamila Norwida: Odpowiednie dać rzeczy słowo! – czego dowodem (dodajmy – kolejnym) jest najnowsza publikacja. Potwierdza ona też fakt, iż „ojciec rzeszowskiej polonistyki” był i jest w dalszym ciągu filarem Uczelni. Pan Janowski podkreślał ogromne zasługi Profesora dla Uniwersytetu, dla Rzeszowa, a także dla kultury polskiej. Pan Poseł przypomniał też zebranym, że w tym roku Piotr Żbikowski obchodzi brylantowy jubileusz – 75. urodziny – jego samego natomiast przyrównał do szlifierza diamentów. Docenił tym samym nie tylko naukową, ale również pedagogiczną działalność Pana Profesora, który przez kilkadziesiąt lat wypromował wielu znakomitych uczniów.

Po przemówieniach Szanownych Gości została przedstawiona biografia naukowa Piotra Żbikowskiego. Choć jest ona – jak zauważyła prof. Jolanta Pasterka – w świecie naukowym powszechnie znana, to jednak rzetelność badawcza, ale i powinność wychowawców nakazuje przekazywać młodemu pokoleniu studentów dorobek i dokonania wybitnych profesorów rzeszowskiej polonistyki.

Sylwetkę Piotra Żbikowskiego – naukowca – zaprezentowała jego uczennica dr Magdalena Patro-Kucab. Profesor od najmłodszych lat związany był z ziemią kujawską – miejscem swojego urodzenia i młodości. Opuścił jednak rodzinne strony, by podjąć studia polonistyczne na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Podczas nauki miał okazję zetknąć się z tak wybitnymi nauczycielami, jak: Feliks Araszkiewicz, Czesław Zgorzelski, Irena Sławińska, Stefan Sawicki, Jerzy Staronawski i wielu innych. Dyplom magistra filologii polskiej otrzymał w 1956 r. Następnie był asystentem w Katedrze Historii Literatury Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Potem przez kilka lat pracował jako nauczyciel języka polskiego w swoich rodzinnych stronach. W 1966 r. rozpoczął pracę jako starszy asystent w Katedrze Historii Literatury i Języka Polskiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Był to także czas intensywnej pracy badawczej, gdyż w 1963 r. Piotr Żbikowski podjął studia doktoranckie i zbierał materiały do rozprawy doktorskiej, pisanej pod kierunkiem prof. Juliusza Nowaka-Dłużewskiego na Uniwersytecie Warszawskim. Tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa otrzymał w 1972 r. na podstawie rozprawy *Kajetan Koźmian: poeta i obywatel (1797–1814)*. Siedem lat później uzyskał habilitację w Instytucie Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, której podstawą była dysertacja *Doktryna literacka klasycyzmu postanisławowskiego*. Tytuł profesora nauk humanistycznych otrzymał w 1990 r., a na stanowisko profesora zwyczajnego WSP w Rzeszowie został mianowany 1 lipca 1995 r. W rzeszowskiej uczelni pracował do 2008 r.

Profesor Żbikowski przez wiele lat kierował Instytutem Filologii Polskiej, a przez ponad 22 lata był kierownikiem Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia. Stąd miano jednego z ojców rzeszowskiej polonistyki jest jak najbardziej uzasadnione. Jak słusznie zaznaczyła Magdalena Patro, bardzo trudno w skrócie

przedstawić dokonania naukowe Piotra Żbikowskiego, jest on bowiem autorem ponad 160 publikacji naukowych, w tym 12 książek autorskich, a także redaktorem 7 tomów zbiorowych, które ukazywały się nakładem renomowanych ogólnopolskich wydawnictw naukowych: Państwowego Wydawnictwa Naukowego, Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Wydawnictwa Leopoldinum we Wrocławiu, Collegium Columbinum w Krakowie oraz wielu wydawnictw uniwersyteckich w kraju. Szczególne miejsce w dorobku naukowym Uczzonego zajmują takie książki, jak wspomniane wcześniej: *Kajetan Koźmian: poeta i obywatel (1797–1814)*, Wrocław 1972, i *Klasycyzm postanisławowski*, Warszawa, I wyd. 1984, II wyd. 1999, oraz *Kostium antyczny „Mowy Katona Cenzora” Kajetana Koźmiana*, Rzeszów 1988, *Pod znakiem klasycyzmu: w kręgu świadomości literackiej późnego Oświecenia*, Rzeszów 1989, *Kajetan Koźmian: szkic do portretu*, Rzeszów 1991, *Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kołłątaja*, Rzeszów 1993, *Poezje więzienne Hugona Kołłątaja: studia i teksty*, Wrocław 1993, *Hugo Kołłątaj: więzień i poeta*, Lublin 1993, „... bolem śmiertelnym ściśnione mam serce”: *rozpacz oświeconych: u źródeł przełomu w poezji polskiej lat 1793–1806*, Wrocław 1998, czy *W pierwszych latach narodowej niewoli: schyłek polskiego oświecenia i zwiastuny romantyzmu*, Wrocław 2006. Dwie ostatnie prace stanowią przełom w badaniach nad późnym Oświeceniem i wczesnym Romantyzmem w polskiej literaturze. Zaprezentowane w nich tezy badawcze zostały powszechnie przyjęte przez ogólnopolskie środowisko polonistyczne, zwłaszcza przez historyków literatury należących do średniego i młodego pokolenia, co uprawnia do mówienia o istnieniu szkoły naukowej Piotra Żbikowskiego.

Profesor cieszy się uznaniem nie tylko wśród historyków literatury, jego wytrwała praca badawcza była zauważana na forum ogólnopolskim. Jest sześciokrotnym laureatem Nagrody Naukowej Ministra (1973, 1979, 1994, 1999, 2006, 2008). Dorobek naukowy Piotra Żbikowskiego jest imponujący i potwierdza, że Autor należy do ścisłej czołówki badaczy Oświecenia i jest niekwestionowanym autorytetem w sprawach dotyczących późnej fazy tej epoki.

Promocyjne spotkanie stało się okazją, aby na Piotra Żbikowskiego spojrzeć nie tylko jak na wybitnego historyka literatury, ale także jak na doskonałego pedagoga. Bo przecież przez kilkadziesiąt lat obok działalności naukowej i badawczej Pan Profesor prowadził także nie mniej dla siebie ważną działalność dydaktyczną. Portret wybitnego Pedagoga i Nauczyciela przedstawiła jego uczennica dr Jolanta Kowal, inicjatorka publikacji wykładów swojego Mistrza.

Lista uczniów i wychowanków prof. Piotra Żbikowskiego jest bardzo długa i nie sposób wymienić w tym miejscu wszystkich osób. Jolanta Kowal przywołała zaledwie kilka z nich: obecny rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego, wieloletni dyrektor Wojewódzkiej i Miejskiej Publicznej Biblioteki w Rzeszowie, dyrektor Biblioteki UR, znani dziennikarze, działacze społeczni i polityczni oraz ogromna większość pracowników Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Dalej autorka portretu zastanawiała się, na czym polega fenomen osobowości Profesora Żbikowskiego, gdyż bez wątplenia o takim zjawisku możemy mówić.

Niezwykłe jest bowiem, że postać „Profesora od Oświecenia” na trwałe utkwiła w pamięci wielu studentów, choć w okresie nauki na uniwersytecie spotykamy przecież wielu nauczycieli akademickich. Odpowiedź na pytanie wydaje się z jednej strony prosta, z drugiej zaś niezwykle złożona. Dla wielu studentów był Profesor nie tylko wybitnym uczonym, lecz także (a może przede wszystkim) człowiekiem o ugruntowanym, niewzruszonym systemie wartości, wysokiej kulturze osobistej (co zawsze przekładało się na relacje interpersonalne), nieprzebranych pokładach wrażliwości i wyczulenia na problemy innych. Powyższe cechy ukonstytuowały wizerunek pedagoga, który w stosunku do swoich studentów miał bardzo konkretne i wysokie wymagania.

W jednym z wywiadów zapytany, w jakie cechy intelektualne, umiejętności praktyczne i zasady etyczne musi być wyposażony jego absolwent, Profesor odpowiedział: „przede wszystkim w tradycyjny system wartości. To znaczy system wartości, w którym na szczycie hierarchii walorów stoi miłość Ojczyzny, osobista uczciwość i religijność, szeroko rozumiana. To znaczy religijność, która pozwala kierować się w życiu zasadami dobra, która broni przed egotyzmem i egoizmem. [...] poza tym wysoko cenię inteligencję i równie wysoko poczucie humoru”.

Nie może zatem dziwić fakt, że dla wielu swoich wychowanków Profesor nadal pozostaje autorytetem osobowym. Na wyjątkowość relacji Profesora Żbikowskiego ze studentami niezaprzeczalny wpływ miał jego stosunek do własnych mistrzów akademickich, o których zawsze wyrażał się z wielkim szacunkiem. Nawet po wielu latach, gdy sam już stał się uznanym autorytetem, nadal w jego gabinecie na ścianach wiszą portrety uniwersyteckich nauczycieli. Szczególne miejsce pośród nich zajmuje Czesław Zgorzelski. Można też uznać Piotra Żbikowskiego za kontynuatora niezrealizowanych planów naukowych swojego mistrza. Rzeszowski Profesor w 1999 r. odkrył w zbiorach Biblioteki Naukowej Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie zupełnie nieznany dotąd rękopis *Ziemiaństwa polskiego*, który to poemat był szczególnie ceniony przez Czesława Zgorzelskiego. W następnym roku Piotr Żbikowski mógł – jak sam powiedział – „spłacić zaciągnięty u Niego dług naukowy” – opracował i wydał odkryty tekst w Collegium Columbinum, wprowadzając go w ten sposób do naukowego obiegu i ocalając od zapomnienia ważny dokument literacki późnego Oświecenia.

Jak ze smutkiem stwierdziła Jolanta Kowal, dziś, takie cenne więzi intelektualne i naukowe w relacjach mistrz – uczeń należą do rzadkości, a przecież to właśnie one budują pokoleniową łączność pomiędzy poszczególnymi generacjami badaczy i są gwarantem kontynuacji i trwania określonych idei, szkół, naukowych warsztatów, które w następstwie sukcesywnie tworzą kolejne zręby myśli humanistycznej. Obserwując jednak relacje między Profesorem Żbikowskim i jego uczniami, z całą pewnością można stwierdzić, iż te chlubne tradycje jeszcze zupełnie nie zaginęły. A wręcz odwrotnie – są inspiracją do podejmowania nowych, wartościowych przedsięwzięć, co wynika z poniższych słów prelegentki: „Właśnie taką potrzebę spłacenia, choćby w minimalnym stopniu, zaciągniętego »długu naukowego«

u swojego Mistrza ma wypowiadająca te słowa [Jolanta Kowal], która przez ponad piętnaście lat miała szczęście i możliwość znalezienia się w ścisłym gronie Jego uczniów”. Stąd – jak tłumaczyła badaczka – narodził się pomysł, aby opublikować w formie książkowej wykłady uczonego z zakresu polskiej literatury oświeceniowej, w których dane jej było uczestniczyć.

Trzeba przyznać, że spłacając ów „naukowy dług”, dr Jolanta Kowal wyświadczyła ogromną przysługę miłośnikom dawnej literatury polskiej – studentom, przyjaciółom, naukowcom, którzy dzięki publikacji cyklu wykładów Profesora będą mogli wziąć udział w uczcie intelektualnej, jaką Piotr Żbikowski raczył swoich studentów podczas cotygodniowych wykładów z literatury. Jak bowiem wspominał ich Autor: „Chciałem, żeby w wykładach kursowych zmieściło się wszystko, co absolwent filologii polskiej na temat Oświecenia powinien wiedzieć, a więc informacje o tle historycznym i filozoficznym, sylwetki twórców, charakterystyka prądów i gatunków literackich”. Następnie dodał, iż chodziło także o to, by wygłaszane wykłady nie były prostym zbilansowaniem stanu badań, ale by znalazły się w nich własne odkrycia i refleksje.

Swoje zamierzenia Profesor zrealizował w pełni, a jego wykłady są po mistrzowsku prowadzonym erudycyjnym i jednocześnie klarownym wywodem, w którym problematyka historycznoliteracka zaprezentowana została w niezwykle bogatym kontekście kulturowym, co znacząco wzbogacało horyzonty intelektualne słuchaczy. Do tego należy dodać, iż Profesor, jako wytrawny pedagog, obdarzony doskonałym zmysłem obserwacyjnym, zawsze bezbłędnie potrafił wyczuć nastroje w auli wykładowej. Ze wspomnień jego słuchaczy wiemy, że potrafił w odpowiedniej chwili ożywić panującą w sali atmosferę poprzez przywołanie ciekawej anegdoty czy żartu dotyczącego omawianej problematyki. Nie dziwi zatem fakt, że wykłady Profesora Piotra Żbikowskiego cieszyły się dużym uznaniem i niezwykle popularnością wśród słuchaczy. Stawały się jednocześnie zachętą do pogłębionych studiów nad epoką Oświecenia.

O tym, że Mistrzowi udało się zarazić swoją pasją wielu studentów, niech świadczą liczby. Otóż Uczony wypromował ponad 400 magistrów filologii polskiej i 10 doktorów nauk humanistycznych – Marka Nalepę, Romana Magrysia, Jolanę Kowal, Magdalenę Patro, Henryka Bogdziewicza, Jolanę Witek, Joannę Maternię, Dariusza Ziębę, Agatę Demkowicz i Iłę Sobinę. Doczekał się także kilkorga uczniów, w pełnym tego słowa znaczeniu, którzy obecnie współtworzą zespół pracowników Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia Uniwersytetu Rzeszowskiego i którzy podążając śladem swego Mistrza, we własnej pracy badawczej starają się wypełnić wiele pustych miejsc w zakresie badań nad Oświeceniem.

Kończąc swoje wystąpienie, dr Jolanta Kowal podziękowała JM Rektorowi UR prof. Stanisławowi Uliaszowi oraz dyrektorowi Instytutu Filologii Polskiej prof. Markowi Stanisłowi, którzy z ogromną życzliwością wspierali proces edytorski promowanych wykładów, co w znacznym stopniu przyspieszyło moment ukazania się książki na rynku wydawniczym. Dr Kowal dziękowała także kierownikowi

Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia prof. Markowi Nalepie za bardzo przychylne ustosunkowanie się do pomysłu wydania wykładów Profesora Piotra Żbikowskiego.

Najważniejszym punktem spotkania było długo oczekiwane wystąpienie Profesora Piotra Żbikowskiego, który przedstawił wykład gościnny pt. *O najważniejszych syntezach literatury polskiego Oświecenia*. Poprzedzony on został wyrażeniem podziękowań pod adresem inicjatorki wydania promowanej książki – uczennicy dr Jolanty Kowal. Uczony rozpoczął swoją prelekcję od stwierdzenia, że przez dziesiątki lat na historię literatury polskiej patrzono przez pryzmat Romantyzmu. Taki stan rzeczy doprowadził do znacznej „subiektywizacji” dyskursu historycznoliterackiego i spowodował, że epoki literackie, niezależnie od tego, czy przed-, czy poromantyczne były badane i co gorsza – oceniane z romantycznego punktu widzenia. Zjawisko to zaznaczało się wyraźnie w pracach poświęconych epoce Oświecenia. Zdecydowanie negatywna opinia na temat literatury okresu stanisławowskiego i postanisławowskiego funkcjonowała także wśród pozytywistów, którzy – stosując określenie Profesora – rozłamali historię Polski na dwie części: na przed- i porozbiorową. Problem ten jest bezpośrednio związany z periodyzacją historycznoliteracką, zwłaszcza granicami chronologicznymi Oświecenia.

Piotr Żbikowski zaprezentował stanowiska autorów najważniejszych syntez literatury tej epoki: Ignacego Chrzanowskiego, Konstantego Wojciechowskiego, Juliana Krzyżanowskiego, Zdzisława Libery, Tadeusza Mikulskiego, Juliusza Nowaka-Dłuzewskiego, Mieczysława Klimowicza, Wiktora Gomulickiego, Teresy Kostkiewiczowej i Jerzego Snopka. Dokonując przeglądu stanowisk, można zauważyć, że w kwestii periodyzacji polskiego Oświecenia następowała ewolucja zmierzająca w kierunku rozszerzania granic chronologicznych epoki. Zjawisko to dotyczyło jednak głównie dat początkowych. Za koniec Oświecenia przez dziesiątki lat uznawany był rok 1795. Ciągłe podejmowane badania nad epoką doprowadziły jednak do przesunięcia daty końcowej na rok 1822. Zwolennikami tej koncepcji byli Wiktor Gomulicki i Juliusz Nowak-Dłuzewski. Profesor Żbikowski uważa, iż rok ten – choć bardzo ważny dla literatury polskiej, nie zamyka ostatecznie Oświecenia. Dlatego Uczony proponuje przenieść datę końcową epoki na rok 1830. Swoje stanowisko argumentuje m.in. tym, że po 1822 r. w dalszym ciągu trwała tzw. walka romantyków z klasykami, że w tym czasie nadal powstają także utwory utrzymane w poetyce klasycyzmu. Argumenty Piotra Żbikowskiego poparte latami intensywnych badań doprowadziły do zmiany stanowiska wielu badaczy Oświecenia co do cezury zamykającej epokę polskiego Oświecenia. To właśnie rzeszowski Profesor udowodnił środowisku naukowemu, że na czas od roku 1793 do 1830 przypada okres oświeceniowo-romantycznego przełomu.

Po wygłoszeniu przez Profesora wykładu uczestnicy mieli okazję zadać pytania lub podzielić się własnymi refleksjami na temat przedstawiony w prelekcji. Skorzystal z niej dr Grzegorz Trościński i dr Mariusz Chrostek. Na odpowiedziach Uczonego zakończyła się ogólna część uroczystej promocji. Nie oznaczało to jednak

końca spotkania, gdyż Pan Profesor bardzo chętnie podpisywał swoje książki i odpowiadał na wszystkie pytania, a także z nieukrywaną radością prowadził rozmowy ze swoimi dawnymi uczniami i współpracownikami.

Na zakończenie należy dodać, iż Pan Profesor przyzwyczał nas już do tego, że każda jego praca pod względem merytorycznym stoi na najwyższym poziomie i jest ważnym wydarzeniem w świecie nauki. Nie inaczej jest w przypadku *Horyzontów polskiego Oświecenia*. Ale jednocześnie książka ta jest pod wieloma względami w dorobku Uczonego wyjątkowa: jej treść powstawała bowiem w ciągu całego niemal życia zawodowego Profesora i była wielokrotnie uzupełniana i wzbogacana. Nie pisał jej Pan Profesor w zaciszu gabinetu, ale powstawała w sali wykładowej, pomiędzy studentami, którzy byli jej pierwszymi odbiorcami. Jest wreszcie książka Profesora wyrazem wdzięczności jego uczniów. Dlatego też można nazwać ją ukończeniem dydaktycznej pracy wybitnego naukowca i humanisty.

Iga Sobina

Pożegnanie Przyjaciela, pożegnanie Profesora¹

*Nikt nie rozstaje się z otaczającym go światem
bez żalu. I nikt nie wyzbywa się nadziei, że dzień,
który mu ten świat odbiera, nie jest ostatnim
dniem jego życia.*

Jan Parandowski

W poniedziałek 24 stycznia we Włocławku uroczystie pożegnaliśmy prof. Piotra Żbikowskiego, który odszedł od nas w czwartek 20 stycznia. Ceremonia pogrzebowa rozpoczęła się w kościele Najświętszego Serca Jezusowego. Uczestniczyli w niej, oprócz najbliższej rodziny, przedstawiciele społeczności akademickich i instytucji państwowych, m.in.: JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. Stanisław Uliasz, dziekan Wydziału Filologicznego UR prof. dr hab. Kazimierz Ożóg, dyrektor Instytutu Filologii Polskiej UR dr hab. prof. UR Marek Stanisław, pracownicy Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia UR, dr hab. Artur Timofiejew z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, prof. dr hab. Jacek Lyszczyński z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, prof. dr hab. Danuta Kowalewska z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, pracownicy Instytutu Turystyki i Rekreacji Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II z Białej Podlaskiej, dziekan mgr Paweł Pasionek oraz prodziekan mgr Dorota Zbierchowska z Wydziału Nauk o Kulturze Społecznej i Medialnej Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, przedstawiciel Polskiego Związku Niewidomych Jan Perlak, studenci, uczniowie i przyjaciele.

W intencji prof. Piotra Żbikowskiego została odprawiona msza pogrzebowa, której przewodniczył ks. dyrektor Mirosław Żłobiński FDP. Przygotowaną homilię rozpoczął od słów: „Odszedł człowiek, dla którego praca naukowa była wielkim darem uszlachetniającym naukę, darem umożliwiającym kształtowanie postaw

¹ Przedruk z „Gazety Uniwersyteckiej” 2011, nr 2, s. 4–7.

studentów, doktorantów i co bardzo ważne osobistym spełnieniem. Stawiał bardzo wysoko poprzeczkę nie tylko sobie, ale również przed tymi, którzy chcieli z nim współpracować. Trawestując słowa poety, można więc śmiało powiedzieć, że »nikt, kto szlachetny, nie był Mu obojętny«. Na przełomie 1999 i 2000 r. zapisał w swoim poetyckim sztambuchu:

[...] pogubili się na drogach znajomi i bliscy
na spacerach chodzą ze mną tylko wspomnienia
a więc, czy to już czas?

Tylko nieliczni mają dosyć odwagi, aby odpowiedzieć sobie na to pytanie. W ciągu ostatnich dwóch lat Profesor często powtarzał, iż musi przyspieszyć, i oby dobry Bóg pozwolił dokończyć dzieła. Przywołując imponujące osiągnięcia na polu dydaktycznym i naukowym tego jakże wyjątkowego Człowieka, ks. Żłobiński przypominał zgromadzonym jeszcze jedno szczególne przesłanie, jakie prof. Piotr Żbikowski pozostawił w swej poezji. Przesłanie wynikające z Jego głębokiej religijności, rozumianej szeroko jako wartość pozwalająca kierować się w życiu zasadami dobra, broniąca przed egoizmem i egotyzmem. Jakże wymowne jest bowiem zakończenie wiersza *Bez* z 1996 r., które brzmi:

[...] bo życie ludzkie bez Boga jest niemożliwe
to tylko roślinna wegetacja odmierzana śmiercią tkanek
samotna wędrówka do Nikąd
życie bez Boga nie jest możliwe
On jest nie tylko poza nami
Jest także w nas i był od początku
[...] bez Boga nie ma życia bo On jest życiem
Alleluja

Po mszy św. urna z prochami śp. Piotra Żbikowskiego została odprowadzona na cmentarz komunalny w asyście pocztu sztandarowego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Jako pierwszy mowę pożegnalną wygłosił JM Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. Stanisław Uliasz. Podkreślał w niej ogromne zasługi prof. Żbikowskiego – wytrawnego Naukowca, Pedagoga i Nauczyciela – w tworzeniu polonistyki rzeszowskiej. Kierując słowa konsolacji do pozostających w bólu uczniów i przyjaciół, przypominał horacjańską maksymę – *Non omnis moriar*, wskazując na potęgę dzieła, jakie prof. Piotr Żbikowski zbudował za życia, które trwać będzie dzięki kontynuatorom, uczniom oraz naśladowcom. Jego Magnificencja żegnał nieodżałowanej pamięci prawdziwego Humanistę, w pełnym tego słowa znaczeniu.

Z kolei dziekan Wydziału Filologicznego prof. Kazimierz Ożóg przypominał zupełnie niedawną wizytę prof. Piotra Żbikowskiego na Uniwersytecie Rzeszowskim z okazji promocji książki *Horyzonty polskiego Oświecenia: wykłady z epoki*

(1740–1830). Nikt wówczas nie przypuszczał, że będzie to spotkanie ostatnie, przecież tak wiele kwestii było jeszcze do przedyskutowania...

Byłem u Ciebie w te dni przedostatnie
Nie dociezonego wątku...

Norwidowskie wspomnienie podziwianego Przyjaciela posłużyło Dziękowni za pretekst, by podzielić się refleksją o niezwykle inspirujących rozmowach prowadzonych z Kolegą, zazwyczaj na korytarzu Instytutu Filologii Polskiej. Zdaniem prof. Ozoga ten wielki Naukowiec, mimo iż w swej karierze pełnił funkcje kierownika Katedry Literatury i Języka Polskiego, dyrektora Instytutu Filologii Polskiej, prodziekana Wydziału Filologicznego, to jednak najszcześniejszy był, kierując stworzonym przez siebie od podstaw Zakładem Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia. Działalność dydaktyczna była dla Niego bowiem równie ważna jak praca naukowo-badawcza.

Towarzysza lat studenckich, z którym wspólnie zdobywał pierwsze polonistyczne szlify na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, pożegnał natomiast pan Andrzej Paluchowski, dając dowód przyjaźni, która mimo rozmaitych przeciwności losu trwała od 1951 r. Mówca podzielił się także ze zgromadzonymi swym wspomnieniem wspólnie spędzonych z prof. Żbikowskim chwil, zarówno w czasach odległych, jak i całkiem niedawnych.

Był prawdziwym erudytą i uwielbiał dyskutować – mówił Andrzej Paluchowski, który widział w swym Przyjacielu człowieka ogromnej kultury słowa, z którym toczył zażarte dysputy na tematy poważne, jak i te całkiem błahe. Człowieka o błyskotliwym umyśle, szerokich horyzontach myślowych i niezwykłym poczuciu humoru. Tego, który cenił wysoko wartości rodzinne i który miał szczęście dzielić dobre i złe chwile z nieodłączną Towarzyszką swojego życia – żoną Lucyną. *Ubi tu Gaius, ibi ego Gaia* – podsumował pan Paluchowski, podziwiając równocześnie to Ich rozumienie się bez zbędnych słów.

W imieniu zespołu wrocławskiego Teatru Ludzi Upartych głos zabrała pani Barbara Mossakowska-Wysocka, która przypomniała, jak wielką pasją prof. Piotra Żbikowskiego było aktorstwo i sam teatr. Możliwość wcielania się w role, kreowania postaci prawdziwie Go cieszyła i dawała wiele satysfakcji. Entuzjazm ten dzielili również widzowie. Występując na deskach Teatru Ludzi Upartych, zapisał się trwale w kulturalnym krajobrazie Wrocławia. Pierwszym reżyserem i kierownikiem Teatru Ludzi Upartych był Włodzimierz Gniazdowski, gimnazjalny polonista prof. Piotra Żbikowskiego. Być może już wtedy zaraził swego ucznia bakcylem teatralnym, tak jak zarażał innych miłośników sceny, werbując ich do zespołu. Pani Mossakowska-Wysocka zwróciła szczególną uwagę na wrażliwość prof. Żbikowskiego, który odznaczał się niezwykłym zmysłem obserwacji. Był poetą i we wszystkim, co robił, była poezja – podsumowała – zarówno wtedy, kiedy grał, jak i w codziennym życiu.

Słowa niezwykle osobistego pożegnania córki prof. Piotra Żbikowskiego w mowie wiązanej odczytał ks. Żłobiński:

Dla Taty
Córka Patrycja

Nie musisz nic mówić, patrzę w Twoje oczy
I czytam wszystko, co niepowiedziane.
Słyszę pytania, na nie odpowiedzi,
Widzę w nich Twoje niezmierne kochanie.
Nie bój się, proszę, bo ja się nie boję,
Jestem przy Tobie, chociaż tak daleko.
Ty sam nie idziesz, ja sama nie stoję,
Bo mamy siebie zawsze pod opieką.
Nikt mnie nie kocha tak jak Ty, na pewno,
Nikt mnie nie umie, tak jak Ty mnie umiesz,
Choć jest ktoś zawsze obok, to wiem jedno:
Nikt mnie bez słowa jak Ty nie rozumie.
Czuję w swych dłoniach Twoje ciepłe ręce,
Twój miękki polik na moim poliku,
Czy można czekać jeszcze czegoś więcej?
Mamy tych naszych wspólnych chwil bez liku.
Ja z Twoim ciepłem, Ty z moim uśmiechem,
Ty w moich oczach, a ja w Twoich czytam.
Tak już zostaniesz: Ty we mnie, ja w Tobie,
Kto nie rozumie, niech nawet nie pyta.

Warszawa, 10 stycznia 2011 r.

Na ręce żony dr Lucyny Żbikowskiej zostały złożone listy kondolencyjne nadesłane do Dyrekcji Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Słowa głębokiego ubolewania i straty wyrazili między innymi: sekretarz generalny Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym dr Michał Zwierzykowski, władze Uniwersytetu w Zielonej Górze, dyrektor Instytutu Filologii Polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego dr hab. Andrzej Tyszczyk, dyrektcja i pracownicy Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, prof. dr hab. Bogusław Dopart z Katedry Historii Literatury Polskiej Oświecenia i Romantyzmu Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, dr hab. Barbara Czwórnóg-Jadczak z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Na koniec zgromadzeni symbolicznie oddali hołd pamięci prof. Piotra Żbikowskiego, zapalając świece, których płomienie, na przekór zimowej aurze, rozjarzyły się mocnym, jasnym światłem. W ciszy i skupieniu pożegnaliśmy się z Nim po raz ostatni...

Stanisław Uliasz

Wszyscy mamy dług wdzięczności¹

Żegnamy dziś śp. Profesora Piotra Żbikowskiego. W 1966 r. przybył On do Rzeszowa po ukończeniu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i kilkuletniej pracy w Lublinie.

Jego indywidualne sukcesy przekładały się na awans zawodowy rzeszowskiej polonistyki. W Rzeszowie przeżywał doktorat (sfinalizowany na Uniwersytecie Warszawskim w 1972 r.), habilitację (sfinalizowaną w IBL PAN w Warszawie w 1979 r.). Tytuł profesora nauk humanistycznych otrzymał w roku 1990, a pięć lat później został mianowany profesorem zwyczajnym.

Pełnił funkcje kierownika katedry, dyrektora Instytutu Filologii Polskiej, prodziekana Wydziału Filologicznego, ale chyba największą wagę przywiązywał do funkcji kierownika zakładu. Zorganizował od podstaw Zakład Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia, którym kierował z powodzeniem aż do przejścia na emeryturę. Wykształcił sporą grupę literaturoznawców – doktorów i magistrów.

Na wieść o śmierci Profesora flagi Uniwersytetu Rzeszowskiego zostały opuszczone na maszcie i okryły się żałobnym kirem. A dzisiejszej delegacji Uniwersytetu Rzeszowskiego towarzyszy – zgodnie z akademickim ceremoniałem – poczet sztandarowy. W ten sposób wyrażamy ogromny dług wdzięczności oraz hołd Profesorowi Piotrowi Żbikowskiemu.

Profesor Piotr Żbikowski jest autorem wielu znaczących książek i rozpraw naukowych, które funkcjonują w świadomości środowiska akademickiego oraz w praktyce szkolnej polonistyki.

Wyrazem uznania dla Jego dorobku były liczne odznaczenia, m.in. Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej.

¹ Przemówienie prof. Stanisława Uliasza, rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego, podczas uroczystości pogrzebowych we Włocławku 24 stycznia 2011 r. – przedruk z „Gazety Uniwersyteckiej” 2011, nr 2, s. 4–7.

Świętej Pamięci Profesorowi Piotrowi Żbikowskiemu zawdzięczamy lekcję rzetelności naukowej, wartość pasji badawczej, wartość twórczości naukowej – do końca swoich ziemskich dni naukowo pracował. Między innymi do twórców nauki stosuje się łacińską maksymę: *Non omnis moriar*. Jego dzieło będzie wciąż dostarczać wiedzy oraz inspiracji uczonym i adeptom nauk filologicznych.

Rodzinie zmarłego Profesora składam słowa głębokiego współczucia i proszę o przyjęcie wyrazów żalu.

Profesorze, odpoczywaj w pokoju.

Kazimierz Ożóg

Ogień gorejący¹

Gdy myślę w tej osobliwej chwili o moim Przyjacielu, Uczonym, prawdziwym Humaniście, o Profesorze Piotrze Żbikowskim, przypominają mi się mocne frazy z *Fortepianu Szopena* Norwida:

Byłem u Ciebie w te dni przedostatnie
Nie docieczonego wątku –
– Pełne, jak Mit,
Blade, jak świt...
– Gdy życia koniec szepce do początku:
„Nie stargam Cię ja – nie! – Ja, u-wydatnię!”

Profesor Piotr był u nas w Rzeszowie, na swojej macierzystej uczelni – w Uniwersytecie, w październiku 2010 r., równo dwa miesiące temu, były to już Jego dni przedostatnie. Promocja książki *Horyzonty polskiego Oświecenia: wykłady z epoki (1740–1830)* była dla naszej wspólnoty uniwersyteckiej wielkim świętem. Świętowaliśmy wtedy pełnię i doskonałość Jego dzieła – dydaktycznego i naukowego. W dniach Jego pobytu piękny wielobarwny październik przyjmował Go życzliwie złotą jesienią Podkarpacia już po raz ostatni. A dzisiaj jest zimny, smutny styczeń, kiedy żegnamy Piotra także z tą przyrodą, tym razem Jego rodzinnych Kujaw. Podkarpacie i Kujawy połączone Człowiekiem, nieprzeciętną Osobą. Żegnam Go – choć to trudne słowo – w imieniu Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, tej Rady, której był członkiem praktycznie przez całe swoje profesorskie życie. Żegnam Profesora – z powodu prośby pana Adama Rząsy – także w imieniu emerytów i starszych przyjaciół z Uniwersytetu. Żegnam Go w imieniu Jego byłych uczniów i studentów, których wykształcił.

Profesor Żbikowski był prawdziwym filologiem, co zgodnie z etymologią znaczy miłośnikiem słowa i tego wszystkiego, co słowo niesie. Kochał słowo zarówno to

¹ Przemówienie prof. Kazimierza Ożoga, dziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, podczas uroczystości pogrzebowych we Włocławku 24 stycznia 2011 r. – przedruk z „Gazety Uniwersyteckiej” 2011, nr 2, s. 4–7.

Przedwieczne, jak i to ludzkie, które jest fundamentem ojczystej kultury. Kochał Polskę zawartą w słowach.

Żegnamy Profesora z prawdziwym bólem, braknie nam Jego słów mówionych, które odzwierciedlały precyzję myślenia, braknie nam spontanicznego humoru, oddawanego także przez język, przez żartobliwe, wesołe słowa. Braknie nam zwłaszcza nowych słów pisanych, rozwijanych w piękne zdania, okresy retoryczne, wielkie teksty. Profesor miał znakomite wyczucie polszczyzny: bogatej jak nasza kultura, merytorycznej, racjonalnej, prostej, z lekka archaizującej.

Mnie osobiście braknie szczególnie naszych spotkań na korytarzu pierwszego piętra przy al. Rejtana 16 i w Jego gabinecie pod portretem Hugona Kołłątaja. Wiele dyskutowaliśmy o kulturze, historii, humanistyce i Polsce. Ciągłe pytał o moje rodzinne Górnio.

Profesor odszedł, ale zostaje w naszej pamięci tak długo, jak ta pamięć będzie żywa. Piotr zostaje także w swoich tekstach – żyje w dziełach. Śmierć, paradoksalnie, jak pisze Norwid, uwypakowała Jego życie i stała się ostateczną pieczęcią mądrości. Powiedziała: *Sapere auso!*

Żywioł ognia był ostatnim udziałem Jego fizycznego ciała. To dla mnie także symboliczne, bo Piotr był przez całe życie jak *ignis ardens*, ogień gorejący, a Jego dzieła są wynikiem tego płomienia. Był badaczem i nauczycielem żarliwym, co w dawnej polszczyźnie znaczyło płonącym myślą i działaniem.

W takich chwilach jak te musimy patrzeć głębiej, musimy szukać nadziei. Dla nas wierzących nadzieją ostateczną jest Chrystus. Był On także wielką nadzieją dla Piotra.

Niech to Przedwieczne Słowo, które ukochałeś, ogarnie Cię, Piotrze, swoją Istotą, bo z Niej my wszyscy. My jeszcze tego Istnienia nie rozumiemy, Ty już pojąłeś. Spoczywaj więc w pokoju.

Podziękowanie

„Przyjaciele są jak ciche anioły, które podnoszą nas, kiedy nasze skrzydła zapominają latać”.

Prof. dr. hab. Stanisławowi Uliaszowi – rektorowi Uniwersytetu Rzeszowskiego,
Prof. dr. hab. Kazimierzowi Ożogowi – dziekanowi Wydziału Filologicznego UR,
Dr. hab. prof. UR Markowi Staniszowi – dyrektorowi Instytutu Filologii Polskiej,
Dr. hab. prof. UR Markowi Nalepie – kierownikowi Zakładu Literatury Starej i Oświecenia,

wszystkim naszym uniwersyteckim Koleżankom i Kolegom, pracownikom administracji, Biblioteki UR, służbom pracowniczym uczelni

– składam najserdeczniejsze podziękowania za okazaną pomoc, życzliwe słowa otuchy, a przede wszystkim za obecność w chwili pożegnania mojego śp. Męża – profesora Piotra Żbikowskiego.

Pracowaliśmy razem na rzeszowskiej polonistyce ponad 40 lat i to właśnie te wspaniałe lata ugruntowały sprawdzoną w chwilach próby przyjaźń.

Bóg zapłać!

dr Lucyna Żbikowska z rodziną

Adam Lityński

Profesor Piotr Żbikowski – jak Go znałem

Łatwo mogliśmy się nie zetknąć nigdy, bo różniło nas wykształcenie, posiadane zawody: ja – prawnik, On – filolog, polonista, znawca poezji. Spotkaliśmy się wszakże na obszarze naszej polskiej historii i w punkcie jakże ważnym dla naszych dziejów, dla naszej świadomości narodowej i naszej narodowej dumy. Był to jubileusz Konstytucji 3 maja. Był rok 1991, ważny nie tylko z uwagi na 200. rocznicę dzieła Sejmu Wielkiego. Tak jak wówczas, dwieście lat temu, mieliśmy w 1991 r. za sobą dwa lata niezawisłej Polski, dwa lata wolności, i tak jak wówczas – za Stanisława Augusta – była to wolność w cieniu wschodniego mocarstwa, zawsze wrogiego. Kto posiadał pamięć historyczną, ten nie mógł zapomnieć, jak się skończyło nasze wybijanie się na niepodległość dwieście lat wcześniej. I nie dało się nie zauważyć, że na polskiej ziemi zarówno dwa wieki temu, jak i dwa wieki później – w 1991 r. – stacjonowała armia wschodniego światowego mocarstwa. Przypomnieć wypada, jak w sierpniu owego roku 1991 świat wstrzymał oddech, a my nad Wisłą chyba najbardziej, kiedy Gorbaczowowska *pierestrojka* przzerwana została przez tzw. pucz Janajewa. Wyglądało to – z naszej perspektywy – najgorzej jak mogło, a pucz się nie mógł nie udać: wszak na jego czele stał wiceprezydent, a w kierowniczym gremium puczystów był i premier, i szef bezpieczeństwa, i szef wojska, i szef spraw wewnętrznych, i inni wielce ważni. To mógł być – po dwóch latach – koniec marzeń o wolności, tak jak po dwóch latach skończyły się marzenia twórców Konstytucji 3 maja. My mieliśmy wielkie szczęście, którego zabrakło naszym przodkom: zdarzył się niemal cud, najbardziej niebywałe wydarzenie w niebywałych dziejach Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Pucz, który nie mógł się nie udać, zakończył się klęską, a wkrótce z masztu nad Kremlem ściągnięto flagę radziecką: ZSRR przestał istnieć.

W takim to czasie spotkaliśmy się na zaproszenie rzeszowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej, a personalnie na zaproszenie Profesora Piotra Żbikowskiego. Nie tylko Jego zresztą: honory Pierwszej Damy pełniła uroczu Małżonka – Pani Lucyna Żbikowska. W atmosferze zarówno naukowej, jak i miłej dyskutowaliśmy w Rzeszo-

wie o czasach dawnych i wysiłkach obywateli Rzeczypospolitej Obojga Narodów, jak też o czasach najbardziej niedawnych lub wręcz dniach bieżących. Patronat nad zorganizowaną przez Piotra Żbikowskiego sesją naukową objął był arcybiskup Ignacy Tokarczuk, który też przyjmował gości kolacją i tamtego właśnie wieczoru obecne były nie tyle uczone wywody o sprawach sprzed dwustu lat, co lata i wręcz dni tak niedawno minione. Wszak wielu uczestników wieczoru, a przede wszystkim Gospodarz oraz Państwo Lucyna i Piotr Żbikowscy przez wiele lat aktywnie pracowali, by nastały lepsze czasy.

Sesję poświęconą rocznicy Konstytucji 3 maja zapamiętałem jako bogatą w treści i przede wszystkim pomyślaną wszechstronnie naukowo. Czas Oświecenia był wszak nad wyraz bogaty. Nowa filozofia i nowa wizja człowieka i świata; *Deklaracja Niepodległości* oraz *Deklaracja praw człowieka i obywatela*, konstytucje i kodeksy dla wszystkich – to ważne hasła epoki na Starym Kontynencie i w Nowym Świecie za Atlantykiem. Były przeto poważne wystąpienia o kulturze czasów Stanisławowskich, o poezji, literaturze pięknej, o języku Ustawy Rządowej na tle języka epoki Oświecenia. Były referaty prawnicze lub prawa dotyczące, na przykład ten o Konstytucji majowej na tle współczesnych jej ustaw zasadniczych i *Deklaracji*, o wolności i własności, o reformach administracji i reformach prawa karnego w duchu oświeceniowego humanitaryzmu. Były jeszcze inne i nie o to tutaj chodzi, by je wskazywać; pozostał z sesji pokaźny tom¹ wzbogacający naszą wiedzę o epocze.

Sesja rzeszowska minęła, ale z Profesorem Piotrem Żbikowskim kontakty moje utrzymały się mimo odległości nas dzielącej oraz mimo odmienności dyscyplin naukowych filologa i prawnika. Profesor w ostatnich zwłaszcza latach swojej twórczości naukowej zainteresował się m.in. terminologią spotykaną w aktach sądowych sprzed dwustu lat. Zdarzało Mu się wymieniać ze mną uwagi na tematy dotyczące rozumienia tego dość hermetycznie zamkniętego kręgu pojęć i nazw języka niby polskiego, ale jednak nie polskiego, bo fachowego. Nie będę ukrywał, że nie zawsze ja i moi koledzy umieliśmy odpowiedzieć na pytania Profesora. Z satysfakcją naukową i osobistą wspominam te rozmowy.

Wdzięczny jestem Profesorowi, że znalazł czas, siły i ochotę, by do mojej księgi jubileuszowej (2010) napisać rozprawę. Rozprawę dużą na ważny temat z zakresu prawa oraz polityki społecznej i narodowej: *Licytacje i przetargi, czyli wywłaszczanie polskości pod zaborem austriackim w pierwszych latach narodowej niewoli*².

¹ *Ku reformie państwa i odrodzeniu moralnemu człowieka: zbiór rozpraw i artykułów poświęconych dwusetnej rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 Maja 1791 roku* pod red. P. Żbikowskiego. Rzeszów 1992.

² W: *O prawie i jego dziejach księgi dwie: studia ofiarowane profesorowi Adamowi Lityńskiemu w czterdziestopięciolecie pracy naukowej i siedemdziesięciolecie urodzin* pod red. M. Mikołajczyka, J. Ciągwy, P. Fiedorczyka, A. Stawarskiej-Rippel, T. Adamczyka, A. Drogonia, W. Organiściaka, K. Kuźmicza, t. 1. Białystok–Katowice 2010, s. 851–881.

Pioniersko wykazał w niej Autor, jak akcja wywłaszczania polskości przy użyciu instrumentów prawnych była zaprogramowana i kierowana przez najwyższe władze cesarstwa. To ważne.

Żal, że nie usłyszymy się już w słuchawce telefonu, że nie odbędziemy kolejnej dyskusji naukowej tą drogą. Żal, że tacy ludzie też muszą odejść. Ale tacy, jak Profesor Piotr Żbikowski zawsze pozostaną w historii nauki i w naszej pamięci – *non omnis moriar*.

Zapamiętane

ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI
SZKOŁY OGÓLNOKSZTAŁCĄCEJ
STOPNIA LICEALNEGO

Żbikowski Piotr Stanisław
urodzony ^(nazwisko i imię) dnia *1 sierpnia* 19*35* r.
w *Włocławku*
powiat: _____

po ukończeniu nauki w szkole ogólnokształcącej stopnia
podstawowego i licealnego zdał egzamin dojrza-
łości przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, powołaną

przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej (Wydział Oświaty)
w *Toruniu*
pismem z dnia *12 maja 1951 r.* Nr *OSW-II-15017/51*

Świadectwo niniejsze uprawnia do studiów w szkołach wyższych w myśl
art. 79 i 80 dekretu z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkol-
nictwa wyższego (Dz. U. R. P. Nr 66, poz. 415).

Szkoła Ogólnokształcąca st. *podstawowego i licealnego*
imię Kujawskiej

we *Włocławku*

Włocławek dnia *1 czerwca* 19*51* r.

Nr *37.*

CZŁONKOWIE PAŃSTWOWEJ
KOMISJI EGZAMINACYJNEJ:

Włodzisław
Stanisław
Janusz
E. Janina

Przewodniczący
PRZEWODNICZĄCY PAŃSTWOWEJ
KOMISJI EGZAMINACYJNEJ

L — Min. Ośw. wz. 221

PZVVS Bydgoszcz C 236 — II. 51 — 50.000 — E-2-12937 — III. 51

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI
W LUBLINIE

DYPLOM

Nr. 1230

Ob. **Żbikowski Piotr Stanisław**

urodzon 4 dnia 1 sierpnia 1935 r.

w **Włodawku** pow.

po odbyciu studiów wyższych
w latach 1951/52 - 1954/55

specjalizując się w zakresie
filologii polskiej
otrzymał w dniu 16 lutego 1956 r.

DYPLOM UKOŃCZENIA STUDIÓW WYŻSZYCH

stopnia **Magistra**
na Wydziale **Nauk Humanistycznych**

KATOLICKIEGO UNIWERSYT. LUBELSKIEGO
W LUBLINIE

i uzyskał **stopień magistra**

REKTOR
Lublin, dnia 20 lutego 1956 r.
DZIEKAN

Żbikowski Piotr

Własnoręczny podpis

Wzrót Sw. 63. CVD. W.wa. Zam. Nr 26719/5/III
2396 — Lak — 2,854 — 500 — Pap. ofs. A1/100 g

Z Katedry Historii Polskiej Wydziału Humanistycznego UMCS
Kierownik: prof. dr Janina Garbaczowska

Piotr ŻBIKOWSKI

Program literacki Bolesława Prusa
Литературная программа Болеслава Пруса
Programme littéraire de Boleslas Prus

„Plan badań naukowo-literackich nad całokształtem twórczości Prusa nie jest bogaty, nie tylko nie przynosi jakichś konkretnych wyników i osiągnięć, ale nawet daleki jest od postawienia zagadnienia, o wytyczeniu kierunku dalszej pracy”¹.

Słowa te pisała Kulczycka-Saloni w roku 1948. Do chwili obecnej ten stan oficjalnej „prusologii” uległ oczywiście poznamieniom. Przede wszystkim, już w r. 1947 wyszła monografia Zygmuntia Szwejkowskiego *Twórczość Bolesława Prusa*, w następnym roku ukazała się druga monografia poglądów filozoficznych Prusa, piera Feliksa Araszkiewicza *Bolesław Prus – Filozofia – Kultura – Zagadnienia społeczne*, prócz tego od roku 1946 zaczęły wychodzić artykuły Henryka Markiewicza o największych dziełach Prusa, zebrane i uzupełnione w roku 1950 jako *Realizm krytyczny Bolesława Prusa*. Nie należy również zapominać o *Kronikach Prusa*, które wychodzą pod redakcją Szwejkowskiego oraz obszernym wyborze artykułów Prusa na temat sztuki zrobionym przez Piotra Grzegorza k. Wyszyńskiego w *Materiałach do studiów i dyskusji* z roku 1951. Cennym przyrzecznikiem do poznania Prusa – pisarza jest wydana w tym samym roku przez Araszkiewicza książeczka pt. *Prus w świetle własnych i biblioteki*.

Wszystkie te pozycje zmieniły niewątpliwie sytuację, o której pisała Kulczycka. Nie mniej są zagadnienia zupełnie jeszcze nie opracowane,

¹ J. Kulczycka-Saloni: *Stan badań nad Prusem*. (Odczyt wygłoszony na Sesji I Zjazdu Nauk.-Lit. im. Bolesława Prusa w Warszawie, dnia 29 września 1946) *Zaradnienia Literackie*" B. IV z. IV. V. VI. lipiec-grudzień 1946 s. 123.

Rada Uczelniana
Zrzeszenia Studentów Polskich Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

organizuje

17 kwietnia 1956
w dniu 15 kwietnia 1956 r. o godz. 15-ej

DYSKUSJĘ

nad opowiadaniem KAZIMIERZA BRANDYŚA

p. t. „OBRONA GRENADY”

z udziałem autora

Zamiast zagajenia odbędzie się

I. TURNIEJ KRASOMÓWCZY NA K.U.L.

na temat SPRAWA Dra FAULA

udział w nim wezmą:

**M. Bokiniś, J. Lissowski, K. Łojan, Z. Łupina, St. Rostworowski,
 P. Zbikowski**

WSTĘP WOLNY

WSTĘP WOLNY

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

UNIwersytet WARSZAWSKI

WYDZIAŁ FILOLOGII POLSKIEJ I SŁOWIAŃSKIEJ

DYPLOM

OBYWATEL **PIOTR ŻBIKOWSKI**
 URODZONY DNIA **1 sierpnia** 19 **35** ROKU
 We **Włocławku**

NA PODSTAWIE PRZEDŁOŻONEJ ROZPRAWY DOKTORSKIEJ POD TYTUŁEM
„Poezja okolicznościowa Kajetana Koźmiana (1800-1856).”

ORAZ PO ZŁOŻENIU PRZEPISANYCH EGZAMINÓW UZYSKAŁ STOPIEŃ
 NAUKOWY

DOKTORA

NAUK HUMANISTYCZNYCH

NADANY UCHWAŁĄ RADY WYDZIAŁU FILOLOGII POLSKIEJ
 I SŁOWIAŃSKIEJ UNIwersytetu WARSZAWSKIEGO

Z DNIA **30 czerwca** 19**72** ROKU

PROMOTOR

PROF. DR JULIUSZ NOWAK - DEŁUŻEWSKI

[Signature]
 za zmarłego
 PROF. DR JAN ZYGMENT JAKUBOWSKI

REKTOR

PROF. DR ZYGMENT RYBICKI

DZIEKAN

PROF. DR OKTAWIUSZ JUREWICZ

Warszawa

, DNIA **20 czerwca** 19**73** ROKU

NR **1994**

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA
Polska Akademia Nauk
Instytut Badań Literackich

Dyplom

OBYWATEL

Piotr Żbikowski

DOKTOR NAUK

humanistycznych

URODZONY DZIA

1 sierpnia

1935 roku we Wrocławiu

NA PODSTAWIE OCENY OGÓLNEGO DOROBKU NAUKOWEGO
I PRZEDŁOŻONEJ ROZPRAWY HABILITACYJNEJ POD TYTUŁEM:

**Doktryna estetycznoliteracka
klasycyzmu poślanistawowskiego**

UZYSKAŁ

STOPIEŃ NAUKOWY

DOKTORA HABILITOWANEGO

NAUK

humanistycznych

W ZAKRESIE

historii literatury

NADANY UCHWAŁĄ RADY NAUKOWEJ

**Instytutu Badań Literackich
Polskiej Akademii Nauk**

Z DNIA 26 października 1979 R.

Warszawa

DNIA

18 sierpnia

1980 ROKU

PRZEWODNICZĄCY
RADY NAUKOWEJ

A. Z. H. H. H.

NR 53

DYREKTOR PLACÓWKI
(INSTYTUTU)

Mieczysław Klimowicz

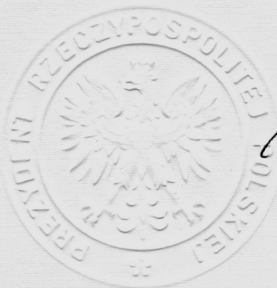
**Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej**

Warszawa, dnia 17 października 1990 r.

Pan

dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI

Nadaję Panu tytuł naukowy profesora
nauk humanistycznych.

Wojciech Jaruzelski

Sekretarz
Wydziału I Nauk Społecznych
Polskiej Akademii Nauk

Warszawa, dnia 15 lipca 1996 r.

Pan
Prof. dr hab. Piotr Żbikowski
Rzeszów

Proszę o przyjęcie serdecznych gratulacji z okazji wyboru Pana Profesora do składu osobowego

Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN,
na czas trwania bieżącej kadencji władz Polskiej Akademii Nauk,
tj. na lata 1996-1998.

Jestem głęboko przekonany, iż uczestnictwo Pana Profesora
w pracach Akademii przyczyni się do dalszego rozwoju nauk re-
prezentowanych przez Komitet

Łączę wyrazy szacunku

(Janusz Tazbir)

Przewodniczący
Wydziału I Nauk Społecznych
Polskiej Akademii Nauk

Warszawa, dnia 6 stycznia 2000 r.

Pan
Prof. dr hab. Piotr Żbikowski
Rzeszów

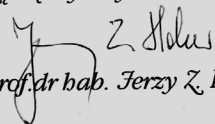
Szanowny Panie Profesorze,
proszę o przyjęcie serdecznych gratulacji z okazji wyboru Pana
Profesora na zebraniu Komitetu w dniu 16 listopada 1999 r. do
składu osobowego

Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN,

na czas trwania bieżącej kadencji władz Polskiej Akademii Nauk,
tj. na lata 1999-2002.

Jestem głęboko przekonany, iż uczestnictwo Pana Profesora w
pracach Akademii przyczyni się do dalszego rozwoju nauk
reprezentowanych przez Komitet.

Łączę wyrazy szacunku,

prof. dr hab. Jerzy Z. Holzer

N A G R O D A

MINISTRA
NAUKI, SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I TECHNIKI
INDYWIDUALNA STOPNIA *trzeciego*

PRZYZNANA ZOSTAŁA

ORYWATELOWI

Doktorowi Piotrowi Zbikowskiemu

ZA SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

W DZIEDZINIE

badani naukowych
za pracę doktorską p.t.
„Poezja okolicznościowa
Kajetana Koźmiana”

WARSZAWA, DNIA *1 października* 197 *III* ROKU

MINISTER

Hay

OBYWATEL

dr Piotr ŻBIKOWSKI

otrzymuje

NAGRODĘ

MINISTRA
NAUKI, SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I TECHNIKI
INDYWIDUALNĄ STOPNIA trzeciego

**ZA OSIĄGNIĘCIA W DZIEDZINIE
BADAŃ NAUKOWYCH**

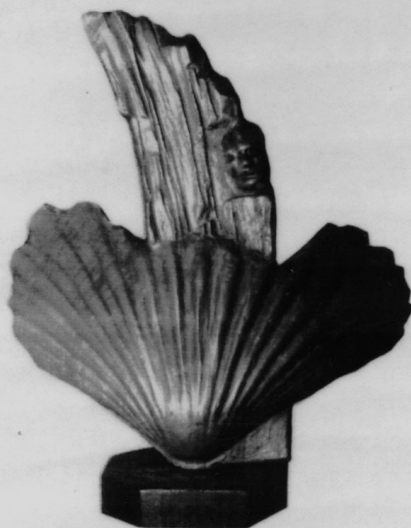
a szczególnie za prace poświęcone epoce polskiego Oświecenia.

WARSZAWA, DNIA 1 października 19 79 ROKU

MINISTER

**NAGRODA
IM. EMILA GRANATA**

dla Pana

prof. **PIOTRA ŻBIKOWSKIEGO**

za działalność naukową, kulturalną, oraz
krytyczno-literacką dotyczącą poezji.

L. Granat

Rzeszów, 24 maja 1993 r.

**MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ**

Al. Szucha 25
00-918 WARSZAWA

27 CZE. 1994

Warszawa,

DNS-11-114/18/34

*Prof. D. Kłanowski
może o poinformowanie
rektorów*

Pan

Prof. dr hab. Kazimierz Sowa

REKTOR

Wyższej Szkoły Pedagogicznej

00-224 Warszawa

Uprzejmie informuję Pana Rektora, że nagrody Ministra
Edukacji Narodowej za 1993 r. otrzymali:

NAGRODY INDYWIDUALNE

prof. dr hab. Piotr ZBIKOWSKI

39.200.000 zł.

REKTOR DEPARTAMENTU

Grzegorz Popłonkowski

**MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ**

Al. Szucha 25
00-918 WARSZAWA

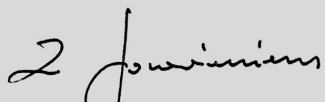
DNS-IV - 117 / 15/ 99

Pan
Prof. dr hab. Włodzimierz **BONUSIAK**

Rektor
Wyższej Szkoły Pedagogicznej

w Rzeszowie

Departament Nauki i Szkolnictwa Wyższego uprzejmie informuje, że indywidualną nagrodą Ministra Edukacji Narodowej w wysokości 16.100,-zł. został wyróżniony prof. dr hab. Piotr **ŻBIKOWSKI**.

DYREKTOR DEPARTAMENTU

mgr Tadeusz Popłonkowski

Warszawa, 1999-06-29

Tel. centrali : 29-72-41, 628-08-61
Teleks: 81-35-23, 81-33-79, 81-68-41

Pan
Prof.dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI

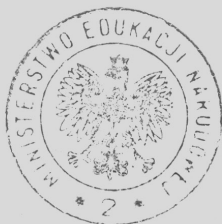
otrzymuje

NAGRODĘ

INDYWIDUALNĄ
MINISTRA
EDUKACJI NARODOWEJ

za książkę
pt.: "... bolem śmiertelnym ściśnione mam serce..."
Rozpacz oświeconych. U źródeł przełomu
w poezji polskiej w latach 1793-1805

WARSZAWA, DNIA 1 października 19 99 ROKU

MINISTER

Prof. dr hab. Mirosław Handke

MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Prof. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI

otrzymuje

INDYWIDUALNĄ
NAGRODĘ MINISTRA

za całokształt osiągnięć naukowych,
dydaktycznych i organizacyjnych

prof. Michał Seweryński

WARSZAWA, dnia 2 października 2006 roku

**MINISTER
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO**

Pan Prof. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI

otrzymuje

NAGRODĘ MINISTRA

*indywidualną II stopnia za osiągnięcia naukowe
za książkę pt. „W pierwszych latach narodowej niewoli.
Schyłek polskiego oświecenia
i zwiastuny romantycznego przełomu”*

Barbara Kudrycka
prof. Barbara Kudrycka

WARSZAWA, dnia 24 września 2008 roku

NOMINACJA DO NAGRODY

w Konkursie im. J. Długosza 2008

dla

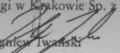
Piotra Żbikowskiego

za książkę

*W pierwszych latach narodowej niewoli.
Schyłek polskiego oświecenia
i zwiastuny romantyzmu*

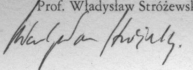
Wydawnictwo
Uniwersytetu Wrocławskiego

za organizatorów

Grażyna Grabowska
Targi w Krakowie Sp. z o.o.

Zbigniew Iwanicki
Polska Jęzba Książki

za Jury:

przewodniczący
Prof. Władysław Stróżewski

00-251 WARSZAWA
ul. MIODOWA 10
ADRES TELEGRAFICZNY
„PEWUEN” – WARSZAWA
TELEFON (Centrala) 26-22-91
000-2128

Państwowe Wydawnictwo Naukowe

NASZ ZNAK _____

DATA 29.10.1990 r.

Pan
Prof.dr Piotr Żbikowski
ul. Zbyszewskiego 6 m 5
35-111 Rzeszów

Szanowny Panie Profesorze

Z okazji przyznania Panu tytułu Profesora proszę
przyjąć najlepsze życzenia wielu sukcesów pedagogicznych
i autorskich. Życzenia te przysyłam Panu z prawdziwą
przyjemnością i bardzo serdecznie.

Z wyrazami głębokiego szacunku

Kierownik Redakcji
Szczepan Gąsowski

Worman, 6 listopada 1990 r.

Drogi Panie Profesorze,

Ucieszyłem się wiadomością,
 że otrzymasz Pan tytuł: honorowego
 profesora. Proszę przysłać bardzo ser-
 deczne gratulacje i życzenia dob-
 rych osiągnięć na polu pracy
 naukowej i pedagogicznej.

Miejść, w o tak kuszących na-
 czech, a pełnych ryzyka, nawa praca
 o dużej odpowiedzialności i kłopotli-
 wości stanowi wartości i daje sporo
 satysfakcji moralnej i intelektualnej.

Życzę Panu wszelkiego
 sukcesu i zdrowia

Z wielką satysfakcją pragnę złożyć Panu(i)

prof. dr hab. PIOTROWI ŻBIKOWSKIEMU

SŁOWA UZNANIA I PODZIĘKOWANIA

za wygłoszenie w latach 1983-1992 wykładów na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w naszej Uczelni. Prezentowanie horyzontów wiedzy i rozwoju myśli wobec Słuchaczy, którzy może najwierniej i najdłużej czekali na takie właśnie formy uczelnianej pracy – jest wielkim społecznym darem serca i umysłu

[Signature]
REKTOR

w Rzeszowie 28 maja 1993 roku

Watykan, 19 marca 1994

+

Szanowny i Drogi Panie Profesorze,

Pragnę serdecznie podziękować za dwutomową monografię poezji wieziennych księży podkanclerzego Hugona Kołłątaja. Bardzo dobrze, że podjął Pan Profesor tę inicjatywę ukazania wielkości jego postaci na tle współczesnej mu historii Narodu. Wielu ludzi nie wiedziało nawet, że ten mąż stanu w tym trudnym jego życiu - był też poeta.

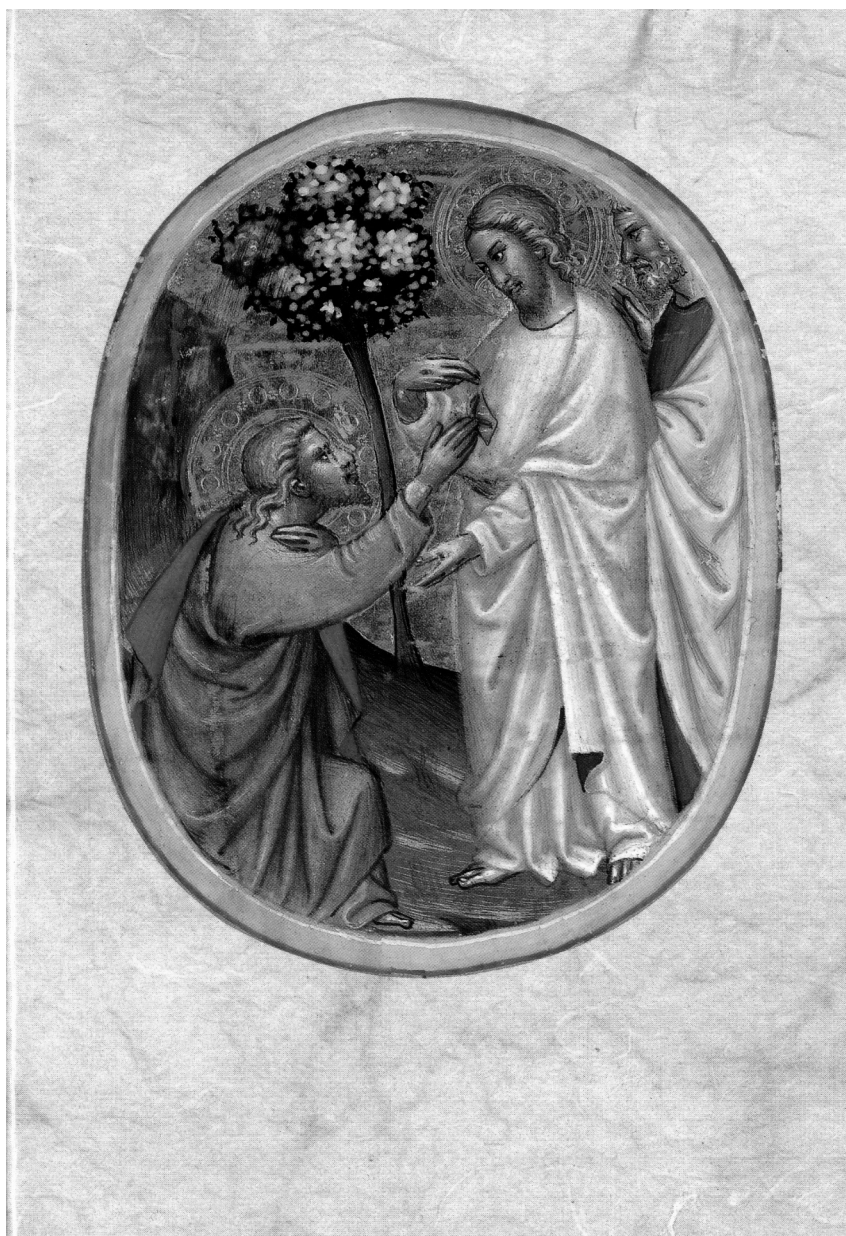
Korzystam z okazji, by przesłać wraz z błogosławieństwem dla Pana Profesora, Jego Rodziny, serdeczne życzenia radości Świąt Wielkanocnych

Jan Paweł II

"Rodzina jest drogą Kościoła."
List do Rodziny, 14/

Z życzeniami
i błogosławieństwem
na Wielkanoc 1994

Jan Paweł II ppi

BISKUP RZESZOWSKI

Rzeszów, 4. maja 1994. r.
Al. Sikorskiego 21
35-326 RZESZÓW

Wielce Szanowny Panie Profesorze

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na promocję
książek Szanownego Pana Profesora.

Raduję się, że przez swoje prace przyczynia się Pan
do ukazania w prawdziwym świetle postaci Ks. Hugona Kołłątaja -
współczesnemu człowiekowi.

Niech umiłowanie prawdy nadal opromienia Pański
dorobek naukowy i przynosi radość ze służby
Bogu i Ojczyźnie.

Serdecznie pozdrawiam Pana oraz Wszystkich Uczestników
spotkania

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI
R z e s z ó w

**PREZYDENT
MIASTA RZESZOWA**

Rzeszów, 4 maja 1994 r.

Pan
Prof. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI
Instytut Filologii Polskiej
Wyższa Szkoła Pedagogiczna
w Rzeszowie

Wielce Szanowny Panie PROFESORZE !

Z radością zapoznałem się z Pańskim dziełem dotyczącym księdza Hugona Kollątaja. Wielu satysfakcji dostarczyła mi zarówno jego część pierwsza - **Poezje więzienne Hugona Kollątaja (Studia i teksty)**, jak i druga - **Insurekcja i upadek Rzeczypospolitej w poezjach więziennych Hugona Kollątaja**. Dziękuję pięknie za oba egzemplarze.

Nie czuję się powołany do oceny Pana pracy, ale - choć nie jestem profesjonalistą w tej materii - odbieram ją jako istotne osiągnięcie naukowe. Zdołał Pan, Panie Profesorze, wydobyć z zakamarków historii literatury ojczystej to, co było dotąd ukryte w cieniu zapomnienia. Rad jestem, że w swej monografii przypomniał Pan postać księdza podkanclerzego, który tak nierozłącznie związany jest z Konstytucją 3 Maja. Szkoda tylko, że ta sylwetka jest zbyt mało znana naszemu społeczeństwu.

Cieszyć zatem musi fakt, iż Pańskie książki mając charakter naukowy, są zarazem tak napisane, że mogą pełnić rolę popularyzatorską.

Jest to szczególnie ważne w czasie, gdy przypominane są heroiczne próby podejmowane dwieście lat temu dla ratowania Ojczyzny. Nie sposób więc, Panie Profesorze, nie wyrazić Panu serdecznego uznania i podziękowania.

Czynię to z nie ukrywaniem zadowoleniem, **składając wyrazy szacunku i poważania.**

Prezydent Miasta Rzeszowa

Dr inż. Mieczysław Janowski

Sandomierz, dnia 18 listopada 1996 roku

Wacław Świerzawski
BISKUP SANDOMIERSKI

27-600 Sandomierz, ul. Mariacka 2
tel. 0-15/32-25-22

Szanowny Panie Profesorze,

serdecznie dziękuję za przesłane "Poezje więzienne Hugona Koliątaja".

Pozycja ta ukazuje bogatą osobowość i wszechstronne uzdolnienia kapłana oraz męża stanu, którego wielu bliżej nie zna. Wiersze Koliątaja należą do najsilniejszych liryków patriotycznych jego epoki. Dziś ich myśl przewodnia jest nadal aktualna i może budzić ducha z marazmu.

Gratuluje i łączę wyrazy należnego szacunku

Biskup Sandomierski

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Piotr Żbikowski
ul. Zbyszewskiego 6/5
35-125 Rzeszów

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

z okazji 40-lecia pracy zawodowej
pozwalam sobie przedstawić bardzo
serdeczne gratulacje. Jednocześnie
proszę przyjąć najserdeczniejsze
życzenia dobrego zdrowia i wiele
osiągnięć w pracy dydaktycznej
i naukowej

Andrzej Ruciński

Rzeszów 28.05.92 (SR)

BISKUP RZESZOWSKI

Rzeszów, 27 czerwca 1998 r.
 KURIA DIECEZJALNA
 ul. Zamkowa 4
 35-032 Rzeszów

Szanowni Państwo

Z okazji Imienin serdecznie życzę niech łaska naszego pana Jezusa Chrystusa i miłość Boga Ojca oświeca życie rodzinne i pracę naukową.

Życzę ogromnej radości, płynącej z podejmowanych prac.

Szanownemu Panu Profesorowi dziękuję za wspaniałą pracę z dedykacją – **ROZPACZ OŚWIECONYCH u ŹRÓDEŁ PRZEŁOMU w POEZJI POLSKIEJ W LATACH 1793 – 1805**. Gratuluję wartościowego dzieła.

Mile pozdrawiam i z serca błogosławię

+ *Wacław Opiński*

Szanowni Państwo
Prof. Lucyna i Piotr ŻBIKOWSCY
 ul. Zbyszewskiego 6
 35 – 119 RZESZÓW

BISKUP RZESZOWSKI

Rzeszów 13 października 1998 r.
 KURIA DIECEZJALNA
 ul. Zamkowa 4
 35-032 Rzeszów

Szanowny Pan
Prof. Dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI
 RZESZÓW

Szanowny Panie Profesorze

Serdecznie gratuluję nowej, wartościowej książki „**BOLEM ŚMIERTELNYM ŚCIEŚNIONE MAM SERCE**”. Jest to nowy przejaw pracy twórczej w naukowym środowisku rzeszowskim.

Życzę, by ta praca przyczyniała się do rozmiłowania młodzieży w dziejach naszej Ojczyzny i kultury, szeroko rozumianej, a Panu Profesorowi dawała ogromną radość ducha.

Załączam dla Pana Profesora i Szanownych Uczestników uroczystego Spotkania promocyjnego serdeczne pozdrowienie i wyrazy głębokiego szacunku.

+ *Kazimierz Górny*

Z powodu pilnego wyjazdu, nie mogę uczestniczyć osobiście.

SENATOR
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

PREZYDENT RZESZOWA

Rzeszów, 14 października 1998 r.

Klub Inteligencji Katolickiej
w Rzeszowie

Instytut Filologii Polskiej
Wyższej Szkoły Pedagogicznej
w Rzeszowie

Stowarzyszenie
Literacko-Artystyczne „Fraza”

Księgarnia „Libra”
w Rzeszowie

Szanowni PAŃSTWO,

Uprzejmie dziękuję za zaproszenie na promocję książki

prof. nauk hum. dra hab. Piotra ŻBIKOWSKIEGO
„Bólem śmiertelnym ścieśnione mam serce”.
Rozpacz oświeconych.
U źródeł przełomu w poezji polskiej
1792/1793 – 1830,

która odbywa się dziś w klasztorze OO. Bernardynów w Rzeszowie.
Z tej niepowodowanej okazji przekazuję

NAJLEPSZE ŻYCZENIA I GRATULACJE.

Z satysfakcją odbieram wiadomość o promocji kolejnej książki Pana Piotra Żbikowskiego – profesora zwyczajnego Rzeszowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Osiągnięcia jakie są Pana udziałem stanowią dla mnie szczególne świadectwo współbudowania drogiego nam Rzeszowa.

Wyrażam przekonanie, że promocja ta będzie znaczącym wydarzeniem w życiu kulturalnym naszego Miasta i Regionu.

Dziękuję Państwu za trud włożony w przygotowanie tej szczególnie cennej promocji.

Pragnę przekazać jak najlepsze pozdrowienia wszystkim zaproszonym Gościom.

Przepraszam bardzo Państwa za nieobecność, ale inne, ważne obowiązki służbowe nie pozwalają mi osobiście uczestniczyć w dzisiejszej promocji książki.

Z wyrazami szacunku i poważania

Senator RP
Prezydent Miasta Rzeszowa

dr inż. Mieczysław Janowski

URZĄD MIASTA
Rynek I
PL 35-064 Rzeszów

tel. +48 (17) 622 410, 626 619
fax +48 (17) 622 641
E-mail: Rzeszow@rci.bitbank.net.pl

BIURO SENATORSKIE
ul. Targowa 1/101
PL 35-064 Rzeszów

tel. +48 (17) 852 62 60; 627 471 w. 110
fax +48 (17) 852 62 60

Warszawa, 20 czerwca 1998
 Biblioteczka podróżna. Jeden z nielicznych zachowanych w komplecie egzemplarzy serii drukowanej nakładem ojca i synów Fournier w Paryżu w latach 1801-1807.

© Copyright by Biblioteka Narodowa

Mamochy i braci, Pani Piotre,
 dziękuję serdecznie za
 przesłany mi Pana sliem
 kieszonkowy i mały Panu
 gratuluję tego osiągnięcia.
 Nie przeceniamy jeszcze
 cnoty (odebraniem płacę po
 powrocie z jedynej konferencji),
 ale już wiążę, że to bardzo
 wartościowa i cenna publikacja.

Przytulam, że mi se
 wszystkim Pana przytulam
 bardzo miła się spodobała,
 spora jest spora dyskusyjna,
 ale to też jest wielka wartość,
 bo nasz nasz zastępuje w
 stereotypach i banalności i
 wszystkim co tworzy potęgę
 tego stanu rzeczy, dziękuję i
 wszystkim miłości - jest to nasz
 świat. Myślę, że Pana kieszonkowy
 spełni również taką rolę.
 Niech Pan gratuluje i się
 dobrych, pogodnych wdechów
 ale całej Rodziny z najlepszymi
 myśłami - Teresa Kostkiewiczowa

Gratulacje od prof. dr hab. Teresy Kostkiewiczowej

27 marca 2000 r.

BISKUP RZESZOWSKI

Rzeszów,
ul. Ks. Józefa Jałowego 2, 35-010 RZESZÓW**Szanowny i Drogi Panie Profesorze**

Serdecznie gratuluję i łączę się z Szanownymi Uczestnikami uroczystej promocji książki **KLASYCYZM POSTANISŁAWOWSKI**.

Życzę gorąco asystencji Ducha Świętego w dalszej pracy naukowej i sił do realizacji twórczych zamierzeń.

Z racji wcześniej ustalonych zajęć, nie mogę uczestniczyć osobiście. Moim przedstawicielem będzie ks. Dr Andrzej Garbarz, Dyrektor Instytutu Teologicznego.

Załączam wyrazy szacunku i pozdrowienie dla Pana Profesora i Wszystkich Szanownych Uczestników spotkania.

Z serdecznym błogosławieństwem

+ *Wacław Józef*

*Prof. nauk humanistycznych
dr hab. Piotr Żbikowski
Instytut Filologii Polskiej*

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

Z okazji uroczystej promocji Pańskiej książki „Klasycyzm postanisławowski”, proszę przyjąć najlepsze życzenia: dużo zdrowia i wielu dalszych wspaniałych publikacji.

Pragnę podkreślić, że dorobek naukowy Pana Profesora stanowi chlubę Wydziału Filologicznego, dobitnie dowodząc, że dobre i cenione przez środowisko naukowe książki mogą powstawać także na „kresach” Rzeczypospolitej Polskiej.

Z wyrazami szacunku

Rzeszów, 28 marca 2000 r.

WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA
Wydział Filologiczny
35-310 Rzeszów, ul. Rejtana 16 B
tel. 624-781

DZIEKAN
Wydziału Filologicznego
[Signature]
prof. dr hab. Stanisław Ułasz

**PREZYDENT
MIASTA RZESZOWA**

Rzeszów, 28 marca 2000 r.

**Pan
Prof. nauk hum. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI
Kierownik Zakładu Literatury Staropolskiej
i Polskiego Oświecenia
Wyższej Szkoły Pedagogicznej
w Rzeszowie**

Szanowny Panie Profesorze!

Proszę przyjąć serdeczne gratulacje z okazji wydania książki :

KLASYCYZM POSTANISŁAWOWSKI.

Do gratulacji pragnę dołączyć podziękowanie. Znając dotychczasowe publikacje Pana Profesora, historyka literatury polskiej, mam ufnąć, że i tym razem będzie to praca wartościowa zarówno pod względem naukowym, jak i praktycznym.

Słowa uznania należą się także Wydawnictwu, które temat podjęło.

Jestem przekonany, że zaprezentowana pozycja przedstawiająca ten właśnie kierunek w literaturze, znajdzie szerokie uznanie wśród czytelników.

Uprzejmie dziękując za zaproszenie na dzisiejsze spotkanie promocyjne pragnę przekazać jak najlepsze pozdrowienia wszystkim zaproszonym Gościom: Panu Dyrektorowi Instytutu Filologii Polskiej WSP - prof. dr hab. Zbigniewowi Andresowi, Panu Prorektorowi ds. Nauki WSP – prof. dr hab. Tadeuszowi Lułkowi, Panu prof. dr hab. Wiesławowi Puszowi z Uniwersytetu Łódzkiego.

Z wyrazami szacunku i poważania

Prezydent Miasta Rzeszowa

Dr inż. Andrzej SZLACHTA

SENATOR
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Mieczysław JANOWSKI

Warszawa, 28 marca 2000 r.

*„Ucz się ojców twych języka,
On myśli każdą wydać zdolny...
Gnie się, dźwięczy, grzmi, przenika,
Jasny, śmiały, bo jest wolny.”
(Jan N. Kamiński)*

Pan
Prof. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI
Wyższa Szkoła Pedagogiczna
w Rzeszowie

Szanowny Panie PROFESORZE,

Uprzejmie dziękuję za zaproszenie na

promocję
kolejnej Pańskiej książki:

„KLASYCYZM POSTANISŁAWOWSKI”,

która odbywa się dziś w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie.

Gratuluje tego osiągnięcia, które odbieram jako przykład współbudowania sfery ducha w naszym Mieście i Regionie. Cieszę tym bardziej, że są to sukcesy Laureata Nagrody Miasta Rzeszowa, przyznanej Panu, Panie Profesorze, za całokształt działalności naukowej.

Instytutowi Filologii Polskiej oraz Bibliotece Głównej WSP, a także Państwowemu Wydawnictwu Naukowemu i Księgarni „Libra” dziękuję za zorganizowanie tej promocji, która – jak ufam – będzie znaczącym wydarzeniem kulturalnym i naukowym nie tylko w Rzeszowie.

Pozdrawiam najpiękniej Pana i wszystkich Gości, przepraszając że – ze względu na inne obowiązki parlamentarne – nie mogę być dziś pośród Państwa. Żałuję.

Z serdecznym uszanowaniem

Przewodniczący
Senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego
i Administracji Państwowej

Dr Mieczysław Janowski

**PREZYDENT
MIASTA RZESZOWA**

Rzeszów, 29 marca 2001 r.

**Pan
Prof. nauk hum. Piotr ŻBIKOWSKI
Wyższa Szkoła Pedagogiczna
Rzeszów**

**Pan
Dr Marek NALEPA
Wyższa Szkoła Pedagogiczna
Rzeszów**

Z wielką przyjemnością przyjąłem zaproszenie na promocję

poematu Kajetana Koźmiana

ZIEMIAŃSTWO POLSKIE

Rękopiśmienna wersja poematu w pięciu pieśniach.

Wielce doceniam fakt, iż prezentowany poemat został odkryty i opracowany przez naukowców związanych z naszym miastem. Jestem przekonany, że jest to powód do dumy nie tylko dla Panów oraz rzeszowskiego środowiska akademickiego, lecz również dla wszystkich mieszkańców Rzeszowa. Wszak odkrycia naukowe, zwłaszcza te związane z dziedzictwem kulturowym, są najlepszą formą promocji zarówno miasta, uczelni, jak i własnego dorobku naukowego.

Serdecznie gratuluję obu Panom oraz wszystkim Osobom, których praca przyczyniła się do odniesienia tego wielkiego sukcesu. Przedstawienie czytelnikom oraz badaczom literatury polskiej dzieła, które wywarło niebagatelny wpływ na jej rozwój jest doniosłym wydarzeniem nie tylko dla rzeszowskiej społeczności akademickiej. Życzę kolejnych, równie wielkich sukcesów zarówno w życiu zawodowym, jak i osobistym.

Dziękuję wszystkim Organizatorom oraz Osobom odpowiedzialnym za przygotowanie dzisiejszej Uroczystości. Serdecznie pozdrawiam również Szanownych Gości, przede wszystkim Pana prof. nauk hum. Wacława Waleckiego – Dyrektora Wydawnictwa „Collegium Columbinum” w Krakowie. Mam nadzieję, iż wydanie oraz sama uroczystość promocji *Ziemiaństwa Polskiego* staną się zaczynem do umocnienia owocnej współpracy pomiędzy środowiskami akademickimi Rzeszowa i Krakowa. Serdecznie tego Państwu życzę.

Z poważaniem

Prezydent Miasta Rzeszowa

[Podpis]
Dr inż. Andrzej SZLACHTA

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
PRZEWODNICZĄCY
SENACKIEJ KOMISJI
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
I ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ**

Warszawa, 29 marca 2001 r.

**Pan
Prof. nauk hum. Wacław WALECKI
Dyrektor Wydawnictwa
„Collegium Columbinum”
w Krakowie**

**Pan
Mgr Stanisław DUDZIŃSKI
Dyrektor Wydawnictwa
Wyższej Szkoły Pedagogicznej
w Rzeszowie**

**Państwo
Ewa i Zbigniew ŚLIWOWIE
Księgarnia Akademicka „Libra”
w Rzeszowie**

Szanowni PAŃSTWO,

Dziękuję uprzejmie za skierowane pod moim adresem zaproszenie na promocję poematu

**Kajetana Koźmiana
ZIEMIAŃSTWO POLSKIE.**

Nie co dzień dowiadujemy się o odkryciu nieznanego rękopisu dzieła literackiego, czy też jego fragmentu. Serdecznie więc gratuluję Panu Prof. nauk hum. Piotrowi ZBIKOWSKIEMU.

Żałuję bardzo, że – ze względu na trwające obecnie posiedzenie Senatu – nie mogę być obecny pośród Państwa. Prosząc o wybaczenie,

składam
wyrazy szacunku i poważania.

Mieczysław Janowski

Senator RP

PROREKTOR

ds. organizacji i rozwoju

Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie

35-959 Rzeszów, ul. Rejtana 16C, skr. poczt. 155, tel. 852 21 01, faks 852 20 44
e-mail: furmanek@univ. rzeszow.pl

Rzeszów, 29 marca 2001 r.

**Wielce Szanowny
Pan Prof. zw. dr hab.
Piotr Żbikowski**

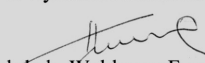
Serdecznie dziękuję organizatorom za zaproszenie na uroczystą promocję odnalezionego i opracowanego przez Pana Prof. zw. dr hab. Piotra Żbikowskiego poematu Kajetana Koźmiana *Ziemiaństwo polskie. Rękopiśmienna wersja poematu w pięciu pieśniach*.

Z uwagi na wcześniej zaplanowane spotkanie nie mogę osobiście uczestniczyć w tym znaczącym dla życia naszej Uczelni oraz całej społeczności akademickiej Rzeszowa wydarzeniu.

Pragnę Pana Profesora i wszystkich zebranych poinformować, że w dniu 16 marca b. r. z trybuny Sejmu RP Pani Poseł Ewa Sikorska – Treła w bardzo miłych słowach mówiła o osiągnięciach badawczych Pana Profesora Żbikowskiego.

Serdecznie gratuluję Panu Profesorowi dotychczasowych osiągnięć, składam życzenia dalszych sukcesów w pracy badawczej oraz wszystkiego najlepszego w życiu osobistym.

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. Waldemar Furmanek
Prorektor

Wicemarszałek Stanisław Zając: Dziękuję panu posłowi. Proszę o zabranie głosu panią poseł Ewę Sikorską-Trelę z Akcji Wyborczej Solidarność i wygłoszenie oświadczenia.

Posel Ewa Sikorska-Trela:

Panie Marszałku! Panie i Panowie Posłowie! Również panie rektorze Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie! W rejonie podkarpackim uczelnia humanistyczna, uniwersytet, jest niezwykle potrzebna. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie od prawie 30 lat przygotowywała się i czyniła usilne starania, by uzyskać status uniwersytetu.

Gorąco popieram projekt ustawy o utworzeniu Uniwersytetu Podkarpackiego w Rzeszowie jako jeden z posłów wnioskodawców tegoż projektu. Znam ogromne zaangażowanie całego środowiska akademickiego WSP w Rzeszowie w sprawę powołania uniwersytetu. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie ma wielu wybitnych, wielkich humanistów, jak chociażby historyk literatury pan prof. Piotr Żbikowski, odkrywca nieznanych dotąd tekstów więziennych księdza podkanderzego Hugona Kołtąją, twórcy Konstytucji 3-go maja.

Już dziś Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie jest płaszczyzną porozumienia Polaków z narodami Europy Wschodniej - Ukrainami, Białorusinami, i odgrywa ogromną niezwykle pozytywną rolę w dialogu narodów. Tym bardziej uniwersytet w Rzeszowie spełnianie roli pomostu narodów będzie kontynuować. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie posiada od paru lat studium dla cudzoziemców Polonus, gdzie młodzież polonijna jest nauczana nie tylko języka polskiego, ale także historii, kultury, tego, czym jest tożsamość naszego narodu.

Mam nadzieję, panie marszałku, iż marzenia środowiska akademickiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie oraz marzenia bardzo zakotwiczonej we wszystkim, co Polskę stanowi, całej ludności Podkarpacia zostaną spełnione.

Jako poseł członek sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, do której projekt ustawy o utworzeniu Uniwersytetu Podkarpackiego w Rzeszowie został skierowany, deklaruje, iż dołoży wszelkich starań, by prace nad projektem ustawy szybko zostały zakończone. Wierzę, iż wkrótce Sejm wolnej III Rzeczypospolitej powoła do życia Uniwersytet Podkarpacki. Dziękuję. (Oklaski)

BISKUP RZESZOWSKI

Rzeszów, 29 marca 2001 r.
ul. Ks. Józefa Jałowego 2, 35-010 RZESZÓW

Szanowny Pan
Prof. nauk hum. PIOTR ŻBIKOWSKI
RZESZÓW

Szanowny Panie Profesorze

Gratuluje kolejnego dzieła w twórczej pracy naukowej - dokonanego odkrycia i opracowania wspólnie z Panem Dr Markiem Nalepą poematu Kajetana Koźmiana ZIEMIAŃSTWO POLSKIE.

Serdecznie życzę Panu Profesorowi oraz Panu Doktorowi, by Ich pracą naukową, zwłaszcza tym dziełem "nagrodzony" był Poeta, oraz by przyczyniali się do ubogacania dziedzictwa kultury i literatury polskiej.

Załączam serdeczne pozdrowienie i wyrazy szacunku dla Szanownych Uczestników uroczystej Promocji.

Z błogosławieństwem

+ *Karimiec Górný*

Warszawa, 22.08.2007

Foundation
for Polish Science
PUBLIC BENEFIT ORGANIZATION

Szanowny Panie Profesorze,

Dziękuję Panu Profesorowi za list z 20.08.2007.

Przed wszystkim gratuluję kolejnej znakomitej książki, która – jak wszystkie poprzednie książki pana Profesora – jest dla mnie źródłem wiedzy o tej niezwyklej (i zasadniczej dla naszych dziejów) epoce oraz wielu podniet intelektualnych.

Professor
Włodzimierz Bolecki, Ph.D.
Deputy President

Dziękuję też za słowa uznania dla Koordynatorki programu, p. Elżbiety Boulangé-Niwińskiej oraz zespołu redakcyjnego WUWr.

Z największą przyjemnością przekazę im słowa uznania od Pana Profesora.

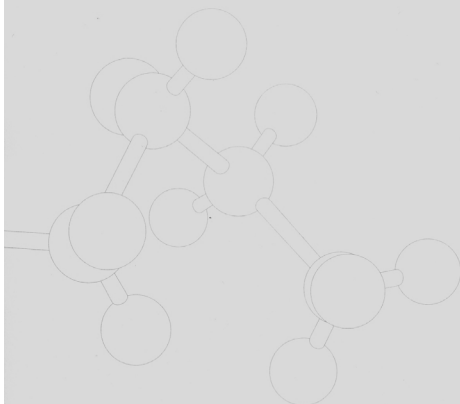
Życzę Panu Profesorowi kolejnych świetnych publikacji i łącznie wyrazy głębokiego szacunku

Włodzimierz Bolecki

Grażyny 11, 02-548 Warszawa

(+48 22) 845 95 00, fax: (+48 22) 845 95 05

fnp@fnp.org.pl, www.fnp.eu

Rzeszów, 04 12 2007 r.

Szanowny Pan
Prof. Nauk hum. Dr hab.
Piotr Żbikowski
Uniwersytet Rzeszowski

Szanowny Panie Profesorze,

Serdecznie dziękuję za zaproszenie na promocję Pańskiej książki: „W pierwszych latach Narodowej niewoli .Schyłek Polskiego Oświecenia i zwiastuny Romantyzmu”. Temat bardzo ciekawy, również z punktu teologicznego, gdyż przekwitało wówczas apogeum kultu rozumu a rodziła się epoka , która patrzyła na człowieka i Boga w szerszej perspektywie.

Proszę przyjąć serdeczne gratulacje z okazji opracowania i wydania kolejnego dzieła ubogacającego polską kulturę i naukę humanistyczną. Równocześnie przepraszam za moją nieobecność. Sprawily to , wcześniej przyjęte zobowiązania .

Łączę wyrazy szacunku i serdecznie kłaniam się wszystkim Uczestnikom tego święta. Szczęść Boże!

+ E. Biskup
Biskup

PARLEMENT EUROPEJSKI

DR MIECZYSLAW JANOWSKI
POSEŁ DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Bruksela, 5 grudnia 2007 r.

Szanowny Pan
Prof. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI
Uniwersytet Rzeszowski

Wielce Szanowny Panie PROFESORZE,

Pragnę serdecznie pogratulować Panu - opublikowanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego - książki pt.:

W PIERWSZYCH LATACH NARODOWEJ NIEWOLI.
SCHYLEK POLSKIEGO OŚWIECENIA
I ZWIASTUNY ROMANTYZMU,

która ukazała się w serii: *Monografie na Rzecz Nauki Polskiej*.

Życzę najpiękniej dobrego, ciepłego przyjęcia owoców naukowego i literackiego trudu. Niechaj to uznanie, które w pełni podzielam, będzie dla Pana, Panie Profesorze, zachętą i uskrzydleniem do dalszych wysiłków i badań naszej narodowej historii, w tym szczególnie historii ojczystej literatury.

Dziękując za skierowane pod mym adresem zaproszenie na dzisiejszą promocję, pragnę przeprosić, że – ze względu na moje obowiązki w Parlamencie Europejskim – nie mogę być obecną na Uniwersytecie.

Wszystkim Państwu - Organizatorom i Gościom - życzę interesującej dyskusji.

Z wyrazami głębokiego uszanowania

ul. Chopina 1/407
PL-35 055 **RZESZÓW**
Tel. (+48 17) 852 87 04
Tel./Fax (+48 17) 852 62 60
senator@janowski.rzeszow.pl

60, Rue Wiertz
B-1047 **BRUXELLES**
ASP 04 F155
Tel. (+32 2) 284 52 63
Fax (+32 2) 284 92 63
mieczyslaw.janowski@europarl.europa.eu

Allée du Printemps, BP 10024/F
F-67 070 **STRASBOURG**
LOW T13 025
Tel. (+33 38) 817 52 63
Fax (+33 38) 817 92 63

Wstawaj! Czas na zabawę i psikusy!

Potwornie nudno jest gdy śpisz!

A może chciałbyś dwa całusy?

Jeszcze serdeczne gratulacje
i serce miłego podziękuję, że tyle lat
tworzysz i to jeszcze ja!!!

To wszystko pięknie
lubię bardzo

drogi Panie Piotrze,

dotychczas do historycznej Pańskiej encyklopedii składam serdeczne gratulacje i najlepsze życzenia. Tak się dzieje, że od blisko 50 lat jestem bliźniem lub dalszym świadkiem Pańskiego życia, jego komplikacji, przełomów, a od drugiego już czasu - zwycięstw. Ładne były te, od pierwszego roku Pańskich studiów w KULu, myślenie o Panu jako o kimś bliskim. Ciężko nie, że zachował Pan się z naszym środowiskiem. Byłoby dobrze jak dotychczas, dalszych prac naukowych oraz ludzkich zwycięstw i zwycięstw. Gratulacje! Gratulacje!

A. Szwed

Lublin, 28.05.1997

WOJEWODA RZESZOWSKI

Pan

Prof. dr hab. Piotr Żbikowski

Szanowny Panie Profesorze

Proszę o przyjęcie najlepszych życzeń i gratulacji z okazji pięknego Jubileuszu 40-lecia Pana pracy naukowej.

Jesteśmy pełni uznania dla Pana zasług dla nauki polskiej jako wybitnego znawcy i badacza literatury polskiego Oświecenia, za żywą i twórczą obecność w życiu naukowym i kulturalnym nie tylko swojej macierzystej Uczelni, ale także Rzeszowa, województwa i regionu.

Nie mogąc osobiście uczestniczyć w dzisiejszej Uroczystości, pragnę tą drogą przekazać Panu, Panie Profesorze, najlepsze życzenia wielu dalszych, równie pięknie zapisanych kari w przyszłej aktywności naukowej i dydaktycznej.

Z wyrazami szacunku

Krzysztof Jankowski

Rzeszów, 28 maja 1997 r.

PREZYDENT
RZESZOWA

Rzeszów, 28 maja 1997 r.

Pan
Prof. dr hab. Piotr ŻBIKOWSKI
Wyższa Szkoła Pedagogiczna
w Rzeszowie

Wielce Szanowny Panie PROFESORZE !

Radością wielką jest przeżywać radość innych. Cieszę się zatem ogromnie z pięknego

JUBILEUSZU **40-lecia**

Pańskiej pracy naukowej i dydaktycznej.

Proszę przyjąć najlepsze gratulacje i wyrazy podziękowań za te owoce, które przyniosła **Pana** działalność na polu nauki oraz przekazywania wiedzy. Niejednokrotnie miałem już honor wyrazić moje uznanie dla **Pana** osiągnięć. Uczyniliśmy to także poprzez Nagrodę Miasta Rzeszowa.

Życzę **Panu, Szanowny Panie Profesorze**, jako **Mistrzowi**, kolejnych lat satysfakcji z odkrywania nowych obszarów w nauce i kolejnych lat radości z faktu wzrastania **Pańskich** uczniów. Wyrażam przekonanie, iż przez długie, długie lata będzie mógł **Pan** służyć swym talentem, wiedzą, pracowitością i prawością charakteru naszemu Miastu i naszej Ojczyźnie.

Trudno jest zawrzeć treść życzeń w zwięzłej formie. Myślę jednak, że dwa słowa wyrażą je najpełniej:

SZCZĘŚĆ BOŻE !

Z serdecznym uszanowaniem

PREZYDENT RZESZOWA

Dr inż. Mieczysław JANOWSKI

REKTOR
WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ
W RZESZOWIE

35-959 Rzeszów, ul. Rejtana 16c, skryt. poczt. 155, tel. 522-100, telefax 522-044

Sz. Pan
Profesor dr hab. Piotr Żbikowski

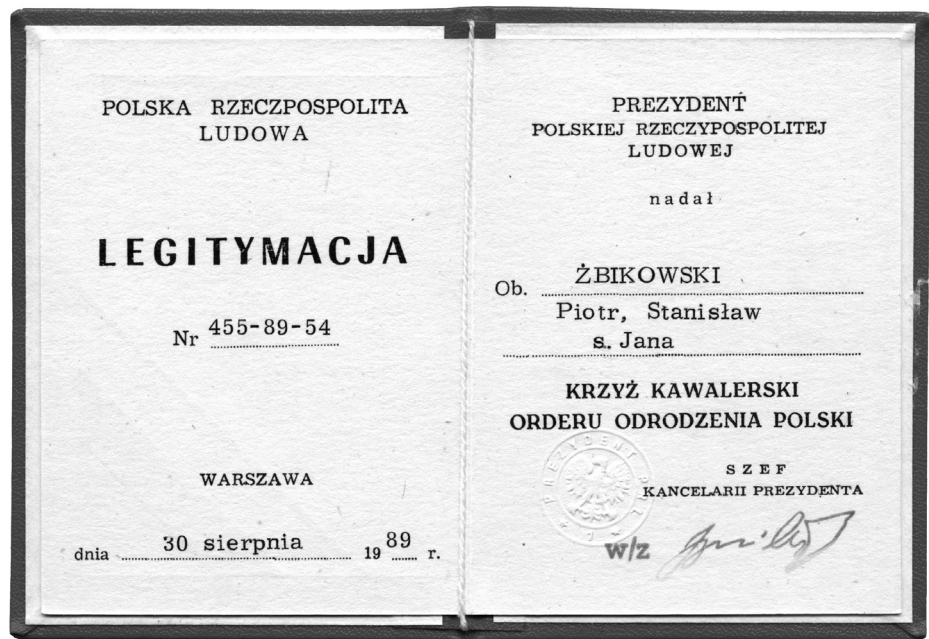
Szanowny Jubilacie !

W szczególnym momencie pracy zawodowej składam Panu-Profesorze wyrazy uznania i szacunku. Jestem pełen podziwu dla wybranej drogi zawodowej, która talent i mądrość łączy z pracowitością, konsekwencją i odwagą. Ze szczególnym uznaniem odnoszę się do bardzo bogatego dorobku naukowego Pana Profesora. Cenię także znane mi inicjatywy i starania na rzecz rozwoju polonistyki w Wyższej Szkole Pedagogicznej. Perfekcyjna znajomość zagadnień i wiedza czynią z Pana Profesora wspaniałego dydaktyka, naśladowanego przez współpracowników. Doceniam także Pana zaangażowanie w rozwój studenckiego ruchu naukowego oraz opiekę nad młodymi pracownikami nauki. Podziwiam wszechstronną działalność publicystyczną, duży wysiłek i starania, które zaowocowały wartościowymi publikacjami książkowymi.

Szanowny Profesorze! Przekazuję Panu - w imieniu naszej społeczności akademickiej - szczerze i serdeczne życzenia dalszych jeszcze wielu lat zawodowej aktywności. Dziś do tych serdecznych życzeń najlepszego zdrowia i samej tylko pomyślności, które zewsząd do Pana Profesora docierają, pozwalam sobie dołączyć jeszcze jedno. Niech nam Pańska mądrość, dobroć i odwaga towarzyszą długo.

Rzeszów, 28 maja 1997 r.

Prof.dr hab. Włodzimierz Bonusiak
 Rektor

POLSKA RZECZPOSPOLITA
LUDOWA

LEGITYMACJA

Nr 2083-78-158

WARSZAWA

dn. 13 września 1978 r.

UCHWAŁĄ RADY PAŃSTWA

odznaczony/a został/a
za dwudziestoletnią nienaganną
pracę pedagogiczną

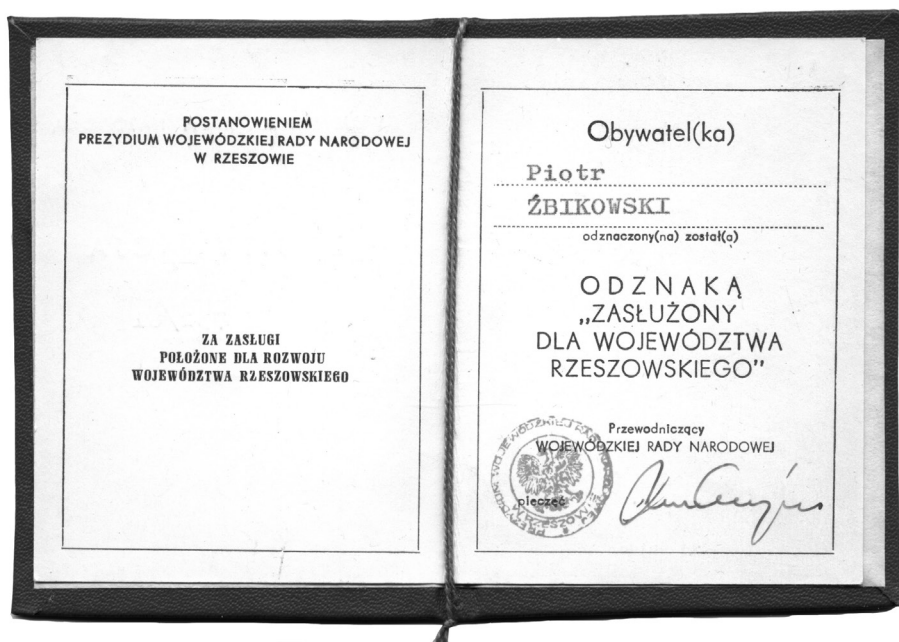
Ob. ŻBIKOWSKI

Piotr s. Jana

ZŁOTYM
KRZYŻEM ZASŁUGI

PRZEWODNICZĄCY
RADY PAŃSTWA

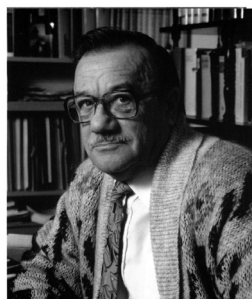
RADA MIASTA RZESZOWA
PREZYDENT MIASTA RZESZOWA
mają zaszczyt zaprosić

NA UROCZYSTOŚĆ WRĘCZENIA
NAGRÓD
MIASTA RZESZOWA
ZA ROK 1994
w dziedzinie

KULTURY I SZTUKI
NAUKI I TECHNIKI
NAGRÓD LITERACKICH
MIASTA RZESZOWA

24 stycznia 1995 r.
godz. 14.00
Sala kameralna
Państwowej Filharmonii
im. Artura Malawskiego
Rzeszów, ul. Szopena 30

W części artystycznej
RECITAL
ZDZISŁAWY SOŚNICKIEJ

prof. dr hab. nauk hum.
PIOTR ŻBIKOWSKI

Pracownik naukowy Instytutu Filologii Polskiej
Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie.

Po ukończeniu studiów w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim rozpoczął pracę najpierw w Katedrze Literatury Polskiej UMCS, a potem w 1966 r. w WSP, gdzie pracuje do chwili obecnej.

Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskał w 1972 r. w Uniwersytecie Warszawskim, a doktora habilitowanego w Instytucie Badań Literackich PAN w 1978 r. W październiku 1990 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadał mu tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych.

W swojej dotychczasowej pracy naukowej opublikował ponad sto rozpraw i artykułów oraz 9 książek promowanych przez wydawnictwa warszawskie, wrocławskie, lubelskie i rzeszowskie.

W 1994 r. za dwutomową monografię poezji więziennych Ks. podkancierzego Hugo Kołłątaja otrzymał list gratulacyjny od Papieża – Jana Pawła II.

Aktualnie w druku znajduje się obszerne kompendium pn. "Wśród starych i nowych lektur szkolnych", liczące ponad 800 stron druku i zalecane przez Ministra Edukacji Narodowej do użytku szkolnego.

Jako pedagog, podczas blisko trzydziestoletniej pracy w rzeszowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej wypromował ponad dwustu magistrów filologii polskiej, którzy wydawnie zasiliли kadrę nauczycielską nie tylko województwa rzeszowskiego ale i całego naszego regionu.

**REKTOR I SENAT
WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ
W RZESZOWIE**

przyznaje

DOC.DR HAB.PIOTR ŻBIKOWSKI

MEDAL ZA ZASŁUGI

dla

**WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ
w Rzeszowie**

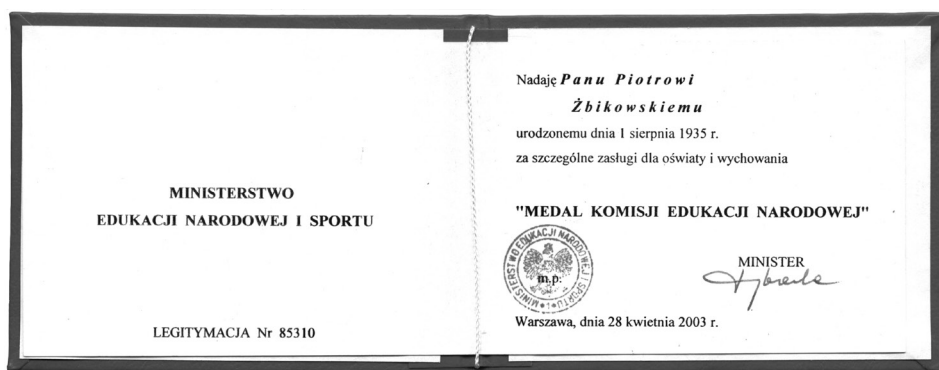
REKTOR

Prof. dr hab. Marian Bobran

4.10.1989 R

Rzeszów, dnia

Stausowy i Ładzi Panie Piotre!

Recenzję Pańską przeczytałem z dużą przyjemnością, bo i dobrze napisana po polsku, i z emocją, świadcząca, że opinuję nie tylko, ale i literaturę polskiego Oświecenia, ale jest jej niewątpliwym lubownikiem.

Wstęp o Steinitacie Augustie wzmógł mnie z wielką ochotą i celnością oceny humanistycznego stosunku autora Oświecenia i sentymentalizmu do króla-filozofa i w ogóle do jego myślicieli jak i rozmyślanych postaw.

W tej okazji bogactwo spostrzeżeń: literatura długiej polowy XVIII wieku różni się „mucha” od 1750 roku; już w XVI wieku „Pamiętnik literacki” ogłosił dwie publikacje oświeceniowe.

W związku z nadchodzącymi świętami proszę przysłać najlepsze wyrażenia witulijne i nowotoczne.

Na koniec gorąco dziękuję i za polecenie mojego dzieła redaktorowi z niemi ożegaj się i za przysłanie mi kilku egzemplarzy recenzji.

- Roman Chalet

Warszawa 22 VII 1871.

Dragi Piotre!

Gratuluję Ci ze nowy owoc Twojej uciążliwej pracy. Focemna książka o przedmowy-
wym literaturze może być oczywiście
lekturą, podaniem (jak sturwie zawieszka)
ale nie ulega wątpliwości, że czyta ją będą
prócz wszystkich w gabinecie i bibliote-
cznej czyż badawcy literatury, naukowcy
akademicki i studenci, jako istotne przed-
ziewanie i dopowiedzenie swojej książki. Toż
Pietraszki; toż jest bowiem pas excellence
uczuca.

Serdecznie gratuluje Ci tej pozycji wybitnej-
cej, będzie ona mocnym gruntem mostu
po którym przejdiesz sucha, mogą do profe-
sury przez swoją dumę i życie.

Bardzo nam Ciebie brakuje na
ostatnim zespole naukowym Państwu
Oświecenia w Warszawie w polowie mojej;
wówczas jako dyktanta po rekracie
dr. Barbary Jachowicz z Lublina o f. k.
złku. Gdybyś przyjechał, wysłuchałbyś
nawet mojej głośnej o legendzie Rej-
tanowskiej w Państwie. Był to
fragment wieloletniej rozprawy dawno
już obiecał prof. Bogdanowi Polakowskiemu
do specjalnego, trzeciego tegorocznego zeszycu
"Pamiętnika Literackiego", który wypisze
na światło jeszcze b. z obywateli
150 rocznicy powstania epopei.

Chyba bym się wybrał z tym odkryciem
i do Was do Wrocławia razem po wakacjach,
o ile byś jeszcze jeszcze rozważał ten-
to polonistykę w WSP. Czyli nie wiesz,
że obaj musimy się z zamiarem przeprowadzić
do domu, by to prawda?

Okecie pracuje nad mównicami miastem
powstańcy zwinia słomczastego,
które trafiły do moich rąk z prywatnego
schowku (w autografie) cudownym zbiegiem
okoliczności.

Ostatnio przebywał u nas we Wrocławiu
prof. Sante Gacciotti, dyktator Sierotyli
na uniwersytecie w Pizie, mój 30-letni
przyjaciel. Klimowicz wydzaje w BN w jego
opracowaniu tamże przejeżdżał przez BN,
dlaż gość z słonecznego kraju miał pełną
spektakl, m. in. holono, m. in. polski 50 lat
w szpetelu, odjechał do ojczyzny wie Włosze-
wa z nogą w gipsie. Oparowatem m. in.
m. in. Troj ostatnia książka, m. in. czer-
plon bez dedykacji, która udało mi się
nie być jawną w moim w książce naprzeciwko
bramy uniwersyteckiej w Warszawie.

Ostatnia seria ośmiennastomiejowa
organizacji Kucharskich w listopadzie 61
w Warszawie; będzie ona (seria nie Kuchars-
kich) pełnowartościowym wizerunkiem na li-
teraturę ośmiennastomiejową. To znaczy 18 do
Wrocławia dopiero na tydzień 1985. Przy-
gotuj mi, proszę, raport na ten czas; jeśli
dawniej jej nie miałem, przyjemności sta-
chodź swego mocno podjętego

Przepraszam, Pisto! Pisto! Pisto!
Kucharskiej całej oszczędzi.

Roman

Wrocław, 27 czerwca 1984.

Lublin, 16 III 1990.

Фото В. Пилип'юка.

Пам'ятник А. Міцкевичу на площі Міцкевича.

Скульптори М. Парашук, А. Попель.

Памятник А. Мицкевичу на площади Мицкевича.

Скульпторы М. Парашук, А. Попель.

Drogi i Szanowny Panie Profesorze,

dziękuję za notatki i cenną niepodważalną w postaci zbioru studiów „Pod znakiem kluczem”. Nie orientowałem się, że ma Pan już za sobą tyle niezwykłych mi teluszków. Gratuluje! I cieszę się z perspektywą interesującej lektury! Z perspektywą — na razie. Bo prawie cały mój czas „roboczy” zajmuje teraz filologiczno-edytorskie opracowanie „albumu chłopskiego”. Zmudna to, drobiazgową, ale niezbędny nawet państwu praca. Starczy jej na pół roku — co najmniej.

Pozdrawiam i pozdrawiam Pani i Ciesze.

Pani jeszcze raz dziękuję za tom studiów, przysyłając jednocześnie życzenia dalszych owoców pracy nad pięknym dziełem —

Bies Zgorzelek

Szanowni Panu Profesorowi
 oraz wszystkim pracownikom naukowym i studentom
 polonistyki w Rzeszowie za zyczenia przystane mi
 z okazji rocznicy krakowskiej w dn. 20 maja 1993r.

Proszę przyjąć wyrazy szacunku - wraz z życzeniami
 pomyślności naukowej i osobistej -

Z poważaniem
 Zdzisław

Lublin, 24 maja 1993.

Szanowny i Drogi Panie Piotrze,

dziękuję za oba tomy Kotłajowskie! Pierwszy - „Serce wizerenne” przede wszystkim do-
kładnie - z dużym respektem dla wartości dociekam Pana, jak też dla
umiejętnej interpretacji poezji wizerennych Karola Dickensa. Drugi tom - ze względu na interesujące a mniej mi znane tło histo-
ryczne - odłożyłem do późniejszej i dokładniejszej lektury. Z po-
dobnego przeglądu zainteresowałem się, że zawiera wiele niezna-
nych mi szczegółów z okresu rękopisów Kościuszkowskiej, zaczerpniętych
z bogatego zespołu źródeł i opracowań historycznych, toteż z lek-
tury tego tomu obieram sobie wiele pożytku.

Obie książki, staran-
nie wydane (a drugi - przyozdobiony ponadto kilkunastu mało zna-
nymi ilustracjami) przyjemnie jest wziąć do ręki - ze świadomości-
cią, przy tym, że staje się oto długo oczekiwane zaobserwowanie
literackim pracom Kotłajowa dla kultury polskiego literackiego
w pełniejszym niż dotychczas zakresie. Gratuluję osiągnięcia,
które dla wiedzy o spuściźnie literackiej Kotłajowa stają
się niezmiennie podstawowym opracowaniem (tędy „poetry
wizerennych”). Cieszę się, że tak znacząca poezja nauko-
wa, utrwala Pan swe miejsce wśród coraz liczniejszego gró-
na historyków literatury i literatury.

Korzystając z oka-
zji pragnę za pośrednictwem Pana przekazać jeszcze raz
podziękowanie Pani Lucynie za upominek przed-gwiazdko-

ny jeszcze, za książkę o Parzyskim - powieściopisarzu,
której lekturę musiałem - niestety - odłożyć na czas późniejs-
zy, gdy wolny już będę od zobowiązań edytorskich wo-
bec "rocznicowej" edycji Mielkiewicza. Z opinii, które o
niej uzyskałem ze środowiska toruńskiego, będzie to dla
mnie lektura wielce pożyteczna.

Wobec zbliżających się
Świąt Wielkanocnych miło mi przesłać całej Rodzinie
Państwa serdeczne pozdrowienia oraz z życzeniami
radosnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego -

Bres. Zgurski

Lublin, 18 III 1994

P.S. Już po napisaniu listu dowiedziałem się, że w
najbliższym czasie będzie Pan w Lublinie - ślad - proś-
ba: jeśli będzie Pan trochę czasu, proszę o telefon do
mnie (20868). Z góry dziękuję -

B.Z.

Jstarnowski
90248 Ł.
ul. POW 29/13

Ł., dn. 21 IV 1998 r.

Drogi Panie Piotrze,

Wznowięcie Pana. Po raz pierwszy otrzymałem „drukowane”
dedykację, i to w tak niezwykłej formie. Przecież ja dla Pana
byłem chyba tylko „mambo” (chociaż na I r.), dzięki za dobrą Pioskę.
Ciesze się oczywiście każdej nową formą Pioski.

Łaskawie o Pana Lucy i o Pana

zob. Tymczasem ston renderingie iustam,
 letaniam sie Matrone i prachianam Córke
 Patrycja

A. Dami

Lublin 20.07.1989

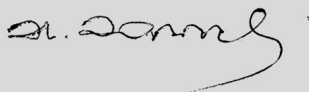
P. 5. Przygotowanie now autokaz i odpowiedzi,
 ogólnie do Silva.

Drogi Panie Piotrze,

dzięki za udział w „jubileuszowym” zeszycie „Roczników Humanistycznych”. Ucieszyła mnie obecność Pana wśród osób, które ofiarowały mi swoje teksty. Znajomość nasza trwa już przecież blisko pół wieku, a doskonale pamiętam jej początki, gdy Pan rozpoczął studia, a ja – pracę w KUL-u.

Z okazji zbliżających się Świąt Paschalnych życzę Panu, Małżonce i Patrycji wszystkiego tego, co zbliża do ludzi i Boga.

27 marca 1999

Drogiu Sanktore -

gorąco dziękuję za gratulacje z powodu mojego
doktoratu honorowego, za piękne słowa, o przede-
wszystkiem za obecność Was Obojga na uroczys-
tości w Warszawie. Jestem Wam i Państwu serce-
nie wdzięczny. Kana smutniejszy, Piłtore, którego
z czasem stała się przyjemniejszą, trochę już prawie
nieświeżym lat!

Życzę całej Waszej Rodzinie dobrego powodzenia nad-
chodzących Świąt - w duchu wdzięczności Bogu-
sławie przedmówcom najserdeczniej

Stefan

Bole Samochodzie
2009

Mistrzowie naukowii Piotra Źbikowskiego

prof. Jerzy Starnawski

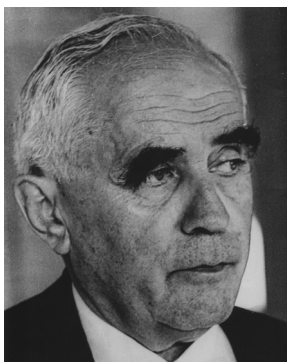
prof. Czesław Zgorzelski

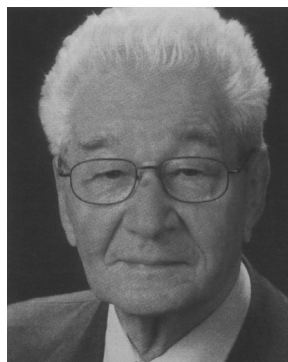
prof. Irena Sławińska

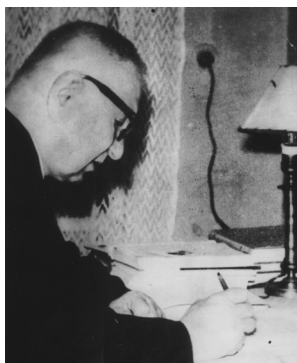
prof. Stanisław Pigoń

prof. Kazimierz Wyka

prof. Stefan Sawicki

**prof. Juliusz Nowak-Dłużewski,
promotor pracy doktorskiej Piotra Źbikowskiego**

Pierwsza sesja naukowa Piotra Żbikowskiego w rzeszowskiej WSP

Lucyna i Piotr Żbikowski – pierwsze lata w Rzeszowie

Piotr Żbikowski w gronie oświeceniowców IBL PAN. Od lewej stoją: †Janusz Maciejewski, †Piotr Żbikowski, Jerzy Jackl, Wiesław Puszczyński, Jerzy Snopek, †Edmund Rabowicz, †Roman Kaleta, †Józef Szczepaniec, †Krystyna Ruszajowa, N.N., †Roman Sobol, Andrzej Guzek, Zdzisław M. Zachmacz. Siedzą: Gertruda Wichary, †Zofia Wołoszyńska, Elżbieta Aleksandrowska, Teresa Kostkiewiczowa, †Zofia Sinko, †Halina Stankowska, Maria Rutkowska, †Janina Pawłowiczowa, N.N., Bożena Garszczyńska

Po egzaminie magisterskim

Inscenizacja komedii Aleksandra Fredry. Wyk. studenci I roku filologii polskiej
na wykładzie prof. dr. hab. Piotra Żbikowskiego

Ołomuniec – wykład na sławistyce Uniwersytetu w Ołomuńcu

Na dziedzińcu twierdzy w Ołomuńcu.

Od lewej: prof. Fila, N.N., prof. Maria Sabotkova, prof. Piotr Żbikowski

W poszukiwaniu śladów ks. podkanclerzego Hugona Kołłątaja w twierdzy w Ołomuńcu

Jubileusz naukowy. Od lewej: ks. dr Jerzy Buczek, prof. dr hab. Kazimierz Ożóg, rektor prof. dr hab. Włodzimierz Bonusiak, prof. dr hab. Stanisław Uliasz, dr Lucyna Żbikowska, jubilat prof. dr hab. Piotr Żbikowski, biskup rzeszowski Kazimierz Górny, prezydent m. Rzeszowa dr Mieczysław Janowski, wiceprezydent m. Rzeszowa Józef Górny, ks. dr Andrzej Garbarz

Gratulacje od kwestor uczelni Bogumiły Zajac

Promocja *Ziemiaństwa polskiego* Kajetana Koźmiana. Od lewej: prof. Wacław Walecki, prof. Piotr Żbikowski, dyr. Wydawnictwa UR Stanisław Dudziński, dr Lucyna Żbikowska

Gratulacje po promocji *Ziemiaństwa polskiego* Kajetana Koźmiana. Od lewej: prof. Wacław Walecki, prof. Piotr Żbikowski, dyr. Wydawnictwa UR Stanisław Dudziński, Ewa Domagała

Po promocji *Ziemiaństwa polskiego* Kajetana Koźmiana. Od lewej: o. Cherubin Pająk OFM, prof. Piotr Żbikowski, dr Lucyna Żbikowska, Łucja Domagała

Prof. Piotr Żbikowski w swoim gabinecie

Promocja monografii ks. Hugona Kołłątaja

Promocja monografii ks. Hugona Kołłątaja. Od prawej: Jerzy Malinowski, ks. dziekan Władysław Adolf Kowal, dr Lucyna Żbikowska, autor prof. Piotr Żbikowski

Po promocji monografii ks. Hugona Kołłątaja z red. Ireną Koc-Markowicz z Radia Rzeszów

Wręczenie Nagród Prezydenta Miasta Rzeszowa. Laureaci z prezydentem Rzeszowa dr. Mieczysławem Janowskim. Od lewej na pierwszym planie: Krystyna Świerczewska, Jan Kaznecki, Mieczysław Janowski, prof. dr hab. Piotr Żbikowski, prof. Klemens Gudel

Audycja u Ojca Świętego Jana Pawła II w Rzymie

Śp.

Prof. dr hab. Piotr Żbikowski

(1 sierpnia 1935 – 20 stycznia 2011)

Zarząd Polskiego Towarzystwa Badań nad

Wiekem Osiemnastym

z ogromnym żalem informuje, że w dniu 20

stycznia 2011 roku zmarł

Prof. dr hab. Piotr Żbikowski, Członek

Założyciel naszego Towarzystwa,

wybitny historyk literatury, badacz polskiego

oświecenia oraz wczesnego romantyzmu, przez

ponad 40 lat związany z rzeszowskim

środowiskiem

naukowym i akademickim.

Ze smutkiem przyjmujemy wiadomość,
iż 20 stycznia 2011 roku zmarł.

prof. dr hab.

Piotr Żbikowski

profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego,
wybitny znawca literatury oświeceniowej i preromantycznej,
przyjaciół i współpracownik Białostockiej Polonistyki.

pracownicy Zakładu Badań Interdyscyplinarnych i Porównawczych
„Wschód - Zachód” Instytutu Filologii Polskiej UwB

Drogiej Koleżance

dr Lucynie ŻBIKOWSKIEJ

wyrazy głębokiego współczucia z powodu śmierci

MEŻA

Śp.

Prof. dra hab. Piotra ŻBIKOWSKIEGO

we wspólnotowej modlitwie

Ruch Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie” w Rzeszowie

Rektor i Senat
oraz społeczność akademicka Uniwersytetu Rzeszowskiego
z głębokim smutkiem i żalem zawiadamiają, że 20 stycznia 2011 r.
zmarł w wieku 76 lat

Prof. dr hab. Piotr Żbikowski

Prodziekan Wydziału Filologicznego, Dyrektor Instytutu Filologii Polskiej oraz Kierownik Katedry Literatury i Języka Polskiego, Kierownik Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia byłej Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Nauczyciel akademicki od 1957 r., z Uczelnią naszą związany od 1966 r.

Dla studentów oraz współpracowników był Autorytetem i Przyjacielem,
dla wielu swoich uczniów - Mistrzem.

Rodzinie Zmarłego wyrazy głębokiego współczucia składają:
Rektor, Senat, Pracownicy i Studenci Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Człowiek odchodzi, pamięć pozostaje

Będzie nam bardzo brakowało
naszego Mistrza -

prof. zw. dra hab. **Piotra Żbikowskiego**

- wieloletniego Kierownika Zakładu Literatury Staropolskiej
i Polskiego Oświecenia, który był nie tylko wybitnym Badaczem,
ale przede wszystkim prawym Człowiekiem.

*Żonie Lucynie,
Córce Patrycji i Synowi Jarosławowi*

wyrazy szczerzego współczucia i żalu

składają

*uczniowie i pracownicy Zakładu Literatury Staropolskiej i Polskiego
Oświecenia Uniwersytetu Rzeszowskiego*

5.02.2012

Piotr Żbikowski, Białystok, 25.01.2011 - kondolencje

[Gazeta.pl](#) [Tokfm.pl](#) [Poczta](#) [Forum](#) [Blogi](#) [Wyborcza.pl](#)

Nekrologi

[Nekrologi](#) [Kondolencje](#) [Wspomnienia](#) [Pożegnania i podziękowania](#) [Znani zmarli](#) [Informacje](#)

IMIĘ I NAZWISKO: **PIOTR ŻBIKOWSKI**

REGION: Białystok

DATA EMISJI: 25.01.2011

Ze smutkiem przyjmujemy wiadomość,

iż 20 stycznia 2011 roku zmarł

prof. dr hab.

Piotr Żbikowski

profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego,

wybitny znawca literatury oświeceniowej i preromantycznej,

przyjaciel i współpracownik Białostockiej Polonistyki

*pracownicy Zakładu Badań Interdyscyplinarnych i Porównawczych
"Wschód - Zachód" Instytutu Filologii Polskiej UwB*

Dr Lucynie Żbikowskiej

wyrazy współczucia i łączności w modlitwie
z powodu śmierci Męża

prof. dr. hab. Piotra Żbikowskiego

z ufnością w Zmartwychwstanie w Chrystusie

społeczność akademicka

Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu

Pani dr

Lucynie ŻBIKOWSKIEJ

wyrazy głębokiego współczucia i żalu z powodu śmierci

MĘŻA

składają członkowie Duszpasterstwa Niewidomych w Rzeszowie.

*Dziękujemy za długoletnią służbę dla niewidomych
i mimo dzielącej nas odległości*

pozostaje Pani nadal duszą naszej organizacji

g-994

BISKUP RZESZOWSKI

1 lutego 2011 r.

Rzeszów,
ul. Ks. Józefa Jaluwego 2, 35-010 RZESZÓW

„Ja jestem zmartwychwstaniem i życiem.
Kto we Mnie wierzy, choćby i umarł,
żyć będzie. Każdy, kto żyje i wierzy we Mnie,
nie umrze na wieki”.
(J 11, 25-26)

Szanowna Pani
Prof. Lucyna ŻBIKOWSKA
Ul. 14 Pułku Piechoty 4/3
87 – 800 WŁOCŁAWEK

Szanowna i Droga Pani Profesor z Rodziną

Dotarła do nas wiadomość o śmierci śp. Profesora Piotra. Nie było informacji o pogrzebie. Łączę się z Panią i Najbliższą Rodziną w modlitwie za jego duszę. Pozostał w naszej pamięci jako Człowiek kochający naukę i jej całkowicie oddany, a przy tym bardzo skromny, kochający młodzież. Niech Miłosierny Chrystus Pan przyjmie jego duszę do domu Ojca, gdzie sam przygotował nam miejsce, a Matka Najświętsza niech prowadzi jego duszę do bram nieba.

Szanownej Pani Profesor, Córce z Rodziną i bliskiej Rodzinie, przekazuję wyrazy szacunku i serdeczne błogosławieństwo

+ Karimian Główny

Rzeszów 09.02. 2011 r.

Sz.P.

Doktor Lucyna Żbikowska

Z głębokim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o nieszczęściu jakie stało się Pani udziałem w związku z odejściem Męża. W tym trudnym czasie wspieramy Was modlitwą i przesyłamy Pani słowa współczucia i życzliwej pamięci.

*Członkowie KZ NSZZ Solidarność
Uniwersytetu Rzeszowskiego*

Jan Gosiń

Lublin, dnia 20. 01. 2011 r.

**Szanowna Pani
Lucyna Żbikowska**

Z powodu nieodżałowanej śmierci

Pana Profesora dr hab. Piotra Żbikowskiego

wybitnego humanisty, wspaniałego człowieka, znawcy polskiej i europejskiej literatury oświeceniowej i preromantycznej, autora wielu wybitnych prac cenionych w naszym środowisku, człowieka niezmiennie nam życzliwego, kondolencje i wyrazy głębokiego współczucia składa Zespół Badaczy Oświecenia i Preromantyzmu oraz pozostali pracownicy Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Nauka polska poniosła wielką stratę.

prof. dr hab. Alina Aleksandrowicz
dr hab. prof. UMCS Barbara Czwórnoś-Jadczak
dr hab. Artur Timofiejew
dr hab. Marek Kwapiszewski
dr hab. Arkadiusz Bałajewski
dr Małgorzata Chachaj
dr Katarzyna Puzio

Dyrektor Instytutu
Barbara Czwórnoś-Jadczak
dr hab. Barbara Czwórnoś-Jadczak
prof. nadzw.

Przeszów, 22 stycznia 2011r.

Droga Pani Lucyno!

Z głębokim żalem przyjąłem wiadomość o śmierci Piotra.

Stale przeszedł się wokół mnie pustka spowodowana przez odchodzenie ludzi, z którymi dzielili swoje - różnorodne - życie. Do tych ludzi dołączył Piotr...

Cóż mogę napisać, zwracając się do Pani, która była - to wiem - tak ważną osobą w jego życiu? Że będę Go pamiętał? Tak, będę, i będę Go przywołując w swej pamięci w otoczeniu ludzi mi bliskich i spraw, którymi żył (i żyje), a którym On - jakże twórczo! - poświęcił swe umiejętności. To - najbardziej mną - literatura.

Pani z pewnością najbardziej, by nawet z najbliższymi, z córką i jej dziećmi, mogła przeżyć to bardzo smutne Gwile. Gwile?...

Wierzę, i Pani to wie, że pocieszenie będzie przynosić do Pani ze ścieżki Transcendencji.

Jerzy Hecche

Lublin, 22 stycznia 2011

Pan prof. dr hab. Marek Stanisław
Dyrektor Instytutu Filologii Polskiej
Uniwersytetu Rzeszowskiego

W imieniu wszystkich pracowników Instytutu Filologii Polskiej KUL składam na ręce Pana Dyrektora szczere i serdeczne wyrazy współczucia z powodu śmierci Pana Profesora Piotra Żbikowskiego.

Profesor Piotr Żbikowski był znakomitym Uczonym i Wychowawcą młodych pokoleń polonistów. Był niekwestionowanym autorytetem w dziedzinie historii literatury polskiego Oświecenia, a szczególnie jego późnej fazy. Uznanie w środowisku naukowym przyniosły Panu Profesorowi badania i publikacje związane z pisarzem Ziemi Lubelskiej - Kajetanem Koźmianem.

Był Prof. Żbikowski blisko związany z Lublinem i naszą Uczelnią. Tu nie tylko studiował, ale pozostawił grono bliskich przyjaciół i współpracowników. Szczególnie bliskie stosunki łączyły prof. Żbikowskiego z prof. Ireną Sławińską, prof. Czesławem Zgorzelskim, prof. Stefanem Sawickim czy prof. Romanem Doktorem. Często bywał u nas z wykładami, recenzował nasze doktoraty i habilitacje.

Ostatni raz wielu z nas miało okazję spotkać się i rozmawiać z Panem Profesorem w listopadzie 2009 roku na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego z okazji doktoratu *honoris causa* dla prof. Stefana Sawickiego. Nikt z nas nie przypuszczał, że będzie to ostatnia z Nim rozmowa.

Bene Merito pax

Andrzej Tyszczyk
Dyrektor Instytutu Filologii Polskiej KUL

Śroga Jani Lincyno -
 Wierusz Andrzej Saluchowski telefonował, przekazu-
 jąc smutną wiadomość o śmierci Piotra. Obaj
 jesteśmy tym głęboko poruszeni.

Moja znajomość z Piotrem zaczęła się w roku
 1951, gdy dostarczałem go jako wyróżniającego się
 studenta polonistyki w KUL-u. Piotrek z bliska lub
 z odległości starałem się tworzyć jego wielotwarne
 życie. Lemem go na to, że umiał selachetnie
 przewyższyć trudności i niecierpliwość czasu,
 w których przetrwał mój życie.

W ostatnich latach bardzo się zbliżyliśmy, a nawet
 zaprzyjaźniliśmy. Zbliżenie to mogło dojść dzięki wspól-
 nym wspomnieniom i akceptowanym wartościom,
 zwłaszcza dzięki KUL-owi, który był stale jednogło-
 cyn i wkładem odniesienia.

Odejście Piotra jest ogromną stratą, zwłaszcza dla
 Jani, najważniejszej osoby w jego życiu, i dla Polacy;

ale też dla jego uniwersyteckich kolegów, współpracowników i przyjaciół mieszkających wreszcie dla matki, w której również silnie najęz oboność.

Żałuję, że nie będę mógł uczestniczyć w pogrzebie. Długo trudniej mi już wyjechać poza Lublin. Proszę przyjąć słowa serdecznego i głębokiego współczucia, a także wyrazy przyjaźni i serdecznego miłostki. Będę się, z łaską i Rodziny bistroł bacznie w pośredniach w modlitwie: Bógwól. nam, domie, być z Tobą.

z. Janina

Lublin, 22.01.2010

Miła Pani Lucyno,

nie najlepszy stan mojego zdrowia opóźnił ten list., w którym pragnę przekazać Pani w imieniu własnym i żony wyrazy szczerego współczucia po stracie Piotra. . Wiadomość o jego śmierci, o której Pani nas poinformowała, poruszyła nas do głębi. Parokrotnie umawialiśmy się, że się spotkamy w Warszawie, ale czas płynął i pomysłu nie zrealizowaliśmy.

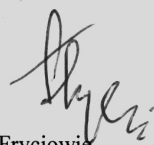
Zawdzięczam Piotrowi ważny dla mnie artykuł, opublikowany w mojej Księdze pamiątkowej, w którym utrwalił w ciepłych dla mnie słowach część prawdy o mojej polonistycznej działalności i politycznych perypetiach w Rzeszowie. Nikt inny z tego środowiska tego nie uczynił. Było to więc niezwykle istotne, gdyż narodziny polonistycznego środowiska naukowego w Rzeszowie nie zostały – niestety – precyzyjnie przedstawione w *Dziejach WSP w Rzeszowie*, pod red. W. Bonusiaka (Rzeszów 2001).

Piotr pozostawił po sobie liczący się dorobek naukowy. Był poważnym badaczem polskiego oświecenia, erudytą i wybitnym historykiem literatury. Może więc Pani być dumna z jego osiągnięć naukowych, choć nie wyeliminują one Pani bólu po jego stracie. Obdarzeni przez los cierpieniem, musimy żyć dalej dla tych, których kochamy.

W tym smutnym dla Pani czasie, łączę się z żoną duchowo w cierpieniu z Panią i życzę wytrwałości po stracie najbliższej dla Pani osoby.. Jestem przeświadczony, że Piotr będzie o Pani pamiętał i wspierał w owym lepszym świecie, do którego się przeniósł.

Jak informowałem telefonicznie, zdiagnozowano u mnie chłoniaka Hodgkina na węzłach chłonnych w śródpiersiu. Jestem po drugiej chemioterapii, ponieważ pierwsza nie dała oczekiwanych efektów. Po 20 lipca czekają mnie kolejne szpitalne badania kontrolne. Od ich wyniku będzie zależało dalsze leczenie. Choć jestem bardzo osłabiony i czuję się nie najlepiej, żyję w przeświadczeniu, że walkę z chorobą wygram.

Serdecznie Panią pozdrawiam. Proszę o kontakt telefoniczny, jak będzie Pani w Warszawie. Może by nam udało się spotkać, jeśli stan mojego zdrowia ulegnie poprawie.

Warszawa, dnia 7.02011 r.

H. i S. Fryciowie

Telegram pocztowy

POCZTA POLSKA

ADRESAT

Imię i nazwisko (nazwa):

Adres pocztowy:

Św. dod.: L5

Tel. nadawcy: DR. LUCYNA ŻBIKOWSKA
14 PUŁKU PIECHOTY 4M3
87-800 WŁOCŁAWEK

NADAWCA

Imię i nazwisko (nazwa):

Adres pocztowy:

Dane dodatkowe:

Telefon/faks: ZENON MIŚ Tel. komórkowy:

Adres e-mail: PLEŚNIAROWICZA 2/55
35-125 RZESZÓW

TREŚĆ:

"NIE TEN ŻYŁ DŁUGO, KTO WIEK PRZEŻYŁ DŁUGI LECZ KTO ŻYCIE
WIELKIMI OZDOBIŁ ZASŁUGAMI" WYRAZY GŁĘBOKIEGO I
SZCZEREGO WSPÓŁCZUCIA DLA PANI I CAŁEJ RODZINY SKŁADA
MIŚ

ADRESAT - cd. Tel. komórkowy:
Adres e-mail:

Nadano w UP:

Nr telegramu:

Data i godz.:

Świadczenia dodatkowe: Rzeszów 1
35-017/1

Przyjęto w UP:

Data i godz.:

Odcisk datownika:

RUP Włocławek

14.09.2011

Wielce szanowne Pani,

przebyłam wyraz wdzięczności po
Smierci męża Prof. Piotra Elbekańskiego.
Niedawno wspominałam wczoraj z Panem
~~Jermolowem z Ulsteru~~ Pani męża,
który wielokrotnie bardzo mi pomógł
przy pisaniu pracy doktorskiej.

Ja miałam również przyjemność
wieloletnich rozmów z Panem

Profesorem.

Pamiętam że Pan Profesor mówił
mi że u swych przyjaciół historyków
spotykał się z moimi problemami.
Było mi to miło.

Sumiennie, który powstał po odejściu
tak sympatycznej osoby i miłej jak
na pewno wielki.

Nyżle jednak że nasytła u życia
atmosferą na swojej scenie, nawet jego
cierpienie przeżywania na ziemi, z tym
oż należał pogodzić, chociaż to trudne.

Z wyrazami szczerego szacunku Jan Olizar

**Wielce Szanowna Pani
Dr Lucyna ŻBIKOWSKA**

NON OMNIS MORIAR...

Szanowna i Droga Pani DOKTOR wraz z RODZINĄ,

Z niedowierzaniem przyjąłem smutną wiadomość o śmierci

Ś. p. Pani MĘŻA

Prof. zw. dr. hab. Piotra ŻBIKOWSKIEGO.

Przecież tak niedawno, bo 21 października ubiegłego roku, mogłem z Panem Profesorem oraz z Panią mile rozmawiać podczas promocji Jego książki „Horyzonty polskiego Oświecenia. Wykłady z epoki (1740-1830)”.

Dziś zaś, odczuwam z serca płynącą potrzebę, by zwrócić się do Pani, jako jego Małżonki, z prośbą o przyjęcie wyrazów głębokiego współczucia oraz łączności w cierpieniu i zasmuceniu.

Jakże kruche i delikatne jest naczynie naszej, ludzkiej egzystencji!

Pan Profesor chlubnie zapisał kartę swego życia jako naukowiec, pedagog i wychowawca młodzieży, znakomity organizator, wielki humanista i gorący patriota. Niezmiernie cenne są jego prace naukowe dotyczące narodowej spuścizny literackiej, a zwłaszcza epoki klasycyzmu, oświecenia oraz wczesnego romantyzmu.

Był także orędownikiem ukazywania dorobku twórców z Rzeszowszczyzny.

Trudny do przecenienia jest Jego wkład w kształcenie polonistów i rozwijanie badań naukowych, co owocuje dziś zarówno w Uniwersytecie Rzeszowskim, jak i daleko poza nim, także poprzez prace Jego uczniów i wychowanków.

Życzliwy i wrażliwy Człowiek, ogromny Autorytet. - Tak może o Nim powiedzieć wielu ludzi.

Rad jestem, że miałem sposobność poznać nieco bliżej Pana Profesora. Cieszę się też z tego, że w roku 1994 - jako ówczesnemu prezydentowi miasta - dane mi było docenić Jego wielowymiarowy dorobek i uhonorować Go Nagrodą Miasta Rzeszowa I Stopnia w Dziedzinie Kultury i Sztuki.

Ileokroć rozmawiałem z Panem Profesorem, to zawsze odczuwałem emanującą od Niego dobroć i szlachetność, dbałość o innych, troskę o Polskę i przywiązanie do trwałych wartości, których fundamentem jest wiara.

Te i liczne inne jeszcze - znane najlepiej Pani, Szanowna Pani Doktor, oraz Rodzinie - przymioty charakteru Pana Profesora potęgują dziś żal po Jego odejściu. Odszedł bowiem Człowiek, który umiał zawsze po norwidowsku:

Odpowiednie dać rzeczy słowo! Jako osoba daleka od pychy czy próżności o swych zasługach mówił zapewne tak, jak ks. Stanisław Konarski: *Nie masz zasług: te co my zowiemy zasługi. Są tylko ku Ojczyźnie wypłacone długi.*

Wypłacał zatem owe „długi” przez lata odpowiedzialnej, twórczej pracy – służby dla Polski i służby dla nauki. Jestem więc przeświadczony, że zasłużył na nagrodę najwyższą, tę nagrodę, którą przyznaje Sędzia Sprawiedliwy.

Niechaj przeto Bóg, pełen miłosierdzia, obdarzy Zmarłego światłością wiekiustą.

Z głębokim i serdecznym uszanowaniem.

Dr Mieczysław Janowski
Prezydent Rzeszowa (1991-1999)
Senator RP (1997-2004)
Posel do PE (2004-2009)

Rzeszów, 27 stycznia 2011 r.

Wyrazy współczucia nadeszły ponadto z:

Austrii – dr Edeltraude Ehrlich

Białegostoku – prof. dr hab. Jarosław Ławski

Brzozowa – Teresa Gerc

Gdańska – prof. dr hab. Krystyna Maksymowicz

Gniezna – Krystyna Walaszczyk z rodziną

Katowic – prof. dr hab. Jacek Lyszczyzna, prof. dr hab. Adam Lityński

Kołobrzegu – dr hab. Stanisław Gębala

Krakowa – prof. dr hab. Waław Walecki, dr Paweł Bukowiec, dr Krystyna Cichecka, Urszula i Paweł Barmutowie

Lublina – Andrzej Paluchowski, prof. dr hab. Michał Łesiów

Łodzi – prof. dr hab. Barbara Wolska

Łomży – s. Krystyna Mierzwińska – Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Wincentego à Paulo

Mielca – dr Jolanta Witek

Nowej Dęby – ks. dr Mieczysław Wolanin

Płocka – s. Tadeusza

Poznania – prof. dr hab. Katarzyna Meller

Przemysła – ks. dr Roman Wawro

Rzeszowa – prof. dr hab. Marek Stanisław, prof. dr hab. Jolanta Pasterska i prof. dr hab. Janusz Pasterski, prof. dr hab. Gustaw Ostasz, prof. dr hab. Marek Nalepa, prof. dr hab. Henryk Kurczab z rodziną, Alicja Bułdak z rodziną, Irena Stanisława z rodziną, Jerzy Malinowski, Maria Kalinowska, Anna Sibiga z rodziną, Anna Pałka, Stanisława Mól, Maria i Tadeusz Gargasiowie, Weronika Per z rodziną, Maria Raczyńska z rodziną, Barbara i Bogdan Zaborowscy, Łucja i Aleksander Walasowie, Janina Dudek, Muriasowie, Krystyna i Zbigniew Pietrzakowie, Elżbieta i Jerzy Szymborscy, Barbara, Anna i Stanisław Kozioł, Pola i Marian Ziębowie, Mieczysława Kut, Aneta i Andrzej Urban, Justyna, Helena i Jan Perlak, Maria Staszalek, Irena Koc-Markowicz

Szamocina – Gizela Szwed

Szczecina – prof. dr hab. Andrzej Sulikowski

Szczucina – Stanisław Pieróg z rodziną

Tarnowa – ks. prof. dr hab. Michał Bednarz, Franciszka Szczucińska z rodziną

Torunia – Danuta i Jacek Krełowscy

Warszawy – Krystyna i Mariusz Zinowcowie, Jacek Horoszko, Elżbieta i Roman Owczarczykowie

Włocławka – Anna i Bohdan Andrzej Szczukowie, Barbara Mossakowska-Wysocka, Marta Brandt, Helena i Jerzy Jankiewiczowie, Irena Matuszkiewicz, Janina Waśk, Bożena i Józef Boczarscy, s. Amata Wojdyło – Zgromadzenie Sióstr „Wspólna Praca” od Niepokalanej Maryi, ks. Mirosław Żłobiński FDP

Wrocławia – prof. dr hab. Przemysława Matuszewska

Grób Profesora na cmentarzu komunalnym we Włocławku

Christina Rossetti

Gdy umrę...¹

Gdy umrę, niech nikt nie powie umarł,
Niech nie brzmi żałobny śpiew,
Niech róże nie rosną nad moją głową,
Ni cyprys – najsmutniejsze z drzew.
Niech grób mój pokryje trawa wiosennie rozkwitnięta,
Niech deszcz mnie otula mokrymi dłońmi.
Kto chce – ten niech mnie zapamięta,
Kto chce – ten niech zapomni.

¹ Wolne tłumaczenie naszego Przyjaciela – śp. prof. dr. hab. Romana Wyrzykowskiego, fizyka.
Christina Rossetti – angielska poetka i powieściopisarka, żyła w latach 1830–1894.

Piotr Żbikowski

Klasycyzm postaniśławowski

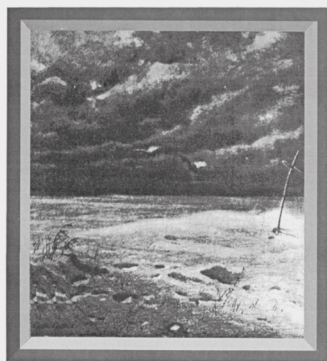
Zarys problematyki

Wydawnictwo Naukowe PWN

Piotr Żbikowski

DROGA KRZYŻOWA POLAKÓW

PIOTR ŻBIKOWSKI

*...bolem śmiertelnym
ściśnione mam serce...*

ROZPACZ OŚWIECONYCH
U ŹRÓDEŁ PRZEŁOMU
W POEZJI POLSKIEJ
W LATACH 1793–1805

MONOGRAFIE FNP
SERIA HUMANISTYCZNA

PIOTR ŻBIKOWSKI

W PIERWSZYCH LATACH
NARODOWEJ NIEWOLI
SCHYLEK POLSKIEGO OŚWIECENIA
I ZWIASTUNY ROMANTYZMU

MONOGRAFIE FNP
SERIA HUMANISTYCZNA

ISBN 978-83-7338-751-5

9 788373 387515